

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

2021

SITUAČNÁ SPRÁVA

**PRE OBLASŤ BOJA PROTI OBCHODOVANIU S ĽUĎMI
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2021**

Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „IC“) plní v zmysle čl. 19 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV úlohu národných spravodajcov alebo obdobných mechanizmov (ďalej len „národný spravodajca“). Národný spravodajca vykonáva najmä posúdenie trendov obchodovania s ľuďmi (ďalej len „OSĽ“), meranie výsledkov dosiahnutých prostredníctvom opatrení proti OSĽ vrátane zhromažďovania štatistických údajov v úzkej spolupráci s príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti činnými v tejto oblasti, ako aj podávanie správ Európskej komisii. Z tohto dôvodu sme ako národný spravodajca a gestor špecializovaného programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi (ďalej len „program“) už piaty rok po sebe spracovali situačnú správu pre oblasť boja proti OSĽ v Slovenskej republike (ďalej len „SR“) za r. 2021, vychádzajúc z dostupných štatistických údajov, dennodennej praxe v oblasti pomoci obetiam OSĽ (ďalej len „obeť“), spolupráce so špecializovaným útvarom Policajného zboru - Národnou jednotkou boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej len „NJBPNM“) a rôznymi štátnymi a neštátnymi subjektmi zapojenými do boja proti OSĽ. Hodnotenie štatistických údajov vychádza z čiastkových štatistík IC, NJBPNM, Generálnej prokuratúry SR, Ministerstva spravodlivosti SR a mimovládneho sektora. Každoročné spracovanie situačnej správy pre oblasť boja proti OSĽ vyplýva pre Ministerstvo vnútra SR aj z úlohy č. 1 „Akčného plánu boja proti OSĽ na r. 2019 – 2023“ (ďalej len „akčný plán“), ktorý je súčasťou „Národného programu boja proti OSĽ na r. 2019 – 2023“ (ďalej len „národný program“).

Zber a vyhodnocovanie štatistických údajov k obetiam OSĽ v súlade s odporúčaniami EUROSTAT-u (štatistická informačná služba Európskej únie), berúc do úvahy zbierané štatistické kategórie a snahu o komplexné zachytenie situácie v OSĽ, je z dlhodobého hľadiska výzvou. Súhrnné údaje o identifikovaných obetiach OSĽ každoročne tvoríme z údajov o obetiach formálne identifikovaných políciou a obetiach, ktoré vstupovali do programu v danom roku. V r. 2021 štatisticky vykazujeme obidve kategórie obetí, pričom v ojedinelých prípadoch obeť vstupuje do štatistického systému opakovane v rôznych kalendárnych rokoch z dôvodu na sebe nezávislých inštitútoch trestného konania a vstupu obeť OSĽ do programu, ktoré sú podkladom na zber údajov o identifikovaných obetiach OSĽ v SR. Na tieto prípady v texte osobitne upozorňujeme.

OBSAH

1.	ZHODNOTENIE TRENDOV V OSĽ ZA R. 2021	6
1.1	Modus operandi v prípadoch OSĽ	9
1.1.1	Sexuálne vykorisťovanie	9
1.1.2	Pracovné vykorisťovanie.....	10
1.1.3	Nútené žobranie	12
1.1.4	Nútený sobáš	12
1.1.5	Zneužívanie na páchanie trestnej činnosti	14
1.1.6	Nevoľníctvo.....	14
1.1.7	Nezákonná adopcia	14
1.2	Páchatelia OSĽ, organizované skupiny, finančné vyšetovanie	15
1.3	Obete.....	20
1.3.1	Možnosti pomoci pre obeť	27
2.	PROGRAM PODPORY A OCHRANY OBETÍ OSĽ	29
2.1	Vyhodnotenie programu za r. 2021	29
2.1.1	Pohlavie obetí zaradených do programu	31
2.1.2	Vek obetí zaradených do programu	32
2.1.3	Pôvod obetí zaradených do programu	34
2.1.4	Obete z pohľadu demografického prostredia	35
2.1.5	Vzdelanostná úroveň obetí.....	36
2.1.6	Rodinný stav obetí zaradených do programu	37
2.1.7	Fáza náboru obetí zaradených do programu	38
2.1.7.1	Pohlavie náborára	38
2.1.7.2	Štátna príslušnosť náborára	38

2.1.7.3	Vzťah obete k náborárovi.....	39
2.1.7.4	Dôvody migrácie obetí.....	40
2.1.7.5	Plánovaná cieľová krajina	41
2.1.8	Preprava obetí	43
2.1.9	Fáza vykorisťovania obetí zaradených do programu.....	45
2.1.10	Fáza oslobodenia a poskytnutia pomoci obetiam zaradeným do programu.....	51
2.1.10.1	Formy vyslobodenia obetí.....	51
2.1.10.2	Pomoc poskytnutá obetiam	51
2.1.10.3	Identifikácia obetí	54
3.	AKTIVITY V BOJI PROTI OSĽ	57
3.1	Partnerstvo	57
3.2	Rezort práce, sociálnych vecí a rodiny	58
3.2.1	Sociálnoprávna ochrana detí	59
3.2.2	Inšpekcia práce	62
3.3	Rezort spravodlivosti.....	67
3.4	Rezort školstva	68
3.5	Rezort zdravotníctva	69
3.6	Rezort zahraničných vecí.....	70
3.7	Rezort obrany.....	70
3.8	Riešenie dopytovej stránky OSĽ	71
3.9	Zvyšovanie povedomia o OSĽ.....	75
3.9.1	Kampane	82
3.9.2	Projekty k OSĽ.....	82
3.9.1	Publikačná činnosť medzinárodných zoskupení.....	85

3.10	Medzinárodná spolupráca.....	87
3.11	Linky pomoci, na ktoré sa môžu obeť obrátiť	91
3.11.1	Národná linka pomoci obetiam OSĽ 0800 800 818.....	91
3.11.2	Informačná linka o OSĽ a bezpečnom cestovaní 0907 787 374.....	93
3.11.3	Národná linka pre ženy zažívajúce násilie 0800 212 212	93
3.11.4	Bezplatná linka Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny 0800 191 222.....	94
3.11.5	Linka detskej istoty 116 111	94
3.11.6	Linka Viac ako NI(c)k	94
3.11.7	Linka detskej dôvery 0907 401 749	94
3.11.8	Linka dôvery Nezábudka 0800 800 566.....	94
	ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	95

1. ZHODNOTENIE TRENDOV V OSĽ ZA R. 2021

OSĽ predstavuje v Európskej únii aj napriek dosiahnutému pokroku naďalej vážnu hrozbu. Obeťami sú najmä ženy a dievčatá, s ktorými sa obchoduje najmä na účely sexuálneho vykorisťovania. Výnimkou nie je ani SR, kde sú dievčatá a ženy z dlhodobého hľadiska najčastejšie obeťami sexuálneho vykorisťovania a nútených sobášov a muži obeťami pracovného vykorisťovania.

Aj v r. 2021 zostáva sexuálne a pracovné vykorisťovanie najčastejšie sa vyskytujúcimi účelmi OSĽ. Už tradične sa sexuálne vykorisťovanie týka takmer výlučne žien a dievčat a pracovné vykorisťovanie vo väčšej miere dospelých mužov. Po prvý raz sme zaznamenali dve nové formy vykorisťovania, a to podozrenie z vykorisťovania za účelom odoberania orgánov, tkanív či bunky v štádiu pokusu a podozrenie z OSĽ za účelom nezákonnej adopcie dieťaťa.

Vek obetí sa štatisticky eviduje pri začatí páchania skutku, preto vek detských obetí v roku, kedy sa príslušné orgány o nich dozvedia a vstupujú do štatistiky za príslušný rok, môže byť odlišný a niektoré detské obeť už môžu byť dospelé. Kým ešte v r. 2019 detské obeť tvorili šestinou identifikovaných obetí, v r. 2020 to bola už štvrtina a v r. 2021 už takmer tretina všetkých identifikovaných obetí. Väčšinu tvoria dievčatá vo veku od 12 do 17 rokov, ktoré sú najčastejšie zneužívané sexuálne alebo za účelom núteného sobáša. Podrobnejšie informácie k detským obeťam poskytujeme v popisnej časti 1.3. Ochranným opatreniam pre detské obeť je potrebné venovať naďalej náležitú pozornosť a zlepšovať spoluprácu orgánov, ktoré môžu detské obeť identifikovať a prísť s nimi do kontaktu.

Z hľadiska počtu obetí bola SR zdrojovou krajinou v r. 2021 v najväčšej miere pre Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len „Spojené kráľovstvo“), ide však najmä o prípady identifikované už pred r. 2021 a 2020, čiže v čase krátko po Brexite. Nasleduje Nemecko, Česká republika, Írsko, Švajčiarsko a Rakúsko.

Aj v r. 2021 možno SR pokladať nielen za zdrojovú krajinu obetí, ale aj za krajinu cieľovú. Od r. 2018 je tretina identifikovaných obetí naborovaná a vykorisťovaná v SR, ide predovšetkým o slovenských občanov (najmä ženy a deti), ktorí boli v rámci vnútorného (vnútroštátneho) OSĽ zneužívaní zväčša za účelom sexuálneho vykorisťovania a nútených sobášov. Detské nútené sobáše na základe rómskych tradícií sú špecifickou formou vnútroštátneho OSĽ, ktorú orgány činné v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“) proaktívne riešia od r. 2017.

Z hľadiska poskytovanej pomoci obeťam evidujeme v r. 2021 len štvrtinu zo všetkých identifikovaných obetí, ktoré majú záujem o vstup do špecializovaného programu. Počet obetí, ktoré sú vo formálnom postavení poškodených v trestných konaniach a zároveň im je poskytovaná pomoc, je veľmi nízky, ide rádomo len o niekoľko jednotlivcov ročne. Na druhej strane tie obeť, ktoré vstupujú najprv do programu, sa takmer všetky rozhodnú spolupracovať s políciou. Táto skutočnosť sa štatisticky naplno neprejavuje z dôvodu

metodológie zberu štatistických údajov. **Sme presvedčení o dôležitosti služieb právneho poradenstva obetiam, ktoré sú v trestnom konaní v postavení poškodených, a to nielen z hľadiska samotného vyšetrovania OSĽ, ale aj dôvodu riadneho uplatnenia si nároku na náhradu škody.**

Počet identifikovaných cudzincov je naďalej veľmi nízky, za sledované obdobie boli identifikovaní len dvaja cudzinci pochádzajúci z Vietnamu, išlo o dospelé ženy vykorisťované v Nemecku na sexuálne aktivity.

V r. 2021 bola zverejnená výskumná správa „*Sumarizácia a analýza rozsudkov súdov SR týkajúcich sa trestných činov OSĽ za roky 2015-2020*“,¹ z ktorej vyplýva, že odškodňovanie obetí v SR nie je uspokojivé. Uvedená analýza taktiež poukazuje na alarmujúco nízke tresty pre páchatel'ov.

V r. 2021 vláda SR schválila uznesením dokument s navrhnutými riešeniami ako reakciu na odporúčania 3. kola hodnotenia SR zo strany skupiny expertov pre oblasť boja proti OSĽ Rady Európy (GRETA) k implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti OSĽ, na základe čoho sú v súčasnosti navrhnuté zmeny v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) týkajúce sa zvýšenia trestných sadziieb pri trestnom čine OSĽ a zavedenia novej skutkovej podstaty vedomého využívania služieb obetí OSĽ. Navrhnutých a plnených opatrení je však omnoho viac, na základe čoho predpokladáme zlepšovanie národnej situácie v oblasti boja proti OSĽ.

Dlhodobým trendom z hľadiska rizika OSĽ je prevažujúci podiel nelegálne zamestnaných osôb mužského pohlavia. Medzi rizikové odvetvia ekonomických činností patrili aj v r. 2021 najmä stavebníctvo, priemyselná výroba, administratívne a podporné služby. Častejšie sa vyskytovali prípady nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín subjektmi so sídlom v zahraničí a zaznamenali sme sofistikované schémy zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú na ceste ku koncovému odberateľovi služby alebo práce na Slovensku presúvaní reťazou viacerých subjektov. Nedeklarovaná práca, prípadne nesprávne alebo neúplne deklarovaná práca, ktorá sa prejavuje napr. vo forme vyplácania častí miezd na ruku mimo oficiálneho účtovníctva, vedení evidencií pracovného času nezodpovedajúcich skutočnosti, prípadne nútení zamestnancov k výkonu závislej práce na živnosť, vrátane výkonu práce štátnymi príslušníkmi tretích krajín disponujúcimi povolením na pobyt za účelom podnikania zostáva naďalej problémom. Uvedené javy sú rovnako negatívne ako existujúce zákonom popísané modely nelegálneho zamestnávania a

---

¹ <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

predstavujú výzvu v prístupe štátnych orgánov do budúcnosti s cieľom udržať krok s aktuálnym vývojom v spoločnosti a v boji proti OSĽ.

R. 2021 bol rovnako ako r. 2020 poznačený pandémiou koronavírusu a obmedzeniami v takmer všetkých sférach a oblastiach spoločenského života, avšak znamenal aj výzvy v boji proti OSĽ. Vplyv pandémie koronavírusu zatiaľ neovplyvnil modus operandi a masívny presun aktivít páchatel'ov do online priestoru, čo ale predpokladáme v budúcnosti. Zaznamenali sme znížený počet identifikovaných obetí v r. 2021 v porovnaní s r. 2019 a 2020 o jednu štvrtinu. Obmedzenia sa týkali najmä realizácie a účasti na rôznych fórach, školeniach, prednáškach a výkone preventívnych aktivít, ktoré boli zrušené alebo sa presunuli do online priestoru, ktorý nie vždy plnohodnotne nahradil osobný kontakt a relevantnú výmenu poznatkov a informácií. Oblasť vyšetrovania však v r. 2021 nebola nijak výrazne pandémiou poznačená a výkon trestného konania prebiehal riadne, včas a nedošlo k žiadnym predĺženiam lehôt v súvislosti s prebiehajúcimi obmedzeniami.

Pandémia Covid-19 však ovplyvnila viaceré legislatívne zmeny, ktoré mali priamy vplyv na počet odhalených prípadov nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín. Za takéto možno považovať zmeny súvisiace s legalizáciou pobytu tejto skupiny osôb počas krízovej situácie spôsobenej pandémiou. Týka sa to napr. prípadov predĺžovania platnosti prechodného pobytu, trvalého pobytu alebo tolerovaného pobytu, ktorý by inak uplynul počas mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením Covid-19, prípadov oprávnenia štátneho príslušníka, ktorý legálne vstúpil na územie SR a nemá udelený pobyt podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej „zákon o pobyte cudzincov“) zdržiavať sa na území SR až do uplynutia jedného mesiaca od odvolania krízovej situácie, a prípadov predĺženia lehôt súvisiacich s pominutím účelu, na ktorý bol štátnemu príslušníkovi tretej krajiny udelený prechodný pobyt.

V súvislosti s výzvami, ktorým čelili aj v r. 2021 slovenské orgány, uvádzame tie najdôležitejšie, ktorým je potrebné intenzívne venovať pozornosť:

- 1. Zabezpečiť včasnú identifikáciu detských obetí a poskytnúť im všetky ochranné opatrenia, čo si vyžaduje systémovo nastavenú multidisciplinárnu spoluprácu.**
- 2. Poskytovať starostlivosť vrátane právneho poradenstva čo najväčšiemu počtu identifikovaných obetí, s dôrazom na tie obeť, ktoré sú vo formálnom postavení poškodených za účelom uplatňovania si nároku na náhradu škody.**
- 3. Zlepšiť identifikáciu obetí medzi cudzími štátnymi príslušníkmi, ktoré môžu byť zachytené na tranzite alebo sa nachádzajú na území SR v rôznych legálnych alebo nelegálnych situáciách.**
- 4. Zavádzať opatrenia zamerané na prevenciu OSĽ zasahujúce dopytovú stránku, odbytové reťazce, zodpovedné nakupovanie a aktívne spolupracovať s obchodným a výrobným sektorom a poskytovateľmi služieb.**

1.1 Modus operandi v prípadoch OSÍ

1.1.1 Sexuálne vykorisťovanie

Sexuálne vykorisťovanie zostalo aj v r. 2021 dominantným účelom vykorisťovania obetí s najvyšším podielom detských obetí v porovnaní s ostatnými účelmi vykorisťovania, pričom detské obeť tvorili zo sexuálne vykorisťovaných obetí až 53-percentný podiel. Dve obeť sexuálneho vykorisťovania boli chlapci vo veku 13 a 16 rokov, detské ženské obeť sexuálneho vykorisťovania boli vo veku 13 – 17 rokov. Dospelé obeť boli výlučne ženy vo veku 18-46 rokov. Detské obeť boli vykorisťované na Slovensku, len jedna detská obeť bola sexuálne vykorisťovaná v Nemecku. Dospelé obeť boli vykorisťované v Nemecku, na Slovensku, v Spojenom kráľovstve a v Českej republike.

Dospelé ženy v r. 2021 obchodníci náborovali najmä osobným kontaktom, v jednom prípade prostredníctvom inzerátu uverejneného na internete s ponukou práce, alebo ich zlákali pod zámienkou výhodnej pracovnej ponuky na prácu opatrovateľky, upratovačky alebo bez bližšej pracovnej špecifikácie na prácu do zahraničia. Obetiam po prevoze na miesto výkonu sľúbenej práce boli odobraté osobné doklady a ženy boli pod hrozbou násilia, vyhrážaním ublížením na zdraví, fyzickým násilím a rovnako psychickým násilím nútené k poskytovaniu sexuálnych služieb na ulici, v erotickom salóne, v bytoch či v autách klientov. Viacerým ženám boli páchatelmi vytvorené profily na internetových stránkach s ponukou sexuálnych služieb, pričom klientov zabezpečovali páchatelia. Obete boli obmedzované na pohybe, na osobnej slobode, boli kontrolované, niektorým bola odopieraná aj strava a jedna z obetí bola nútená pod hrozbou násilia k výkonu sexuálnych služieb aj po zistení páchatela, že je tehotná. Ženy boli následne nútené k odovzdávaniu peňazí za poskytnuté služby klientom páchatelovi/om. Jedna z obetí bola nútená k požívaniu alkoholu a užívaniu omamných a psychotropných látok. Niektoré z obetí sa vyslobodili vlastnými silami – útekom a následným kontaktovaním polície, jednej obeti pomohol s vyslobodením známy obeť. V jednom z vyšetrovaných prípadov s miestom vykorisťovania v Nemecku bola sexuálne vykorisťovaná žena prinútená pod hrozbou fyzického násilia zo strany páchatela, aby do Nemecka zavolala aj svojho syna, ktorý bol následne páchatelom pracovne vykorisťovaný na stavbách bez uzatvorenia pracovnej zmluvy. Odmena za vykonanú prácu nebola vyplácaná obeť, ale priamo páchatelovi. Dve z dospelých ženských obetí boli vietnamskými štátnymi príslušníkmi, ktorým boli členmi organizovanej skupiny zabezpečené pracovné víza do Schengenského priestoru oprávňujúce ich na vstup do SR, odkiaľ boli prevezené do Nemecka, boli im odobraté doklady a ich osobné veci. Následne ich členovia organizovanej skupiny nútili k výkonu prostitúcie na ulici, pričom zarobené peniaze použili na splatenie vzniknutého dlhu obetí za vybavenie víz členmi organizovanej skupiny do Schengenského priestoru. Ženy vyslobodila nemecká polícia pri výkone razie, pričom ženy boli nájdené pri vykonávaní prostitúcie. Uvedený prípad je vyšetrovaný v rámci pracovnej skupiny v spolupráci s nemeckou políciou.

Detské obeť sexuálneho vykorisťovania obchodovali vo väčšine vlastní rodičia, blízki príbuzní alebo známi, ktorí poznajú hlavne slabé ekonomické a sociálne pomery obetí zneužili najmä ich odkázanosť, zraniteľnosť a svoje postavenie s prísľubom finančnej odmeny za poskytovanie sexuálnych služieb. Detské obeť boli nútené k poskytovaniu sexuálnych služieb v bytoch a domoch svojich rodičov, na autobusovej stanici a v autách klientov. Tri z detských obetí boli páchatelkou – vlastnou sestrou nútené k účasti na dohodnutých stretnutiach páchatelky s klientmi v ich motorových vozidlách, prinútené pozerať sa na poskytovanie sexuálnych služieb páchatelkou, strpieť dotyky klientov v oblasti hrudníka a hornej časti tela od klientov, ako sa aj podieľať na manuálnom sexuálnom uspokojovaní klientov. Tieto detské obeť boli iba vo veku 13 - 17 rokov. Jedna z detských mužských obetí bola vlastným ujom zlákaná na prácu do Nemecka, kde bol chlapec následne nútený k sexuálnemu uspokojovaniu páchatelá. Z uvedeného konania mal byť vyhotovovaný obrazovo-zvukový záznam, ktorý bol následne zaslaný doposiaľ bližšie nezisteným osobám. Tento prípad však podľa právneho názoru dozorujúceho prokurátora nenaplnil znaky OSĽ, nakoľko motiváciou páchatelá nebolo obchodovanie s obeťou, keďže z neho nemal žiaden majetkový prospech či inú odmenu, ale zneužíval ho iba k vlastnému sexuálnemu uspokojovaniu. Prípad bude v ďalšom konaní vyšetřovaný ako zločin výroby detskej pornografie a po zdokumentovaní dôkaznej situácie a naplnení znakov skutkovej podstaty aj ako zločin rozširovania detskej pornografie, nakoľko nebolo ani preukázané, že obeť bola k sexuálnemu uspokojovaniu páchatelá donútená, a teda že by ho vykonávala nedobrovoľne. Národný spravodajca do vyšetřovaných prípadov nemôže zasahovať ani vstupovať, sme však názoru, že použitie prostriedkov zo strany páchatelá voči detskej obeť je v zmysle základnej skutkovej podstaty trestného činu OSĽ irelevantné, preto by akýkoľvek nátlak zo strany páchatelá nemal byť pri detských obeťiach braný do úvahy.

Počet detských obetí za účelom sexuálneho vykorisťovania sa z roka na rok zvyšuje. Túto situáciu pripisujeme hlavne zlej sociálnej a finančnej situácii páchatelov, ktorí sa neštítia obchodovať svoje vlastné deti či blízkych rodinných príslušníkov.

1.1.2 Pracovné vykorisťovanie

Modus operandi vo vyšetřovaných prípadoch OSĽ za účelom pracovného vykorisťovania sa v r. 2021 čiastočne zmenil. Stále dochádza k vykorisťovaniu hlavne mužských obetí, ale v dôsledku Brexitu prišlo k citeľnému poklesu novo identifikovaných obetí vykorisťovaných v Spojenom kráľovstve, ktorá bola doposiaľ prioritne krajinou pracovného vykorisťovania slovenských obetí. Štatisticky sme však evidovali obeť vykorisťované v Spojenom kráľovstve v prípadoch identifikovaných ešte pred r. 2021. Vyšetřovaný bol už len jeden nový prípad OSĽ s prepojením na Spojené kráľovstvo, v ktorom figuruje minimálne 8 obetí, ktoré však doposiaľ neboli identifikované a nefigurujú preto v štatistike obetí za r. 2021. Ďalších 8 obetí (5 mužov a 3 ženy) bolo identifikovaných v Spojenom kráľovstve ešte v rámci prípadu pracovného vykorisťovania z r. 2018 vyšetřovaného formou spoločného vyšetřovacieho tímu (ďalej len „SVT“) pod názvom TENYCAPE.

V r. 2021 bolo začaté vyšetovanie štyroch prípadov pracovného vykorisťovania, v rámci ktorých vystupovalo spolu 5 mužských obetí - slovenských občanov vykorisťovaných v Českej republike, Nemecku a na Slovensku.

Miestom vykorisťovania vo vyšetovanom prípade pracovného vykorisťovania v Nemecku bol s príslubom práce zlákaný a následne osobným motorovým vozidlom prevezený 44-ročný muž. Páchateľ ho ubytoval v byte bez možnosti ho opustiť, pod zámienkou hľadania práce mu boli odobraté doklady, čo v obeti po týždni vzbudilo obavu, telefonicky sa kontaktoval so slovenským veľvyslanectvom v Berlíne a následne bol vyslobodený nemeckou políciou. Obet sa obávala, že ho páchatelia chcú vykorisťovať nielen na nútenú prácu, ale aj nedobrovoľné odobratie orgánov.

V ďalšom spomínanom prípade pracovného vykorisťovania bolo vyšetovanie začaté ešte v r. 2018 formou SVT so Spojeným kráľovstvom pod názvom TENYCAPE, v ktorom je stíhaná organizovaná skupina. Vo februári 2021 bolo vznesené obvinenie ôsmym páchatelom - slovenským občanom (5 mužov a 3 ženy).

V ďalšom z vyšetovaných prípadov boli traja slovenskí občania zlákaní v rómskej osade v Trebišove pod príslubom dobre platenej práce do Českej republiky, kde ich páchatel následne zamestnal v stavebníctve, obmedzoval ich na pohybe zamykaním na ubytovni, poskytoval im iba jednoduchú stravu bez zabezpečenia pitného režimu, ktorý si zabezpečovali pitím z kohútika na WC. Ich zárobok si páchatel ponechával pre vlastnú potrebu a voči obetiam používal násilie či hrozbu takéhoto násilia.

Obetou v poslednom vyšetovanom prípade pracovného vykorisťovania bol 33-ročný muž z okresu Kežmarok, ktorý bol páchatelom zlákaný na prácu s príslubom finančného zisku a následne po dobu asi 5 rokov vykonával nútenú prácu formou pasenia dobytku na rôznych salašoch na východnom a strednom Slovensku bez uzatvorenej pracovnej zmluvy, pričom páchatelom mu počas celého obdobia nebola vyplácaná sľúbená mzda a v prípade, ak sa obet vzoprela, bola páchatelom fyzicky napadnutá alebo bola voči nej použitá hrozba fyzického násilia. Obeti sa podarilo vyslobodiť útekem.

Do programu vstupovali aj obe nutej práce, ktoré neeviduje NJBPNM. Išlo o 5 obetí (3 muži a dve ženy). Jedna mužská obet bola prinútená vykonávať ťažšiu prácu v Českej republike bez vyplatenia mzdy s podvodným príslubom od páchatela, že im peniaze zo mzdy odkladá. Ďalší muž bol pracovne vykorisťovaný v Spojenom kráľovstve, kde bol nútený pracovať vo fabrike na spracovanie zeleniny, ale mzdu mu páchatel odoberal a vyplácal mu len veľmi malú časť. Tento muž bol políciou formálne identifikovaný už v r. 2017. Posledný muž bol obetou nutej práce v štádiu pokusu v Írsku, nakoľko po vyhrážkach páchatela sa mu podarilo utiecť. Jedna ženská obet bola vykorisťovaná na kombináciu pracovného

vykorisťovania v domácnosti spolu s núteným detským sobášom a núteným žobraním v čase, keď bola dieťaťom, ale do programu vstupovala v r. 2021 ako dospelá. Táto obeť bola navyše políciou formálne identifikovaná už v r. 2020. Druhá ženská obeť vykorisťovaná na nútenú prácu v štádiu pokusu bola družkou už spomínanej mužskej obeť v Írsku.

Obete pracovného vykorisťovania sa v snahe o zabezpečenie si práce a stabilného príjmu svojou neznalosťou, dôverčivosťou a naivitou dostávajú do moci obchodníkov, ktorí ich následne vyhrážkami, hrozbou fyzického násillia, fyzickým, ako aj psychickým násillím vykorisťujú bez nároku na odpracovanú mzdu.

1.1.3 Nútené žobranie

Identifikované prípady núteného žobrania v r. 2021 prudko poklesli. Predpokladáme, že je to dôsledok pandemických obmedzení pohybu obyvateľstva na verejných priestranstvách. V r. 2021 nebol políciou vyšetrovaný žiaden nový prípad OSĽ za účelom núteného žobrania. V rámci vyšetrovaných prípadov núteného žobrania z predchádzajúcich rokov bol v jednom prípade podaný návrh na podanie obžaloby na dvoch páchatel'ov a v jednom prípade bol podaný návrh na konanie o dohode o vine a treste na jedného páchatel'a. Jedna mužská obeť núteného žobrania, ktorá bola políciou identifikovaná už v r. 2018, vstupovala v r. 2021 do programu. Obeť bola k žobraniu prinucovaná vo Švajčiarsku ešte v predpandemickom období a následne vykorisťovaná aj za účelom núteného sobáša, odoberania sociálnych dávok a páchatel' ju prinútil vziať si aj spotrebný úver.

1.1.4 Nútený sobáš

V rámci modus operandi nútených sobášov ako formy OSĽ rozlišujeme nútený sobáš dospelých žien za účelom legalizácie pobytu štátnym príslušníkom tretích krajín v Európskej únii a nútené sobáše detí. Tieto dve formy nútených sobášov majú odlišnú motiváciu aj priebeh.

Dospelé slovenské obeť sú donútené uzatvoriť sobáš s cudzincami pochádzajúcimi z tretích krajín najmä v Spojenom kráľovstve a Dánsku, ale aj v iných krajinách Európskej únie ako Česká republika, Írsko a Švédsko, pričom páchatelia šikovne využívajú národnú legislatívu týchto krajín z hľadiska predpokladov na uzatvorenie sobáša a regulácie imigrácie. Doposiaľ na Slovensku nevidujeme ani jeden prípad núteného sobáša, ktorý by bol uzatvorený na území SR s takouto motiváciou.

Nútený sobáš detských ženských obetí má pôvod v rómskych tradíciách. Maloleté a mladistvé dievčatá sú nútené k sobášu s chlapcami z inej rómskej rodiny, pričom dievča predajú vlastní rodičia do ženíchovej rodiny. „Nevesta“ je následne prinútená presťahovať sa k manželovej rodine, je povinná pomáhať v tejto rodine s domácimi prácami, s výchovou „manželových“ súrodencov a je proti svojej vôli nútená k vedeniu sexuálneho života s novým

„manželom“. V prípade odporu je na dievčatá vyvíjané psychické, ale častokrát aj fyzické násilie. K prípadom nútených rómskych sobášov na rozdiel od nútených sobášov za účelom legalizácie pobytu štátnym príslušníkom z tretích krajín dochádza výlučne na území SR. Uzatváranie sobášov v zmysle rómskych tradícií je v rozpore s právnym poriadkom SR a na protiprávnosť tohto konania poukazuje aj Uznesenie Európskeho parlamentu P8_TA-PROV(2017)0413 z 25. októbra 2017 o aspektoch základných práv v integrácii Rómov v EÚ: boj proti protirómskemu zmýšľaniu (2017/2038(INI)), ktoré členské štáty vyzýva k venovaniu pozornosti konkrétnym výzvam, ktorým čelia rómske ženy a dievčatá, pokiaľ ide o nútené sobáše a útoky na ich fyzickú integritu a povzbudzuje členské štáty k prijímaniu opatrení s cieľom predchádzať a bojovať proti násiliu páchanému voči rómskym ženám a dievčatám.

V r. 2021 boli identifikované 4 obeť núteného sobáša, pričom v troch prípadoch išlo o pokus, teda k dokonaniu trestného činu – uzatvorení núteného sobáša nedošlo a v jednom prípade išlo o dokonanie skutku. Dve obeť boli navyše vykorisťované v súbehu s inými formami vykorisťovania.

V prvom prípade išlo o nútený rómsky sobáš iba 12-ročného rómskeho dievčaťa z okresu Nové Zámky, ktorú rodičia bitím (metlou, fackami do oblasti tváre), zamykaním do izby a komory aj na celú noc nútili k uzavretiu sobáša so ženíchom z inej rómskej rodiny za vopred dohodnutú sumu 3.000,- eur. K uzavretiu sobáša nedošlo, nakoľko maloletá ušla z domu k rodine a bola následne dočasne zverená do starostlivosti neziskovej organizácie na pomoc týraným, sexuálne zneužívaným deťom a obetiam domáceho násilia.

Druhou obeťou núteného sobáša bola dospelá 20-ročná žena, ktorá bola páchatelom na autobusovej stanici v Prešove zlákaná pod zámienkou výhodnej pracovnej ponuky do Spojeného kráľovstva, prevezená do bytu v Košiciach, kde bola po dobu 2 týždňov nútená k poskytovaniu sexuálnych služieb a následne leteckou dopravou prevezená do Spojeného kráľovstva, kde jej boli odobraté všetky osobné doklady a pod vyhrážkami zabitia bola nútená k vydaju za cudzieho muža napriek tomu, že bola v SR riadne vydatá. Asi po týždni bola páchatelom predaná mužovi ázijského pôvodu, s ktorým bola nútená žiť po istý čas v jeho dome až do doby, kedy sa jej podarilo skontaktovať s rodinou a bola miestnou políciou vyslobodená.

Obeťou v treťom prípade bolo iba 14-ročné dievča, kedy páchatelia, dvaja občania SR a jeden občan Turecka navštevovali rôznych známych a kamarátov v okrese Rimavská Sobota za účelom vyhľadania mladistvých dievčat zo sociálne slabších rodín, ktoré sa následne pokúšali ovplyvňovať sľubovanými finančnými darmi, nákupmi a rôznymi darčekom, čím chceli pôsobiť na zákonných zástupcov dievčat, ktorým sľubovali lepší život a lepšie sociálne podmienky na život v Nemecku, kde sa ich pokúšali zlákať za účelom detskej prostitúcie a následného núteného sobáša. V prípade vystupuje ešte jedna 14-ročná obeť, ktorá bola identifikovaná políciou a štatisticky evidovaná v r. 2020, ktorá v štatistike za r. 2021 nefiguruje. K dokonaniu

skutku, teda prevozu a zneužitiu maloletých dievčat nedošlo, nakoľko ich zákonní zástupcovia s vycestovaním svojich detí do zahraničia nesúhlasili.

Štvrtá obeť bola identifikovaná políciou v r. 2020. V čase začatia páchania skutku malo dievča 14 rokov. Vlastní rodičia ju predali do druhej rodiny za účelom núteného sobáša na základe rómskych tradícií. Dievča bolo týrané, zotročované a obmedzované na osobnej slobode kontrolovaním pohybu. Keď sa zamestnala, pod hrozbou násilia musela odovzdávať všetky zarobené peniaze rodine svojho „manžela“, ktorému postupne porodila dve deti. Následne bola nútená „manželovou“ rodinou chodiť žobrať spolu s deťmi. V r. 2021 obeť vstúpila do programu, kedy už bola dospelá.

Vykonávaná osвета, školenia a vhodne nastavené preventívne aktivity v oblasti nútených rómskych sobášov a vzdelávanie rómskej komunity sa javia ako efektívny nástroj na boj s touto formou vykorisťovania mladých rómskych dievčat.

1.1.5 Zneužívanie na páchanie trestnej činnosti

Zneužívanie obetí k páchaniu trestnej činnosti nie je jednou z dominantných foriem vykorisťovania slovenských obetí, napriek tomu bola v r. 2021 identifikovaná jedna obeť vykorisťovaná na tento účel. Bol ňou 26-ročný muž z okresu Malacky, ktorý bol páchatelom zneužitý na krádež finančnej hotovosti a šperkov v dome vlastnej babky a následne krádeže hotovosti z mincovníka bezdotykovej auto umyvárne, pri ktorej bol zadržaný príslušníkmi polície. Muž uviedol, že to urobil z obavy o svoj život a zdravie. Táto obeť prejavila záujem aj o vstup do programu.

1.1.6 Nevoľníctvo

V r. 2021 sme zaznamenali jednu mužskú obeť nevoľníctva, ktorá prejavila záujem o vstup do programu. Obeť bola vykorisťovaná v Spojenom kráľovstve, kde ju páchatelia držali bez jedla. Páchatelia následne muža v zlom zdravotnom stave vyhodili na ulicu, kde ho prevzala polícia a zabezpečila mu ošetrovanie. Obeť v dôsledku zlého zdravotného stavu trpí trvalým poškodením zdravia.

1.1.7 Nezákonná adopcia

Vôbec po prvýkrát sme v r. 2021 zaznamenali prípad OSĽ za účelom nezákonnej adopcie. Obeťou je iba trojročný chlapec z okresu Rimavská Sobota. Matka chlapca bola páchatelom zlákaná do Nemecka a zneužívajúc jej zlé sociálne postavenie a neznalosť cudzieho jazyka jej páchatel dal podpísať dokumenty v cudzom jazyku, čím malo dôjsť k nezákonnej adopcii dieťaťa aj bez súhlasu druhého rodiča dieťaťa. Matka dieťaťa bola následne z obydlija páchatelja vyhodená. Nakoľko k vykonaniu skutku prišlo mimo územia SR, príslušné orgány v SR nemohli vykonať opatrenia na zabránenie takého konania.

1.2 Páchatelia OSĽ, organizované skupiny, finančné vyšetrovanie

NJBPNM ako útvar Policajného zboru špecializovaný na operatívne vyhľadávanie, preverovanie a vyšetrovanie trestnej činnosti OSĽ začala v r. 2021 trestné stíhanie pre spáchanie zločinu OSĽ podľa § 179 Trestného zákona v 19 prípadoch, čo predstavuje asi tretinový pokles v porovnaní s r. 2020 (28 prípadov), ale zároveň je počet odhalených prípadov porovnateľný s r. 2019, kedy bolo začaté trestné stíhanie v 20 prípadoch. Vyšetrovateľmi NJBPNM bolo v r. 2021 vznesené obvinenie spolu 39 páchatelom v rámci 17 prípadov, z toho bolo 21 mužov a 18 žien. Jedným z obvinených bol aj 17-ročný chlapec, ktorý trestnú činnosť páchal v spolupáchatelstve s dvoma dospelými mužmi.

Z hľadiska štátnej príslušnosti bolo 35 obvinených osôb slovenskej štátnej príslušnosti, 2 obvinení boli štátnymi príslušníkmi Vietnamu, 1 obvinený bol štátnym príslušníkom Maďarska a 1 obvinený štátnym príslušníkom Turecka.

Tabuľka č. 1
Prehľad vyšetrovaných prípadov a obvinených osôb - NJBPNM

Rok	Začaté trestné stíhanie – prípady	Vznesené obvinenie - prípady	Počet obvinených osôb		Štátna príslušnosť obvinených osôb
2021	19	17	39	21 mužov	35 slovenská 2 vietnamská 1 maďarská 1 turecká
				18 žien	

Páchatelia trestnej činnosti OSĽ obvinení v r. 2021 pochádzali najmä z okresov Spišská Nová Ves, Rimavská Sobota, Nové Zámky a Komárno. Obvinené osoby páchali trestnú činnosť najmä ako jednotlivci alebo ako dvojica páchatelov, v dvoch prípadoch išlo o skupinu troch páchatelov, v jednom prípade o skupinu štyroch páchatelov a v prípade jednej organizovanej skupiny o skupinu páchatelov pozostávajúcu z 8 členov s určitou štruktúrou a deľbou práce jednotlivých členov skupiny. Nábor obetí prebiehal takmer vo všetkých prípadoch osobným kontaktom v SR a obeť boli následne vykorisťované v SR alebo v zahraničí. V dvoch tretinách prípadov bol náborárom priamo rodič obete, blízky rodinný príslušník alebo jej známy, jedna tretina obetí bola zlákaná neznámou osobou. Aj v r. 2021 bol podiel mužských páchatelov vyšší ako ženských. Ako jednotlivci sa páchatelia obchodovania dopúšťali v 6 prípadoch, v ďalších 6 prípadoch išlo o dvojicu páchatelov rôzneho zloženia (muž + žena (4), muž + muž (1), žena + žena (1)), v 2 prípadoch išlo o trojicu páchatelov (3 muži, 3 ženy), v 1 prípade o štvoricu páchatelov zloženú z 2 mužov a 2 žien a v poslednom prípade išlo o organizovanú skupinu 8 páchatelov v zložení 5 mužov a 3 žien. Ženy boli páchatelkami najmä pri

sexuálnom vykorisťovaní a nútených sobášoch obetí, muži rovnako pri sexuálnom vykorisťovaní, nútených sobášoch, ale aj pri pracovnom vykorisťovaní a nútenom žobraní. Vek osôb, ktoré boli v roku 2021 obvinené z trestnej činnosti OSĽ, bol veľmi variabilný. Najmladším páchatelom bol 17-ročný chlapec, vek ostatných mužov sa pohyboval v rozmedzí 19 – 52 rokov a vek žien v rozmedzí 18 – 47 rokov.

Páchatelia obvinení z OSĽ v r. 2021 využili najmä odkázanosť obetí, svoje postavenie, lešť, hrozbu násilia, či už vo forme násilia psychického alebo fyzického, vyhrážky ublížením na zdraví, vyhrážanie sa zabitím alebo fyzické násilie. Hlavnou motiváciou páchatelov je jednoznačne finančný zisk. Páchatelia OSĽ zneužili najmä zlú sociálnu, ekonomickú či rodinnú situáciu obetí s prísľubmi lepšieho života a dobre platenej práce najmä v zahraničí.

V r. 2021 boli obvinené aj osoby v rámci vedeného vyšetrovania dvoch organizovaných skupín. Organizovanou skupinou je v zmysle § 129 Trestného zákona spolčenie najmenej troch osôb na účel spáchania trestného činu, s určitou deľbou určených úloh medzi jednotlivými členmi skupiny, ktorej činnosť sa v dôsledku toho vyznačuje plánovitosťou a koordinovanosťou, čo zvyšuje pravdepodobnosť úspešného spáchania trestného činu. Obvinených bolo spolu 11 osôb (7 mužov a 4 ženy), z toho 9 slovenských občanov a 2 štátni príslušníci Vietnamu. Jeden z týchto prípadov je vyšetrowaný v rámci SVT so Spojeným kráľovstvom, kde bolo účelom OSĽ pracovné vykorisťovanie slovenských občanov a v druhom prípade prebiehala spolupráca vo forme pracovnej skupiny s nemeckou políciou a organizovaná skupina páchatelov zneužívala svoje obeť formou nútenej prostitúcie alebo nútenej práce v Nemecku.

V trestných veciach vedených vyšetrovateľmi NJBPNM za zločin OSĽ bolo aj v r. 2021 v relevantných prípadoch vykonávané finančné vyšetrovanie spočívajúce v preverovaní majetkového profilu stíhaných osôb, zisťovaní prevodu finančných prostriedkov pochádzajúcich z páchania trestnej činnosti a výšky neoprávneného obohatenia sa z páchania trestnej činnosti, na základe ktorej bola kvalifikovaná skutková podstata trestného činu. Finančné vyšetrovanie je vykonávané v zmysle metodickéj pomôcky k finančnému vyšetrovaniu vydanéj Prezidiom Policajného zboru v septembri 2016, pričom spočíva v prevažnej miere v zasielaní žiadostí do bánk a rôznych subjektov v SR, ako napr. kataster nehnuteľností, depozitár cenných papierov, evidencie vozidiel, plavidiel a pod. Vo všeobecnosti však stále platí, že páchatelia trestnej činnosti OSĽ vyšetrowaní v rámci prípadov v SR zisky pochádzajúce z páchania tejto trestnej činnosti priebežne spotrebúvajú pre vlastnú potrebu, čiže nedochádza k hromadeniu finančných prostriedkov väčšieho objemu, ktoré by mohli byť v rámci trestného konania zaistené s následným uplatnením inštitútov zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov týkajúcich sa postihnutia majetku páchatel'a, resp. použité na páchanie iného druhu nezákonnej činnosti.

Zo štatistických údajov Generálnej prokuratúry SR vyplýva, že v r. 2021 bolo na úrovni prokuratúr stíhaných 39 osôb, z toho 15 žien a 24 mužov, z toho jedna osoba bola mladistvá a v jednom prípade bola osoba pod vplyvom návykovej látky. V 9 prípadoch bola uzatvorená v danom roku s páchatelmi dohoda o vine a treste a 21 osôb bolo obžalovaných v 18 obžalobách, z toho 9 žien (z toho jedna obžalovaná vo vekovom rozmedzí 16 – 18 rokov) a 12 mužov. Veková štruktúra obžalovaných osôb je teda od 16 do 60 rokov, z toho 10 osôb Generálna prokuratúra SR eviduje ako recidivistov. V r. 2021 teda prišlo k miernemu nárastu stíhaných osôb oproti r. 2020, stav z r. 2019 (51 páchatelov) ale dosiahnutý nebol. Generálna prokuratúra SR eviduje len pohlavie a vek stíhaných osôb, nie však národnosť, ani účel vykorisťovania. Generálna prokuratúra SR vyhodnotila, že z hľadiska účelov OSĽ sa v r. 2021 vyskytovalo sexuálne vykorisťovanie, nútená trestná činnosť, nútené žobranie, pracovné vykorisťovanie a nútené manželstvá, ktoré sú rozšírené medzi marginalizovanými skupinami vrátane obchodovania s deťmi. Takisto sa objavovali sofistikovanejšie formy trestnej činnosti s využitím internetu, sociálnych sietí a chatových aplikácií, čo kladie zvýšené nároky aj na OČTK a súdy z hľadiska odborných zručností a samotného materiálneho vybavenia.

Tabuľka č. 2

Prehľad stíhaných a obžalovaných osôb – Generálna prokuratúra SR

rok	Počet stíhaných osôb		Počet obžalovaných osôb		Dohoda o vine a treste – počet osôb
2021	39	24 mužov	21	12 mužov	9
		15 žien		9 žien	

Ministerstvo spravodlivosti SR poskytlo národnému spravodajcovi oficiálne štatistické údaje k právoplatne ukončeným súdnym konaniam a počtu právoplatne odsúdených osôb za trestný čin OSĽ v r. 2021. **Súdy v SR ukončili právoplatným rozhodnutím 10 prípadov. Právoplatne odsúdených bolo 21 osôb, z toho 14 mužov a 7 žien. Všetci odsúdení sú slovenskí občania. Tresty uložené odsúdeným osobám sa pohybujú od 16 mesiacov trestu odňatia slobody s podmieneným odkladom po 132 mesiacov trestu odňatia slobody nepodmienečne.** Nepodmienečné tresty boli uložené 6 osobám v trvaní 32 mesiacov až 132 mesiacov. Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody bol uložený 15 osobám, pričom išlo o tresty odňatia slobody v trvaní 16 až 36 mesiacov.

Konkrétne účely vykorisťovania ani počet poškodených Ministerstvo spravodlivosti SR štatisticky neeviduje, avšak z verejne prístupných anonymizovaných rozsudkov bolo zistené,

že 6 právoplatných ukončených trestných vecí (13 odsúdených, z toho 8 mužov a 5 žien) sa týkalo sexuálneho vykorisťovania (dva rozsudky Okresný súd Nitra, Okresný súd Liptovský Mikuláš, Okresný súd Trebišov, Okresný súd Trenčín a Okresný súd Košice I), **3 právoplatné ukončené trestné veci (6 odsúdených, z toho 5 mužov a 1 žena) núteného žobrania** (Okresný súd Rimavská Sobota, Okresný súd Revúca, Okresný súd Nové Zámky) a **1 právoplatne ukončená trestná vec (2 odsúdení, 1 muž a 1 žena) nútenej práce** (Okresný súd Nové Zámky). Poškodené osoby v týchto trestných veciach boli s výnimkou jedného maďarského občana všetko slovenskí občania.

Z právoplatných rozsudkov týkajúcich sa sexuálneho vykorisťovania vyplýva, že vykorisťované boli výlučne obeť ženského pohlavia. Išlo o 4 dospelé obeť vykorisťované v Rakúsku a na Slovensku a 4 detské obeť vykorisťované v SR. Štyrom odsúdeným vykorisťujúcim detské obeť boli uložené podmienené tresty v trvaní 16 mesiacov (1 odsúdený), 32 mesiacov (1 odsúdený) a 36 mesiacov (2 odsúdení) a trom odsúdeným boli uložené nepodmienené tresty v trvaní 32 mesiacov (1 odsúdený) a 56 mesiacov (2 odsúdení). V prípade dospelých ženských obetí boli 4 páchatelia odsúdení na 36 mesiacov podmienené a 2 páchatelia zhodne na 132 mesiacov nepodmienené.

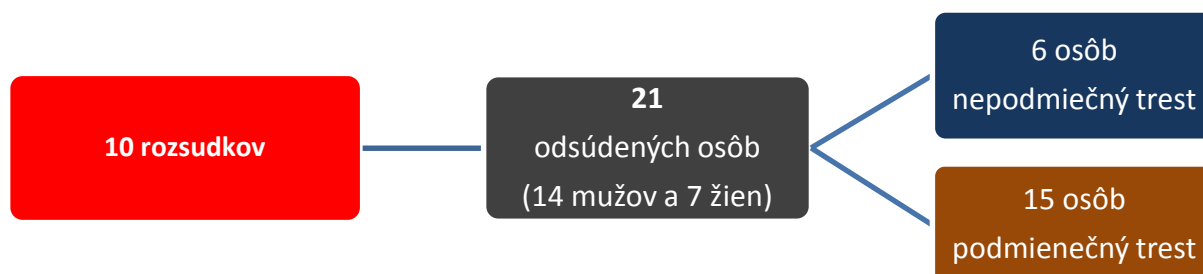
Poškodené osoby v právoplatných rozsudkoch týkajúcich sa núteného žobrania boli dospelé ženské a mužské obeť, pričom v jednom prípade bolo vykorisťovaných 5 mužov v Nemecku, v druhom prípade 1 muž a 1 žena v nešpecifikovanej krajine v zahraničí a v poslednom prípade išlo o skupinu mužov a žien vykorisťovaných vo Švajčiarsku. Jednému odsúdenému súd uložil nepodmienený trest odňatia slobody v trvaní 60 mesiacov a piatim odsúdeným podmienené tresty, z toho jednému v trvaní 48 mesiacov a ostatným štyrom v trvaní 60 mesiacov.

Poškodené osoby v jednom právoplatnom rozsudku týkajúcom sa nútenej práce boli dve dospelé mužské obeť vykorisťované v Spojenom kráľovstve. Dvomi odsúdeným bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 36 mesiacov s podmieneným odkladom.

Z hľadiska odškodnenia obetí súdy SR iba v dvoch právoplatných rozsudkoch odkázali obeť s náhradou škody na civilné konanie (právoplatný rozsudok týkajúci sa sexuálneho vykorisťovania detskej obetí a právoplatný rozsudok týkajúci sa núteného žobrania) a v jednom právoplatnom rozsudku súd nariadil odsúdenému (právoplatný rozsudok týkajúci sa núteného žobrania) zaplatiť v skúšobnej dobe dlh voči poškodeným. V ostatných právoplatných rozsudkoch sa súd odškodnením obetí nezaoberal.

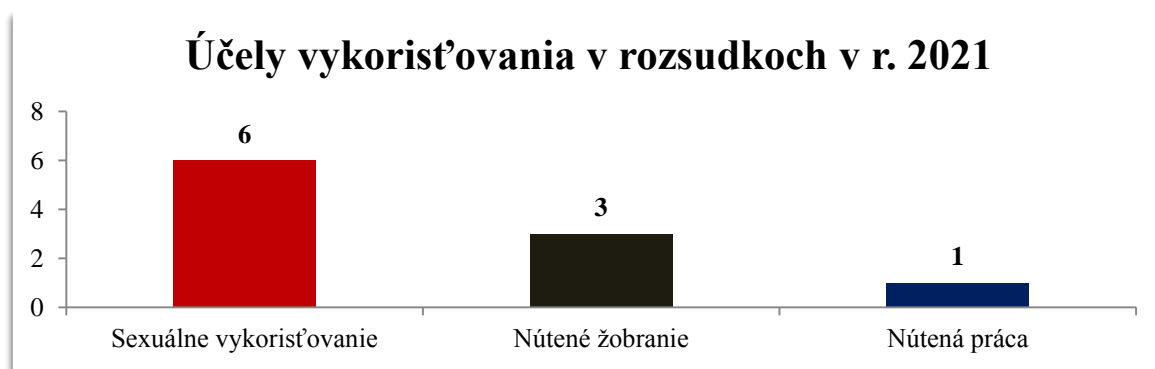
Graf č. 1

Prehľad právoplatne skončených trestných vecí týkajúcich sa OSĽ v r. 2021

Graf č. 2

Účely vykorisťovania v právoplatných rozhodnutiach týkajúcich sa OSĽ v r. 2021

V r. 2021 bola zverejnená štúdia s názvom „Sumarizácia a analýza rozsudkov súdov SR týkajúcich sa trestných činov OSĽ za roky 2015 – 2020“, ktorú vypracovalo IC ako plnenie úlohy č. 17 akčného plánu. Len v krátkosti konštatujeme, že zo štúdie vyplýva časté ukladanie podmienených trestov, a to aj za skutky spáchané na detských obetiach, kedy súdy využili inštitút mimoriadneho zníženia trestu (§ 39 Trestného zákona). Ďalšou alarmujúcou skutočnosťou je odškodňovanie obetí. Súdy v konaní pre trestný čin OSĽ nariadili páchateľom priamo odškodniť obeť len ojedinele. Obete boli buď so svojím uplatneným nárokom odkázané súdom s náhradou škody na občianske súdne konanie, alebo súd ani nezmienal nárok poškodených na odškodnenie, nakoľko tieto neboli obeťami riadne uplatnené. Z uvedeného jasne vyplýva dôležitosť poskytovania právneho poradenstva pre obeť už v prípravnom konaní s ohľadom na riadne uplatňovanie nárokov na odškodnenie.

Obete však majú právo na odškodnenie od štátu v rozsahu a za podmienok stanovených v zákone č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o obetiach trestných činov“). Okrem nároku na náhradu škody na zdraví má v zmysle tohto zákona obeť nárok aj na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu. Podľa informácií Ministerstva spravodlivosti SR bolo v r. 2021 z tejto schémy vyplatené odškodné jednej obeti OSĽ vo výške 4.800,- eur.

1.3 Obete

V r. 2021 bolo v SR identifikovaných spolu 43 obetí, z toho 20 mužov (z toho 3 deti) a 23 žien (z toho 10 detí). Najmladšia obeť mala 3 roky (išlo o chlapca s podozrením na OSĽ na účel nezákonnej adopcie) a najstaršia obeť mala 68 rokov (išlo o muža zneužívaného za účelom nevoľníctva v Spojenom kráľovstve). V porovnaní s r. 2020, kedy bolo identifikovaných 62 obetí, ide o štvrtinový pokles. Z celkového počtu identifikovaných obetí bolo 35 obetí formálne identifikovaných políciou, z toho 15 mužov a 20 žien. Z uvedeného počtu formálne identifikovaných obetí je 12 detí, z toho 9 dievčat vo veku od 12 do 17 rokov a 3 chlapci vo veku od 3 rokov do 16 rokov.

Počet ženských obetí mierne prevyšoval nad mužskými rovnako ako v r. 2020. Počet identifikovaných detských obetí a ich pomer k celkovému počtu identifikovaných obetí sa zvýšil až na takmer tretinu.

Poznamenávame, že vek obetí evidujeme v štatistickom systéme v čase začatia páchania skutku a nie v roku, keď obeť vstupuje do štatistického systému. Z tohto dôvodu síce v štatistike identifikovaných obetí za r. 2021 zaznamenávame spolu 13 detských obetí, z ktorých však reálne v r. 2021 bolo v detskom veku (t.j. do 18 rokov) 10 obetí, a to 3 chlapci a 7 dievčat, jedna obeť – dievča v r. 2021 dosiahla dospelosť a dve vykázané detské obeť, 1 chlapec a 1 dievča boli už dospelé.

Takmer všetky identifikované obeť za r. 2021 boli občania SR. Štatisticky sme zaznamenali len dve zahraničné obeť pochádzajúce z Vietnamu. Išlo o dospelé ženy vykorisťované sexuálne v Nemecku.

Z hľadiska počtu obetí bolo v r. 2021 najčastejším účelom OSĽ sexuálne vykorisťovanie. Sexuálne bolo v r. 2021 vykorisťovaných 17 obetí. Išlo predovšetkým o ženy a dievčatá (celkom 15 obetí, z toho 7 dievčat mladších ako 18 rokov). Vyskytli sa aj dva prípady sexuálneho zneužívania chlapcov. Najmladšie detské dievčenské a chlapčenské obeť sexuálneho vykorisťovania mali v čase začatia páchania skutku len 13 rokov. Obete sexuálneho vykorisťovania boli vykorisťované prevažne v SR (až 59 % obetí) a ďalej v Nemecku, Spojenom kráľovstve a Českej republike. Obeťami pracovného vykorisťovania boli v r. 2021 výlučne dospelé obeť, išlo o 17 obetí (13 mužov a 4 ženy). Polovica obetí bola vykorisťovaná v Spojenom kráľovstve a zvyšná polovica v Českej republike, Nemecku, Írsku

a v jednom prípade na Slovensku. Dve ženské obeť sa stali obeťami výlučne núteného sobáša, z toho jedna dospelá žena v Spojenom kráľovstve a jedno dieťa na Slovensku). Zaznamenali sme tiež jednu dospelú mužskú obeť zneužívanú za účelom núteného žobrania v Rakúsku, Švajčiarsku a Nemecku. V súvislosti s núteným žobraním prišlo k citeľnému zníženiu identifikovaných obetí v porovnaní s r. 2019 a 2020. Zaznamenali sme tiež jednu dospelú mužskú obeť nevoľníctva zneužívaného v Spojenom kráľovstve, jednu dospelú mužskú obeť zneužívanú za účelom páchania trestnej činnosti na Slovensku a jednu detskú obeť (chlapca) s podozrením na zneužívanie za účelom nezákonnej adopcie v Nemecku.

V r. 2021 sme zaznamenali tri prípady kombinácie účelov zneužívania, a to dvoch detských obetí – dievčatá za účelom nútenej prostitúcie a núteného sobáša v štádiu pokusu v Nemecku a dievčatá za účelom pracovného vykorisťovania, núteného sobáša a núteného žobrania na Slovensku, ako aj jednej dospeléj mužskej obeť na účel pracovného vykorisťovania a odoberania orgánov, tkanív či bunky v štádiu pokusu v Nemecku.

Na území SR dochádzalo v r. 2021 k vykorisťovaniu tretiny všetkých identifikovaných obetí (išlo o 14 obetí), z čoho až 64 % tvorili detské obeť, najmä dievčatá zneužívané na sexuálne vykorisťovanie.

SR aj v r. 2021 zostala najmä zdrojovou krajinou, teda krajinou pôvodu obetí, takmer tretina všetkých identifikovaných obetí bola náborovaná a vykorisťovaná v domovskej krajine, teda krajine pôvodu obetí, pričom tento jav môžeme pomenovať ako vnútorné OSĽ. Ďalšími krajinami vykorisťovania boli Spojené kráľovstvo, Nemecko, Česká republika, Švajčiarsko a Rakúsko.

Z pohľadu vyšetrovania prípadov OSĽ hodnotíme vplyv Brexitu už ako výrazný, nakoľko došlo k citeľnému poklesu nových obetí v tejto krajine. V r. 2021 bol vyšetrovaný len jeden nový prípad OSĽ s miestom vykorisťovania v Spojenom kráľovstve, ostatné obeť v Spojenom kráľovstve tvorili obeť identifikované ešte v rámci prípadu pracovného vykorisťovania z r. 2018 a obeť vstupujúce do programu.

Do programu vstúpilo v r. 2021 spolu 11 dospelých obetí, z toho 4 ženy a 7 mužov, všetko slovenskí občania. Je dôležité poznamenať, že obeť, ktoré vstupujú do programu, nemusia spolupracovať s políciou a spoluprácu si môžu premyslieť. Sú teda identifikované na základe dôvodného podozrenia, že sa stali obeťami. Toto podozrenie zo spáchania OSĽ vychádza z identifikačnej schémy, nie z posúdenia OČTK.

Výsluchy obetí OSĽ ako obzvlášť zraniteľných obetí boli vyšetrovateľmi NJBPNM aj v r. 2021 vykonávané za použitia technických prostriedkov na zaznamenávanie obrazu a zvuku, pričom takýmto spôsobom bolo zrealizovaných spolu 61 výsluchov, ktorých účelom je najmä zabránenie sekundárnej viktimizácie obetí ich opakovanými výsluchmi. Všetky detské obeť

boli oznámené orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately za účelom posúdenia situácie detských obetí a realizácie opatrení v súlade s najlepším záujmom dieťaťa.

Tabuľka č. 3

Prehľad identifikovaných a formálne identifikovaných obetí

Rok	Celkový počet identifikovaných obetí		Z toho počet formálne identifikovaných obetí POLÍCIOU		Pôvod identifikovaných obetí
21	43	20 mužov z toho 3 deti	35	15 mužov z toho 3 deti	SR (41) Vietnam (2)
		23 žien z toho 10 detí		20 žien z toho 9 detí	

Takmer tretina obetí (14 obetí) bola vykorisťovaná na území SR, z toho 11 ženských obetí (z toho 8 detí v čase spáchania skutku) a 3 mužské obeť (z toho 1 dieťa). Išlo výlučne o slovenských občanov. Slovensko sa tak stalo už piaty rok jednou z najčastejších krajín vykorisťovania slovenských obetí, kedy dochádza k mechanizmu OSE od náboru až po vykorisťovanie práve v domovskej krajine. Na Slovensku boli najčastejšie vykorisťované ženy a dievčatá za účelom sexuálneho vykorisťovania (2 dospelé ženy a 8 detských obetí, z toho 7 dievčat a 1 chlapec, najmladšie obeť mali len 13 rokov), ďalej jedna detská obeť – len 12-ročné dievča za účelom núteného sobáša v štádiu pokusu, jedna dospelá mužská obeť za účelom núteného páchania trestnej činnosti a jedna dospelá mužská obeť za účelom nútenej práce. Jedna detská obeť – 16-ročné dievča, ktoré bola vykázaná v štatistike za r. 2021, nakoľko vstupovala do programu, bola formálne identifikovaná políciou už v r. 2020. Vykázané detské obeť vykorisťované v SR tvoria až 64 % všetkých identifikovaných obetí vykorisťovaných v SR a dievčatá až 72 % spomedzi identifikovaných ženských obetí.

Tabuľka č. 4

Cieľová krajina obetí

Cieľová krajina	Počet obetí	
SR	14	3 muži (z toho 1 dieťa)
		11 žien (z toho 8 detí)
Spojené kráľovstvo	13	7 mužov
		6 žien
Nemecko	8	4 muži (z toho 2 deti)
		4 ženy (z toho 1 dieťa)
Česká republika	5	4 muži
		1 žena
Írsko	2	1 muž
		1 žena
Viaceré krajiny – Nemecko, Rakúsko a Švajčiarsko	1	1 muž
		0 žien
		3 ženy (z toho 1 dieťa)

Podobne ako v r. 2019 a 2020, najviac obetí aj v r. 2021 pochádzalo z Košického kraja, išlo o 15 obetí, a to 9 dospelých mužov a 6 ženských obetí, z toho 5 dospelých žien a 1 dieťa. Z mužských obetí bolo 8 obetí vykorisťovaných za účelom nútenej práce v Spojenom kráľovstve, Česku a Írsku a najstaršia mužská obeť (68-ročný muž) bola vykorisťovaná za účelom nevoľníctva v Spojenom kráľovstve. Dospelé ženské obeť boli vykorisťované na nútenú prácu (4 obeť, z toho tri v Spojenom kráľovstve a jedna v Írsku) a sexuálne

vykorisťovania (1 obeť v Spojenom kráľovstve), a jedno dievča bolo vykorisťované sexuálne na Slovensku.

Z Banskobystrického kraja pochádzalo 7 obetí, a to 5 ženských obetí, z toho až 3 deti a 2 mužské obeť, z toho 1 dieťa. Detské obeť tvoria až 57 % obetí pochádzajúcich z Banskobystrického kraja. Detské ženské obeť boli všetky vykorisťované sexuálne, z toho 4 dievčatá na Slovensku a 1 v Nemecku. Jeden dospelý muž bol vykorisťovaný za účelom núteného žobrania vo Švajčiarsku, Rakúsku a Nemecku a jeden chlapec bol obchodovaný za účelom nezákonnej adopcie v Nemecku.

Rovnako ako v r. 2020, z Nitrianskeho kraja pochádzali najmä ženské obeť, bolo ich 5, z toho až 4 deti. Jedna dospelá ženská obeť bola vykorisťovaná sexuálne v Českej republike a detské obeť boli v troch prípadoch obchodované na sex na Slovensku a v jednom prípade prišlo k pokusu o nútený sobáš, takisto na Slovensku. V prípade jedinej mužskej obete išlo o 13-ročného chlapca vykorisťovaného sexuálne v Nemecku.

Z Prešovského a Trnavského kraja pochádzal rovnaký počet obetí, a to 5 v každom kraji.

Z Prešovského kraja pochádzali 2 mužské a 3 ženské obeť. Mužské dospelé obeť boli zneužívané na nútenú prácu v Spojenom kráľovstve a na Slovensku. Dve ženské obeť boli dospelé, jedna z nich vykorisťovaná sexuálne a jedna na nútený sobáš v štádiu pokusu, s miestom vykorisťovania v Spojenom kráľovstve. Jedno dieťa – dievča bolo vykorisťované sexuálne na Slovensku.

Z Trnavského kraja pochádzali 2 ženské a 3 mužské obeť. Jedna dospelá ženská obeť bola vykorisťovaná sexuálne v Nemecku a jedno dieťa – dievča bolo vykorisťované na kombináciu účelov OSI – nútenú prácu, nútený sobáš a nútené žobranie na Slovensku. Dve mužské dospelé obeť boli vykorisťované na nútenú prácu v Nemecku a jedna detská obeť – chlapec bol vykorisťovaný sexuálne na Slovensku.

Tri dospelé mužské obeť pochádzali z Bratislavského kraja, z toho dvaja vykorisťovaní na nútenú prácu, jeden v Českej republike a jeden v Spojenom kráľovstve, a jeden muž bol vykorisťovaný na nútené páchanie trestnej činnosti na Slovensku.

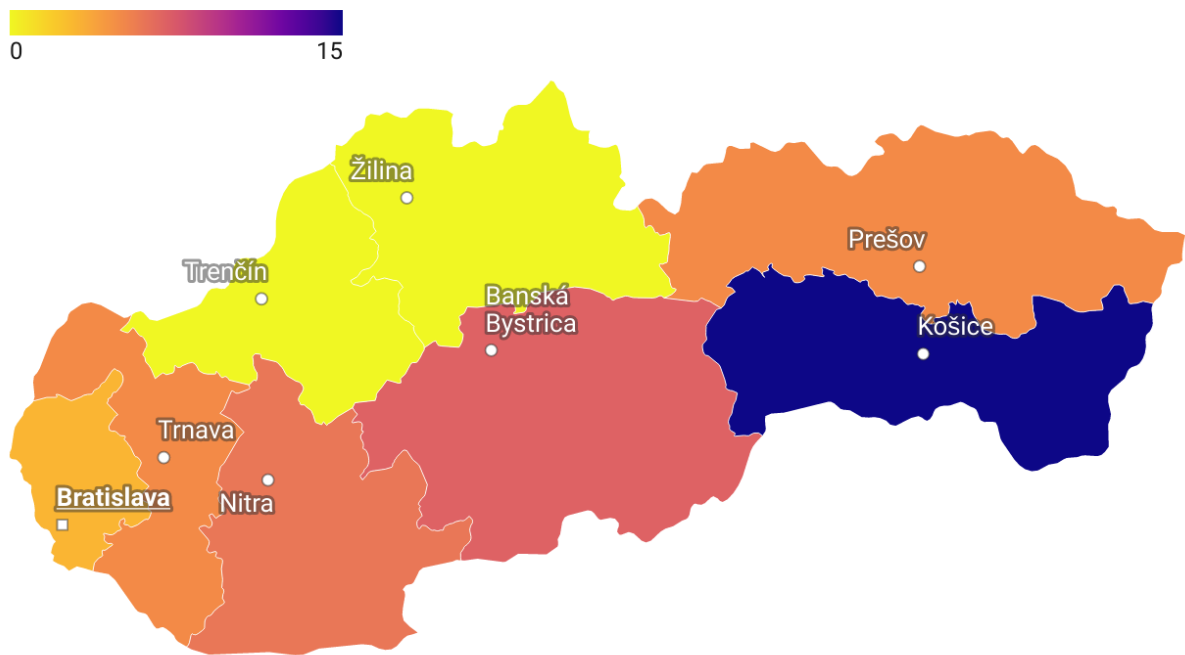
Z Trenčianskeho a Žilinského kraja v r. 2021 nepochádzala ani jedna obeť.

Napokon dve dospelé ženy pochádzajúce z Vietnamu boli sexuálne vykorisťované v Nemecku.

Graf č. 3

Skladba obetí podľa regiónov

Zdroj: Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality
Created with Datawrapper

Tabuľka č. 5

Kraj pôvodu obetí

Kraj pôvodu obetí	Obete		
	Počet obetí	Pohlavie obetí	
		Muž	Žena
Košický	15	9	6 (z toho 1 dieťa)
Banskobystrický	7	2 (z toho 1 dieťa)	5 (z toho 3 deti)
Nitriansky	6	1 (z toho 1 dieťa)	5 (z toho 4 deti)
Prešovský	5	2	3 (z toho 1 dieťa)
Trnavský	5	3 (z toho 1 dieťa)	2 (z toho 1 dieťa)
Bratislavský	3	3	0
Trenčiansky	-	-	-
Žilinský	-	-	-
zahraničie	2	0	2
Spolu	43	20 (z toho 3 deti)	23 (z toho 10 detí)

V sledovanom období sme zbierali aj informácie o potenciálnych obetiach, ktoré boli identifikované v zahraničí alebo v SR. Z poskytnutých informácií MVO zazmluvnenej Ministerstvom vnútra SR na poskytovanie prednávratovej asistencie a asistovaných dobrovoľných návratov obetí (Slovenská katolícka charita (ďalej len „SKCH“)) vyplýva, že počas r. 2021 poskytla prednávratovú asistenciu 11 osobám (10 slovenských občanov, 1 občan Bulharska), pričom osoby uviedli, že boli vykorisťované v Spojenom kráľovstve (3), Írsku (2), Nemecku (2), Českej republike (1), Taliansku (1), Rakúsku (1) a Slovensku (1) z toho 4 ženy na sexuálne vykorisťovanie alebo nútenú prácu a 7 mužov na nútenú prácu,

nevoľníctvo alebo inú neznámu formu. Asistovaný dobrovoľný návrat organizácia poskytla 2 slovenským občanom (1 muž a 1 žena), ktorých navracala zo Spojeného kráľovstva, kde boli vykorisťovaní na nevoľníctvo (muž) a sexuálne vykorisťovanie (žena). SKCH takisto zabezpečila súčinnosť pri asistovanom dobrovoľnom návrate z iných zdrojov spolu 4 osobám, a to 1 mužovi vykorisťovanému v Česku, 1 mužovi vykorisťovanému v Nemecku a žene a mužovi vykorisťovaným v Írsku.

Medzinárodná organizácia pre migráciu (ďalej len „IOM“) v r. 2021 nerealizovala v rámci asistovaných dobrovoľných návratov návrat žiadneho štátneho príslušníka z krajiny mimo Európskej únie do krajiny pôvodu, ktorý by bol (potenciálnou) obeťou. (Potenciálne) obeť, o ktorých sa IOM dozvedela, boli ďalej referované na SKCH, ktorá realizuje služby programu. IOM poskytla v koordinácii s SKCH reintegračné poradenstvo dvom potenciálnym obetiam po návrate na Slovensko, pričom samotná reintegračná pomoc bude zo strany IOM poskytovaná aj v r. 2022. V jednom prípade bola potenciálna obeť referovaná na IC.

V r. 2021 poskytli zastupiteľské úrady SR v zahraničí službu prednávratovej asistencie v prípade podozrenia z OSĽ v 6 prípadoch, čo je o 1 prípad menej ako v predchádzajúcom roku. Prípady podozrenia na OSĽ riešili zastupiteľské úrady SR v Berlíne, Londýne, Štokholme, Viedni a Dubline.

1.3.1 Možnosti pomoci pre obeť

Obeť má v podmienkach SR niekoľko možností poskytnutia pomoci. Významným inštitucionálnym zabezpečením pomoci pre obeť je najmä špecializovaný program, ktorý je zameraný špecificky len na obeť, a teda poskytované služby sú šité na mieru pre túto skupinu obetí. Základnými cieľmi programu je poskytovanie služieb v súlade s ochranou ľudských práv a slobôd a reintegrácia obetí, pričom obeť je motivovaná spolupracovať s OČTK, aby bolo možné potrestať páchatel'ov trestného činu OSĽ. Vstup obetí do programu je dobrovoľný. Program poskytuje obeti tiež možnosť rozhodnúť sa, či bude spolupracovať s OČTK. Aj v prípade, že sa tak nerozhodne, nevyhnutná krízová a krízová starostlivosť sa jej poskytuje v súlade s princípom nediskriminácie. V prípade, že obeť sa rozhodne spolupracovať s OČTK a sú s ňou vykonávané úkony v trestnom konaní, pred prvým úkonom vyšetrovateľ v zmysle interných postupov zabezpečí, aby obeť bola priamo zo strany MVO informovaná o programe. Týmto opatrením je zabezpečená čo najväčšia podpora pre obeť, aj z dôvodu potreby právneho poradenstva. Každá služba v rámci programu je obeti trpezlivo vysvetlená a vykonáva sa len po udelenom súhlase obeť. Slovenským a zahraničným obetiam, ktoré vstúpia do programu, je možné poskytnúť krytie zdravotnej starostlivosti, ktoré iné mechanizmy pomoci v SR neumožňujú. V prípade vstupu detských obetí do programu sú postupy upravené v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. O vstupe dieťaťa do programu však rozhoduje zákonný zástupca. Vyhodnotenie poskytnutej pomoci obetiam, ktoré vstúpili v r. 2021 do programu, uvádzame podrobne v časti 2.

Ďalšou možnosťou pre obeť je využitie služieb Informačných kancelárií pre obeť trestných činov, ktoré boli vytvorené v rámci národného projektu s názvom „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť“. Projekt bol aj v r. 2021 realizovaný Ministerstvom vnútra SR z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa. Informačné kancelárie pre obeť trestných činov sa nachádzajú na okresných úradoch alebo klientských centrách v každom krajskom meste SR. Pomoc je v období realizácie národného projektu určená primárne pre obeť z radov seniorov a mládeže, pre obeť násilných trestných činov, pre obeť nenávisťných trestných činov, extrémizmu a obeť OSĽ. V každej Informačnej kancelárii pre obeť trestných činov sú obeť trestných činov k dispozícii traja zamestnanci Ministerstva vnútra SR, ktorí poskytujú základné informácie o právach obetí trestných činov, o postupoch v trestnom konaní, informácie o možnostiach uplatnenia nároku na náhradu škody spôsobenú trestným činom a usmernenie na subjekty, ktoré poskytujú odbornú a nadväznú pomoc. Na základe identifikovaných potrieb každého individuálneho prípadu pracovníci sprostredkujú klientom poskytnutie služieb v oblasti právneho usmernenia a podpory, psychologického a sociálneho poradenstva, ktoré sú zabezpečované prostredníctvom spolupracujúcich externých expertov pre jednotlivé oblasti podporných služieb. Pre potreby pracovníkov bola vytvorená „Metodika pre informačné kancelárie pre obeť trestných činov so zameraním sa na potreby obetí OSĽ“. Zámerom metodiky je poskytnúť základnú oporu s cieľom zvládnutia kontaktu a realizácie odborného postupu pri stretnutí s potenciálnou obeťou.

V sledovanom období bola pomoc prostredníctvom Informačných kancelárií pre obeť trestných činov poskytnutá 5 klientom z radov obetí (3 muži a 2 ženy). Všetky podnety boli postúpené NJBPNM, MVO a IC.

Program a Informačné kancelárie pre obeť trestných činov sú v gescii Ministerstva vnútra SR.

Obeť sa môžu obrátiť aj na akreditované subjekty poskytujúce pomoc obeť trestných činov podľa zákona o obeť trestných činov, o ktorých je každá obeť, ktorá prichádza do kontaktu s OČTK (policajt, prokurátor) alebo poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, informovaná v poučení. Obetiam ako obzvlášť zraniteľným obeť trestných činov je možné poskytnúť špecializovanú odbornú pomoc, ktorá zahŕňa napr. poskytnutie a vysvetlenie všetkých informácií v zmysle zákona o obeť trestných činov, právnu pomoc, psychologickú pomoc, krízovú psychologickú intervenciu, vyhodnotenie hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia, sprostredkovanie poskytovania sociálnych služieb v zariadení núdzového bývania a špecializovaného sociálneho poradenstva. Táto schéma pomoci je v gescii Ministerstva spravodlivosti SR.

2. PROGRAM PODPORY A OCHRANY OBETÍ OSÍ

V prípade, že existuje podozrenie, že osoba sa mohla stať obeťou, môže sa dobrovoľne rozhodnúť vstúpiť do programu, z ktorého je možné zabezpečiť služby, ktoré obeť vzhľadom na svoju aktuálnu situáciu potrebuje. **Spolupráca s políciou nie je podmienkou vstupu obeť do programu.** Financovanie programu je realizované z rozpočtu Ministerstva vnútra SR a konkrétne služby sú poskytované zo strany MVO, s ktorými má Ministerstvo vnútra SR uzatvorenú platnú a účinnú zmluvu. Gestorom tohto špecializovaného programu je IC.

Na základe analýzy údajov o obetiach, ktoré sa rozhodli vstúpiť do programu v r. 2021, možno povedať, že obeť sa vo väčšine prípadov vyznačujú nízkou vzdelanostnou úrovňou, vekom do 30 rokov pri ženských obetiach, pochádzajú z ekonomicky slabého prostredia a majú nedostatok potrebných informácií. Hlavným dôvodom ich náchylnosti na OSÍ je nepriaznivá ekonomická a sociálna situácia, niekedy aj v spojení so psychickými ochoreniami a látkovými závislosťami. V r. 2021 boli do programu zaradené len osoby, ktoré sú slovenskí občania pochádzajúci prevažne z obcí východného Slovenska, v ktorých je vysoká miera nezamestnanosti. Tieto obeť sú väčšinou zo sociálne slabších rodín alebo vylúčených komunít.

2.1 Vyhodnotenie programu za r. 2021

Rozsah služieb poskytovaných občanom SR, ako aj cudzincom, resp. osobám bez štátnej príslušnosti ako obetiam sú stanovené v nariadení Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí OSÍ a vychádzajú tak z medzinárodných štandardov, ako aj zo záväznej legislatívy Európskej únie. Komplexná starostlivosť obetiam je poskytovaná v zmysle princípu rovnosti a nediskriminácie s patričným ohľadom na individuálne potreby jednotlivých obetí, rešpektujúc ich základné ľudské práva.

V priebehu r. 2021 sa poskytovala starostlivosť celkom 24 osobám, nakoľko poskytovanie starostlivosti bolo realizované **13 obetiam zaradeným z predchádzajúcich rokov a 11 novozaradeným obetiam z r. 2021.** V priebehu r. 2021 bolo vyradených celkom 11 obetí, z toho bolo 5 žien a 6 mužov. K 31.12.2021 bolo v programe zaradených celkom 13 obetí, z toho 8 žien a 5 mužov. Najdlhšie zaradené obeť evidujeme ešte z r. 2015, ide o 2 dospelé ženy.

Z pohľadu referujúcej organizácie môžeme konštatovať, že v r. 2021 bola v 1 prípade mužská obeť referovaná políciou. V 10 prípadoch bola referujúca organizácia účelové zariadenie cirkvi (4 ženy a 6 muži).

Tabuľka č. 6

Skladba obetí z pohľadu referujúcej organizácie

Referujúca organizácia	Polícia	Účelové zariadenie cirkvi
Ženy	0	4
Muži	1	6

Poskytovanie odbornej pomoci a podpory obetiam zaradeným do programu je kontinuálne zmluvne zabezpečené do októbra 2022. V júni 2019 uzavrelo Ministerstvo vnútra SR s MVO na základe výsledku verejného obstarávania zmluvu o poskytovaní služieb, predmetom ktorej je zabezpečenie prevádzky Národnej linky pomoci obetiam OSĽ 0800 800 818 (ďalej len „národná linka“). V máji 2019 uzavrelo Ministerstvo vnútra SR s MVO (SKCH, Gréckokatolícka charita (ďalej len „GKCH“)) na základe výsledku verejného obstarávania zmluvu o poskytovaní služieb, ktorej predmetom je poskytovanie prednávratovej asistencie a asistovaného dobrovoľného návratu obetiam. Zabezpečovanie služieb pre obeť je realizované prostredníctvom MVO na základe zmlúv o poskytnutí služieb uzatvorených s Ministerstvom vnútra SR, ktoré vzišli z verejného obstarávania a sú financované z rozpočtu Ministerstva vnútra SR. Niektoré služby zdravotnej starostlivosti v programe sú hradené navyše z finančných prostriedkov verejného zdravotného poistenia. Rovnako sociálne zabezpečenie obeť je riešené z finančných prostriedkov štátu alebo vyšších územných celkov.

V r. 2021 boli na financovanie MVO participujúcich na realizácii programu reálne vynaložené peňažné prostriedky v sume **208.657,85 eur** (prednávratová starostlivosť, asistovaný dobrovoľný návrat obetí, pomoc a podpora obetí, ako aj prevádzkovanie národnej linky).

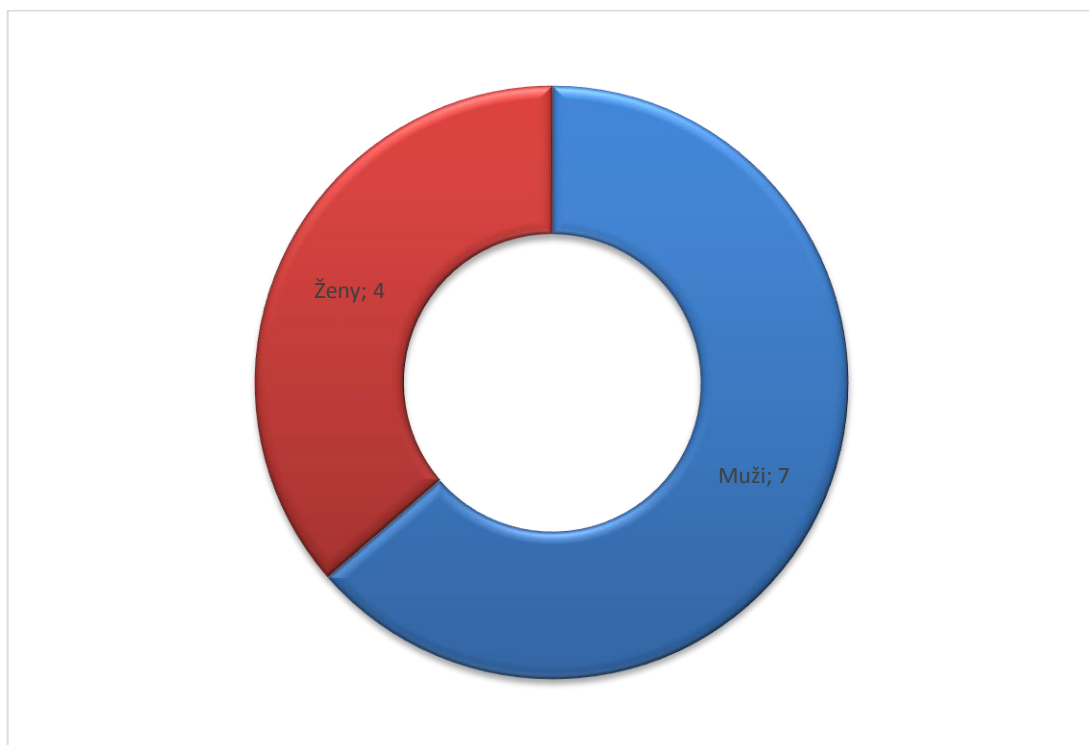
Na zabezpečenie realizácie programu a poskytovania služieb boli v r. 2021 reálne vynaložené finančné prostriedky v celkovej výške 165.181,85 eur, na asistované dobrovoľné návraty a prednávratovú asistenciu boli reálne vynaložené finančné prostriedky v celkovej výške 25.956,- eur.

Tabuľka č. 7
Skladba obetí z pohľadu pohlavia

Pohlavie	Absolútne vyjadrenie	Relatívne vyjadrenie
Muž	7	64 %
Žena	4	36 %
Spolu	11	100 %

Do programu bolo v r. 2021 zaradených 11 osôb, z toho 7 mužov (64%) a 4 ženy (36 %). Trend prevládajúcich mužských obetí sme registrovali od r. 2015, ale v r. 2019 bolo do programu zaradených viac žien ako mužov. V r. 2020 nastala rovnováha medzi zaradenými osobami mužského pohlavia a ženského pohlavia, ktorá bola v r. 2021 prelomená prevládajúcimi mužskými obeťami.

Graf č. 4

2.1.2 Vek obetí zaradených do programu

V r. 2021 bolo do programu zaradených celkom 11 dospelých osôb. Dve obeť mali v čase spáchania skutku menej ako 18 rokov (v prvom prípade mala obeť 17 rokov a v druhom prípade mala obeť 16 rokov veku), no pri vstupe do programu už dosiahli plnoletosť (v prvom prípade mala obeť 18 rokov a v druhom prípade mala obeť 25 rokov). V oboch prípadoch to boli ženské obeť.

Vek obetí pri vstupe do programu je v drvivej väčšine prípadov za hranicou dospelosti. To, že do programu vstupujú takmer výlučne dospelé osoby, je dlhodobý trend. Do programu vstupuje len nepatrný počet detských obetí, nakoľko vstup dieťaťa je podmienený súhlasom zákonného zástupcu a navyše situáciu dieťaťa, ktoré sa stalo obeťou trestného činu vrátane OSĽ, z hľadiska ochranných opatrení prioritne rieši orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately s cieľom sledovania najlepšieho záujmu dieťaťa. Vstup do programu však vnímajú obeť, ktoré sa preň rozhodli, ako veľký benefit, nakoľko sú im poskytnuté služby vrátane psychologického a právneho poradenstva.

Tabuľka č. 8

Obete z hľadiska veku pri nábore

Veková skupina	Počet obetí	Pohlavie	
		muž	žena
0 – 17	2	0	2
18 – 21	0	0	0
22 – 30	5	3	2
31 – 40	1	1	0
41 - 50	2	2	0
51 – 60	0	0	0
61 – 70	1	1	0
Spolu	11	7	4

V tabuľke č. 8 môžeme vidieť 2 detské obeť, nakoľko zachytáva vek obetí v čase nábore, resp. v čase páchania trestného činu OSĽ na ich osobe.

Tabuľka č. 9

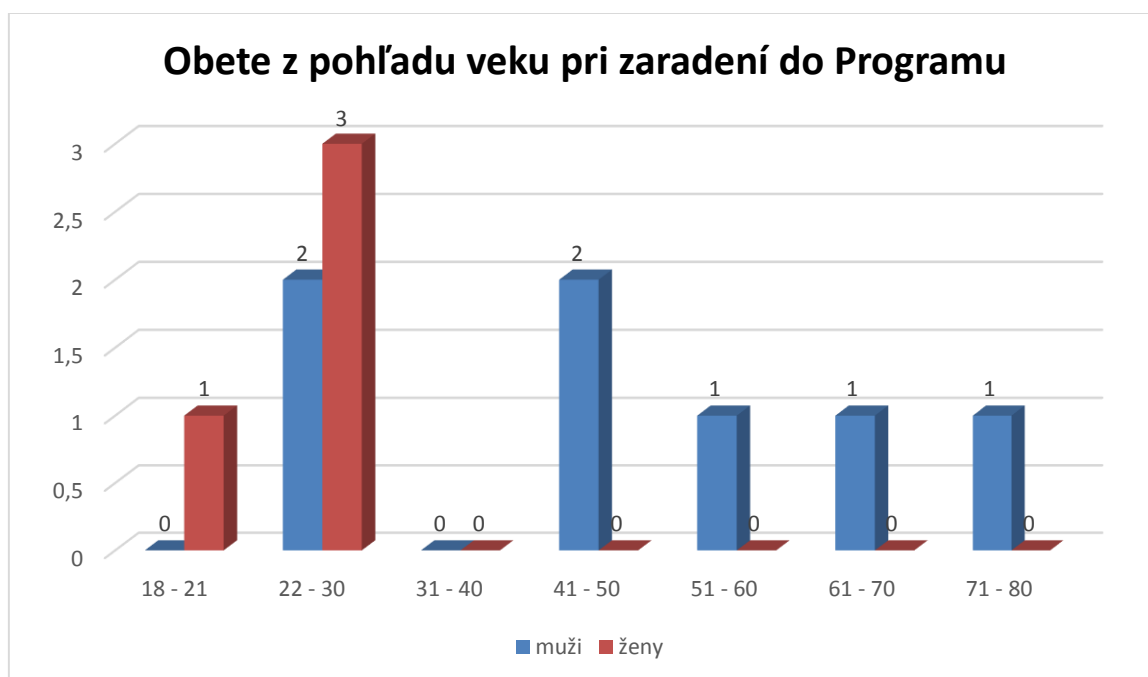
Obete z pohľadu veku pri zaradení do programu

Veková skupina	Počet obetí	Pohlavie	
		muž	žena
0 – 17	0	0	0
18 – 21	1	0	1
22 – 30	5	2	3
31 – 40	0	0	0
41 – 50	2	2	0
51 - 60	1	1	0
61 - 70	1	1	0
71 - 80	1	1	0
Spolu	11	7	4

Zo skladby obetí je možné pozorovať, že **u ženských obetí prevažuje vek do 30 rokov** (pri zaradení do programu malo vek 22 - 30 rokov 75 % ženských obetí). Obdobný trend bol zaznamenaný aj v r. 2019 a 2020.

Pri mužských obetiach prevažovali v r. 2020 mužské obeť vo veku do 30 rokov veku (až 67 % z mužských obetí malo pri zaradení do programu a zároveň pri nábore vek do 30 rokov). V r. 2021 bola situácia iná a najväčšie zastúpenie mala kategória 22 – 30-ročných mužov a 41 až 50-ročných mužov. V oboch kategóriách to predstavuje v percentuálnom vyjadrení celkom 29 % z mužských obetí vo vekovej kategórii od 22 – 30 rokov a 41 – 50 rokov. **Najstaršia obeť, ktorá vstupovala do programu v r. 2021, bol muž z Prešovského kraja vo veku 72 rokov, ktorý aj pri nábore vo veku 68 rokov predstavuje najstaršiu identifikovanú obeť za r. 2021.**

Graf č. 5

2.1.3 Pôvod obetí zaradených do programu

V r. 2021 boli do programu zaradené len osoby, ktoré boli štátni príslušníci SR. Medzi identifikovanými obeťami boli r. 2021 aj cudzinci, avšak neprejavili záujem o vstup do programu. Všetkým osobám zaradeným do programu bola poskytnutá nevyhnutná pomoc a podpora a zabezpečený bezpečný návrat do SR, ak o to prejavila záujem.

Tabuľka č. 10

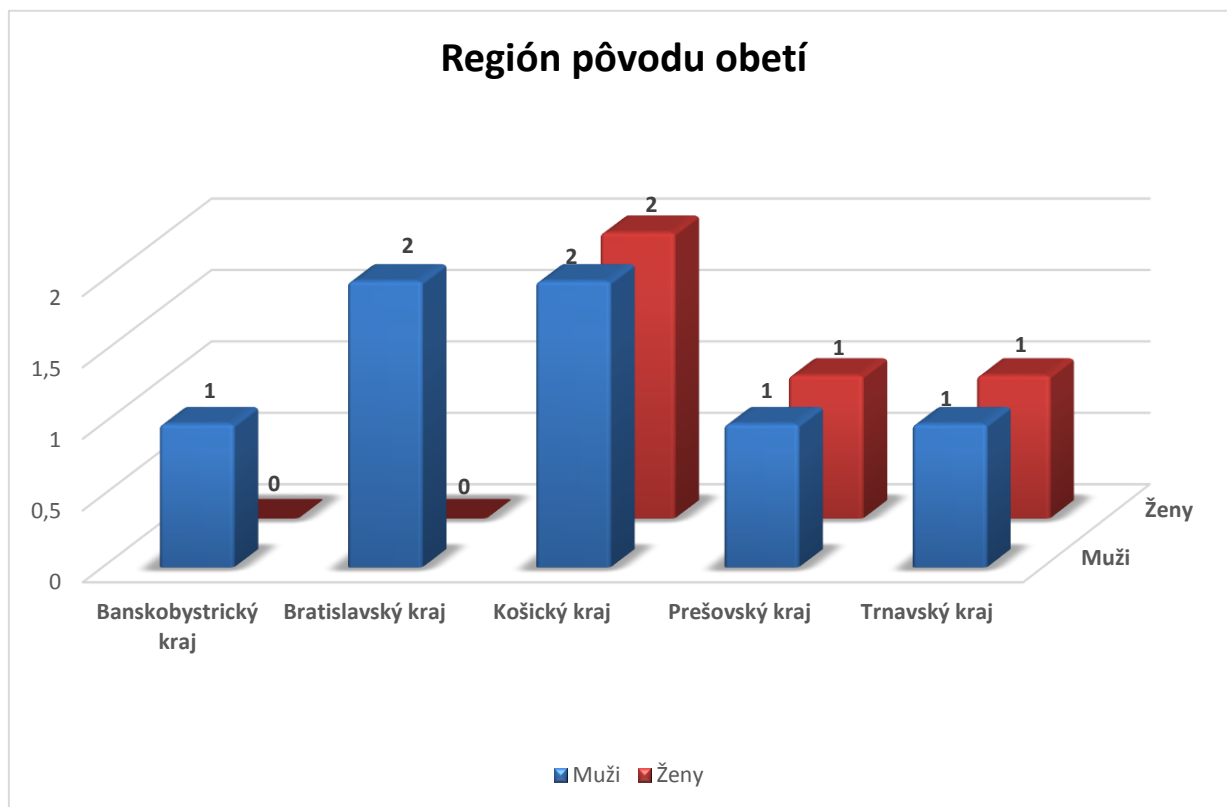
Pôvod obetí zaradených do programu

	Pôvod obetí				
	BB	BA	KE	PO	TT
Pohlavie					
muž	1	2	2	1	1
žena	0	0	2	1	1
SPOLU	1	2	4	2	2

V r. 2017 bolo najviac obetí z Košického a Prešovského kraja. V r. 2018 a 2019 pochádzalo najviac obetí z Banskobystrického a Košického kraja. V r. 2020 najviac obetí zaradených do programu pochádzalo Košického a Prešovského kraja, a to 7 osôb, čo predstavuje 58 % z celkového počtu obetí zaradených do programu v danom roku.

V r. 2021 najviac obetí opäť pochádzalo z východného Slovenska (Prešovský a Košický kraj), celkom 6 osôb, čo predstavuje takmer 55 % z celkového počtu osôb zaradených v r. 2021 do programu.

Graf č. 6

2.1.4 Obete z pohľadu demografického prostredia

Najviac obetí zaradených do programu v r. 2020 pochádzalo z obcí a tento trend sa udržal aj v r. 2021, kedy celkom 7 obetí, z toho 3 ženy a 4 muži zaradených do programu v r. 2021 uviedlo, že pochádza z obcí. Mesto okresného významu uviedli 3 obeť a mesto krajského významu uviedla 1 obeť ako miesto pôvodu. Osadu neuviedla ani jedna obeť zaradená v r. 2021 do programu. Je to zvrät oproti predchádzajúcim rokom, kedy osadu ako miesto pôvodu obeť uvádzali pomerne často.

Tabuľka č. 11

Demografické prostredie obetí zaradených do programu

Demografické prostredie	Muži	Ženy
Krajské mesto	1	0
Okresné mesto	2	1
Obec	4	3

2.1.5 Vzdelanostná úroveň obetí

Od r. 2019 prevláda trend, ktorý sa potvrdil aj v r. 2021. Najviac obetí zaradených do programu malo ukončené základné vzdelanie (špeciálna základná škola a základná škola), čo predstavuje celkom 7 obetí (t.j. 64 %). Potvrďuje sa tým potreba realizácie preventívnych a osvetových aktivít aj na základných školách. Do programu boli zaradené aj 4 osoby, ktoré mali ukončené stredoškolské vzdelanie (stredoškolské vzdelanie alebo stredoškolské vzdelanie s maturitou).

V programe sa od r. 2017 nevyskytla obeť, ktorá by mala ukončené vysokoškolské vzdelanie.

Tabuľka č. 12

Vzdelanostná úroveň obetí zaradených do programu

Vzdelanie	Muž	Žena	Spolu
Špeciálne základné	1	1	2
Základné	2	3	5
Stredoškolské	3	0	3
Stredoškolské s maturitou	1	0	1
Spolu	7	4	11

Graf č. 7

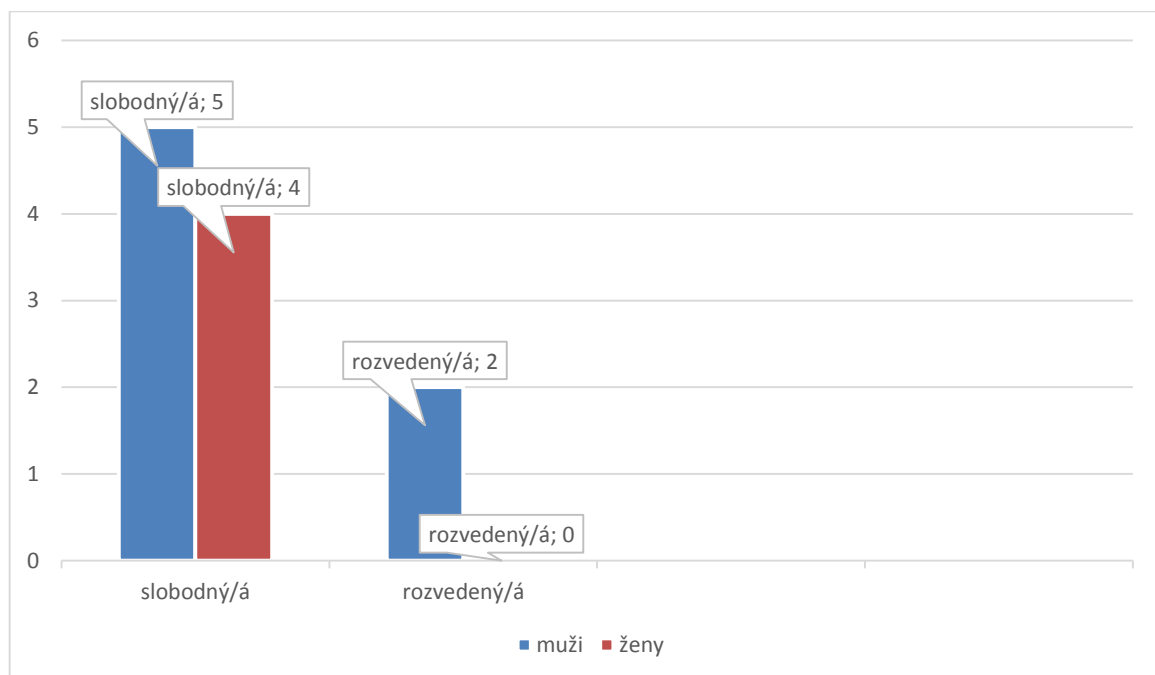
2.1.6 Rodinný stav obetí zaradených do programu

Od r. 2015 do r. 2017 do programu vstupovali prevažne slobodní jednotlivci bez záväzkov. V r. 2018 sa situácia zmenila. Zo všetkých zaradených obetí v r. 2018 (16) tvorili slobodní jednotlivci bez záväzkov len takmer tretinu a v rovnakom pomere sa vyskytli rozvedené osoby. V r. 2019 sa situácia vrátila opäť do stavu z predošlých rokov, nakoľko z celkového počtu zaradených obetí (17) bolo až 13 obetí, t. j. 77 %, slobodných, len 3 boli rozvedené a jeden muž bol vdovec. Trend z r. 2019 sa potvrdil aj v r. 2020, kedy až 67 % osôb zo všetkých zaradených osôb do programu bolo slobodných a bez záväzkov, len 2 osoby boli v manželskom zväzku a pri 2 osobách nebol uvedený rodinný stav.

V r. 2021 sa situácia nezmenila a aj v tomto roku prevládajú obeť, ktoré uviedli svoj rodinný stav ako slobodný/á. Len pri dvoch mužských obetiach figuruje ako rodinný stav rozvedený/á.

Graf č. 8

Rodinný stav zaradených obetí do programu

Tabuľka č. 13

Rodinný stav	Muž	Žena	Spolu
Slobodný/á	5	4	9
Rozvedený/á	2	0	2
Spolu	7	4	11

2.1.7 Fáza náboru obetí zaradených do programu

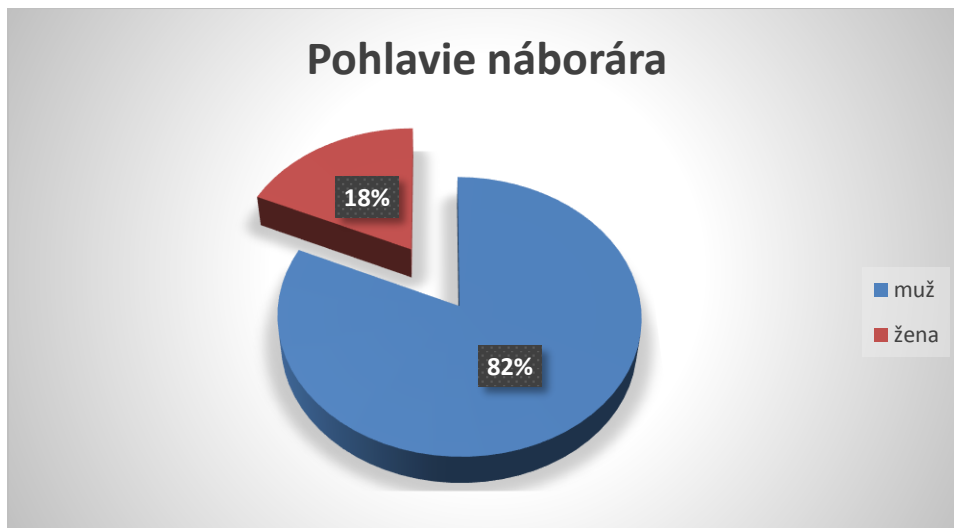
V r. 2019 sa opakoval trend z r. 2017, kedy do programu vstupovala väčšina osôb, ktoré vo fáze náboru mali 18 – 21 rokov. V ostatných rokoch bolo najväčšie zastúpenie pri osobách vo vekovom rozpätí 41 – 50 rokov. V r. 2020 bolo najväčšie zastúpenie obetí zaradených do programu vo fáze náboru vo veku do 30 rokov (t. j. 75 % zo všetkých zaradených obetí malo do 30 rokov veku vo fáze náboru, konkrétne 2 osoby boli mladšie ako 18 rokov, 3 osoby mali vek v rozmedzí od 18 do 21 rokov a 4 osoby mali vek v rozmedzí od 22 do 30 rokov).

Situácia z predchádzajúcich rokov sa v r. 2021 neopakovala. Vek obetí zaradených do programu pri náboře bol rôznorodejší v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Prevažná väčšina obetí zaradených do programu síce mala pri náboře vek do 30 rokov (2 ženy vo veku do 18 rokov, 3 muži a 2 ženy vo veku 22 – 30 rokov, čo celkom predstavuje 64 % z celkového počtu zaradených obetí), ale rôznorodosť nastáva medzi obeťami nad 30 rokov, kedy máme 1 mužskú obeť vo vekovom rozmedzí 31 - 40 rokov, 2 mužské obeť vo veku 41 – 50 a 1 mužskú obeť vo veku 61 – 70 rokov.

2.1.7.1 Pohlavie náborára

Medzi náborármi z dlhodobého hľadiska prevládajú osoby mužského pohlavia. Osoby zaradené do programu v r. 2021 uviedli, že v 9 prípadoch (t. j. 82 %) bol náborárom muž a v 2 prípadoch bola náborárom žena.

Graf č. 9

2.1.7.2 Štátna príslušnosť náborára

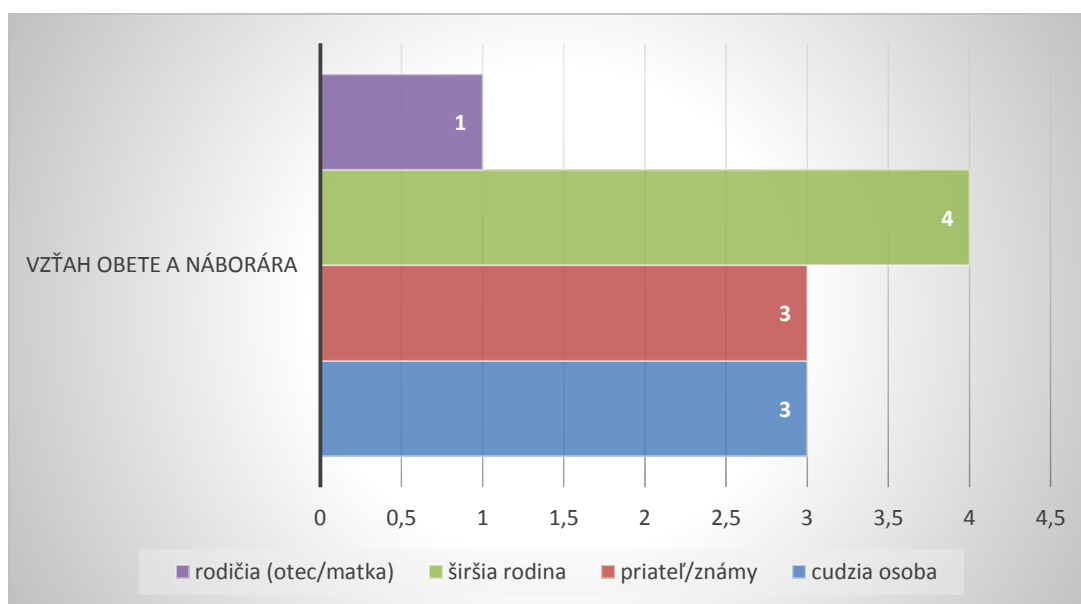
Takmer všetci náborári v r. 2021 boli slovenskej štátnej príslušnosti. Zjednodušene môžeme povedať, že Slovákov náborovali Slováci. Len v jednom prípade bol ako náborár uvedený cudzí štátny príslušník, konkrétne obeť uviedla, že išlo o občianku Českej republiky.

Graf č. 10

2.1.7.3 Vzťah obete k náborárovi

Graf č. 11

V r. 2019 sme najčastejšie štatisticky zaznamenali náborujúce osoby, ktoré neboli pre obeť cudzie. Išlo buď o člena rodiny, blízke osoby (brat/sestra) alebo priateľa/známeho, a to v 9 prípadoch. V 7 prípadoch bol náborár pre obeť cudzí človek. V r. 2020 sa situácia zmenila a ako náborári prevažujú osoby, ktoré boli pre obeť v čase náboru cudzie (v 7 prípadoch z 12). Osoby, ku ktorým obeť mala istý vzťah (napr. priateľ/známy, rodičia, širšia rodina), sa vyskytli v 4 prípadoch z 12. Len v 1 prípade nebol vzťah obete a náborára zadefinovaný.

V r. 2021 sa opakovala obdobná situácia ako v r. 2019, kedy prevažovali ako náborári osoby, ktoré boli pre obeť známe (8 prípadov z 11, t.j. 73 %). Zachytili sme 1 prípad náborára,

ktorým bola matka obeť, 3 prípady, kedy bol náborárom priateľ/známy (3 muži) a 4 prípady, kedy ako náborár vystupoval niekto zo širšej rodiny obeť (3 muži a 1 žena). V 3 prípadoch obeť uviedli, že náborárom bol cudzí človek (3 muži).

Analýzou získaných podkladov o obetiach zaradených do programu v r. 2021 možno dospieť k záveru, že SR je prevažne zdrojovou krajinou, čo potvrdzujú aj prehľady z minulých rokov. V r. 2021 obeť zaradené do programu uviedli ako krajinu náboru SR v 10 prípadoch (t. j. 91 %) z 11. V jednom prípade bola uvedená ako krajina náboru iná krajina – Spojené kráľovstvo.

Z dlhodobého hľadiska je najčastejším spôsobom na nadviazanie kontaktu náborára s obeťou osobný kontakt. V r. 2021 sa okrem osobného kontaktu vyskytla aj situácia, kedy obeť bola náborovaná telefonicky, a to práve v tom prípade, kedy ako krajina náboru bolo uvedené Spojené kráľovstvo.

Tabuľka č. 14

Formy náboru obetí zaradených do programu

Spôsob náboru	Počet prípadov
Osobný kontakt	10
Telefonický kontakt	1

2.1.7.4 Dôvody migrácie obetí

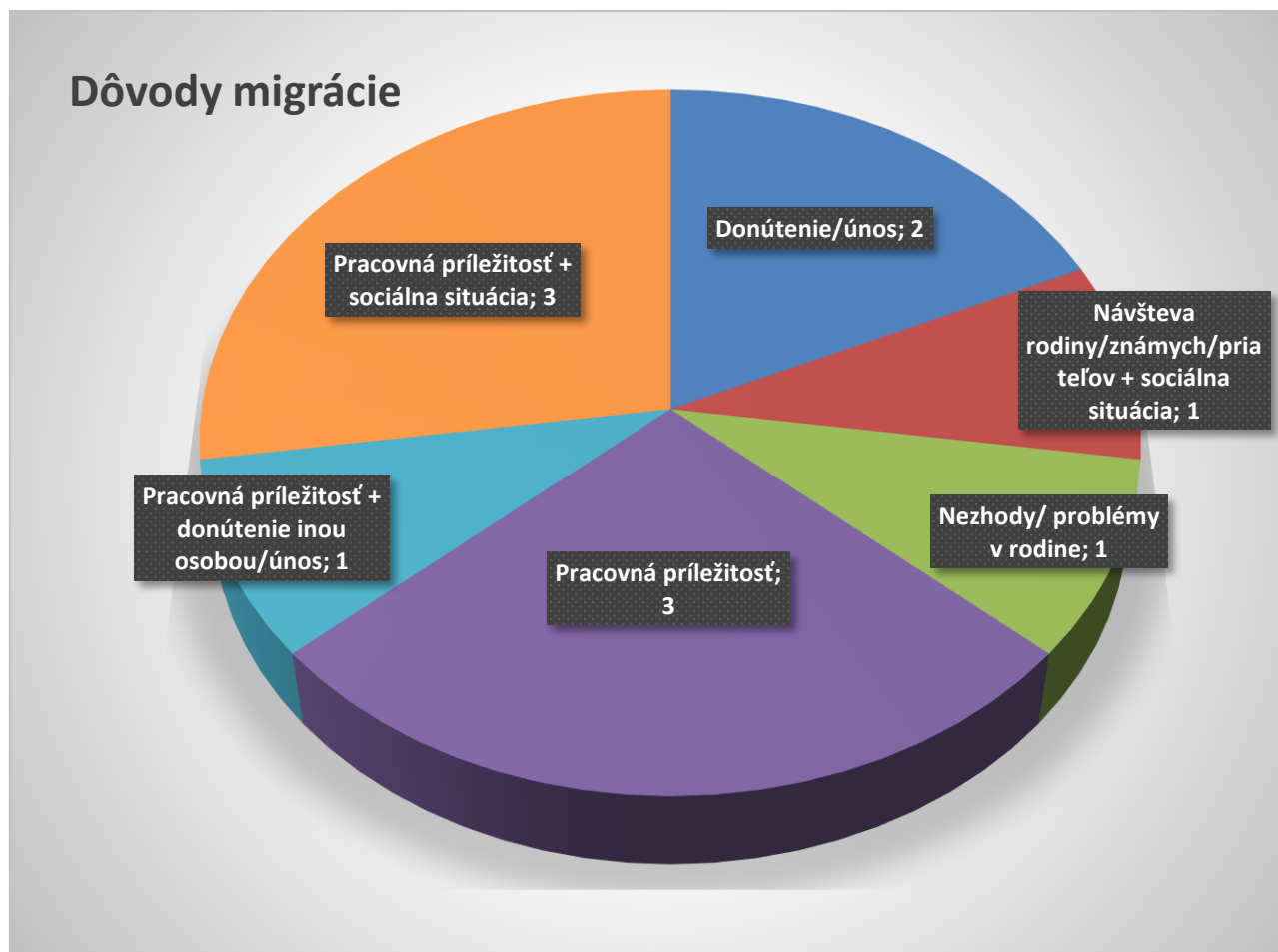
Obete, ktoré boli zaradené do programu v r. 2021, uviedli ako najčastejší dôvod, prečo reflektovali na ponuku náborárov, vidinu dobre platenej práce. Táto situácia sa vyskytla v kombinácii so zlou sociálnou situáciou alebo s donútením inou osobou/únosom celkom v 7 prípadoch z 11. Je teda možné tvrdiť, že vidina dobre platenej práce (celkom 7 prípadov, kde figuruje ako dôvod migrácie **pracovná príležitosť**, či už samostatne alebo v kombinácii s iným dôvodom migrácie) a **zlá sociálna situácia** (celkom v 4 prípadoch, kde figuruje v kombinácii aj s inými dôvodmi migrácie) predstavujú najčastejšie dôvody migrácie a reflektovania na oslovenia náborármi. Tieto faktory, ktoré ovplyvňujú potenciálne obeť, sa opakujú aj v predchádzajúcich rokoch.

Pri podrobnejšej analýze údajov je možné konštatovať, že pri ženských obetiach bol dôvod migrácie rôznorodý. Ako dôvod ženské obeť uvádzali donútenie inou osobou/únos, návšteva rodiny/známych/priateľov, nehody/problémy v rodine a ponuka práce v kombinácii so zlou sociálnou situáciou. Pri mužských obetiach evidujeme ako dôvod reflektovania na ponuku páchatel'ov hlavne vidinu pracovnej príležitosti, a to formou ponuky práce samostatne, v kombinácii so zlou sociálnou situáciou či donútením inou osobou/únosom. Zároveň pri mužských obetiach sa vyskytol ako dôvod aj donútenie inou osobou/únosom.

Ostatné dôvody migrácie, ktoré obeť zaradené do programu v r. 2021 uviedli, sú zachytené v grafe č. 12.

Graf č. 12

2.1.7.5 Plánovaná cieľová krajina

Najčastejšie plánované cieľové krajiny obetí zaradených v r. 2020 do programu boli Spojené kráľovstvo a SR. Rovnaká situácia sa opakovala aj v r. 2021, kedy 3 obeť uviedli ako plánovanú cieľovú krajinu Spojené kráľovstvo a 3 obeť SR.

Aj v r. 2021 sa objavujú zmeny pri plánovanej cieľovej krajine a pri krajine vykorisťovania. Analýzou jednotlivých prípadov je možné konštatovať, že oproti plánovanej cieľovej krajine a krajine vykorisťovania nastala zmena v jednom prípade, kedy ako plánovaná cieľová krajina bolo uvedené Švajčiarsko, avšak pri vykorisťovaní nastal presun obeť a obeť bola vykorisťovaná okrem Švajčiarska aj v Nemecku a Rakúsku. V tomto prípade išlo o vykorisťovaného muža za účelom núteného žobrania.

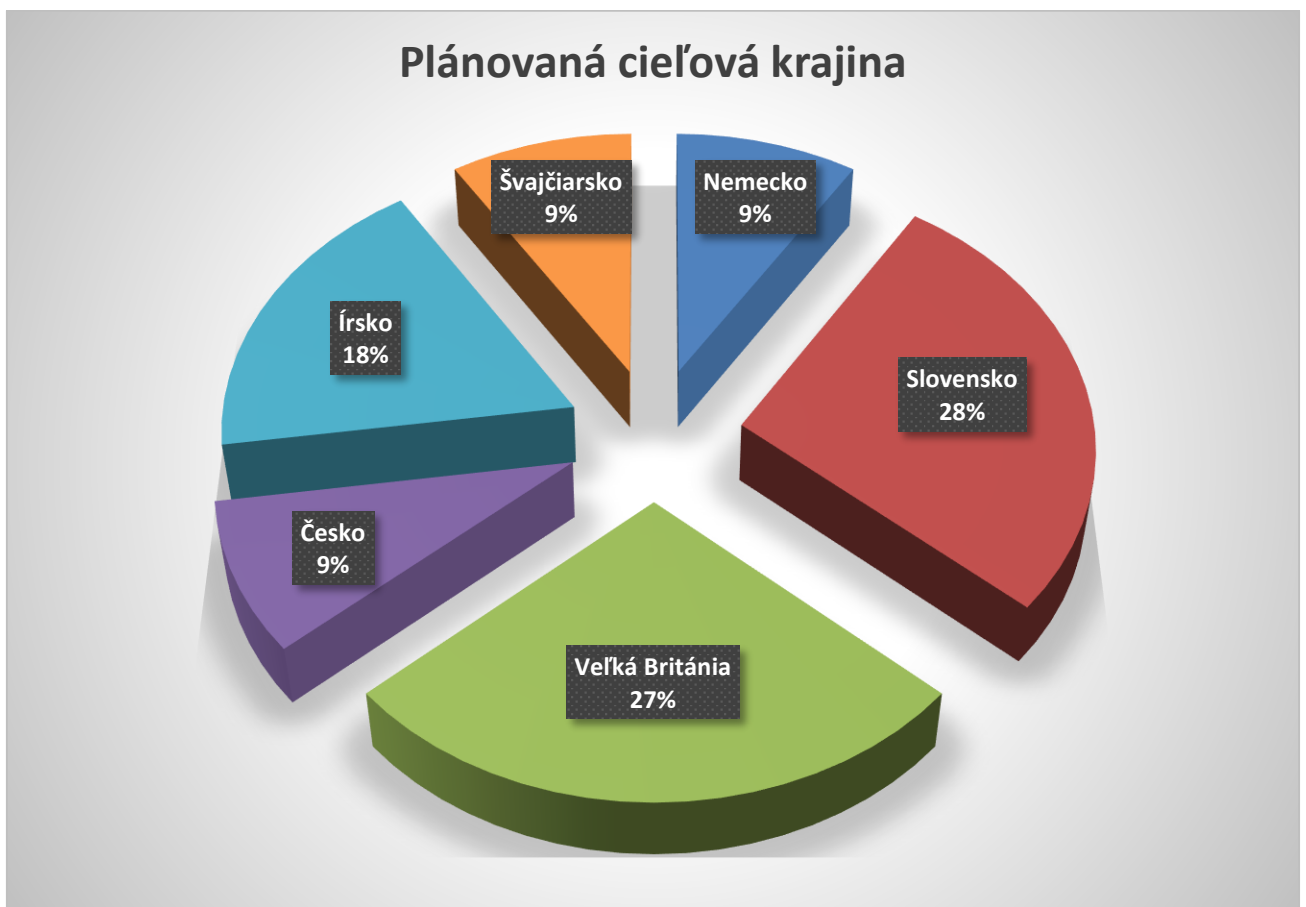
V ostatných prípadoch je plánovaná cieľová krajina a krajina vykorisťovania totožná. Pri plánovanej cieľovej krajine sa kombinácia krajín nevyskytuje.

Tabuľka č. 15

Plánová cieľová krajina

Plánovaná cieľová krajina	Absolútne vyjadrenie
Česko	1
Írsko	2
Nemecko	1
Slovensko	3
Spojené kráľovstvo	3
Švajčiarsko	1

Graf č. 13

2.1.8 Preprava obetí

Obete zaradené do programu v r. 2019 boli prepravované s využitím pravých cestovných dokladov a prekročenie štátnych hraníc bolo legálne, čo súvisí s faktom, že obeť boli vykorisťované najmä v Schengenskom priestore s voľným pohybom obyvateľstva. V troch prípadoch k prekročeniu štátnych hraníc nedošlo, nakoľko v týchto troch prípadoch išlo o vnútroštátne OSĽ, teda slovenskí štátni občania boli obchodovaní na území SR. V r. 2020 sa situácia čiastočne zmenila a do programu boli zaradené aj osoby, ktoré v minimálne 1 prípade použili falošný cestovný doklad, v 1 prípade nie je zaznamenané použitie cestovných dokladov, v 2 prípadoch neboli použité cestovné doklady a v 8 prípadoch boli cestovné doklady pravé. Obete, ktoré boli zaradené do programu v r. 2020, uviedli, že neprekročili štátne hranice v 3 prípadoch a v 1 prípade obeť uviedla, že prekročenie štátnych hraníc bolo nelegálne (prípád totožný s použitím falošných cestovných dokladov). Legálne prekročenie štátnych hraníc bolo uvedené v 8 prípadoch.

V r. 2021 sme zaznamenali len legálny prechod cez štátne hranice, prípadne nebol zaznamenaný žiaden prechod, nakoľko nábor a vykorisťovanie bolo realizované v jednej krajine. V 3 prípadoch to bola SR a v 1 prípade Spojené kráľovstvo, kde obeť bola už v čase náboru a kde prebehlo aj vykorisťovanie. Obdobné platí aj pri použití cestovných dokladov. Tam, kde bol prechod cez štátne hranice, boli použité aj pravé cestovné doklady a tam, kde prechod cez štátne hranice nebol, nebola potreba použitia cestovných dokladov.

Nižšie uvedená tabuľka č. 16 zachytáva použitie dopravných prostriedkov pri preprave obetí z krajiny pôvodu, resp. krajiny náboru do krajiny cieľovej.

Tabuľka č. 16

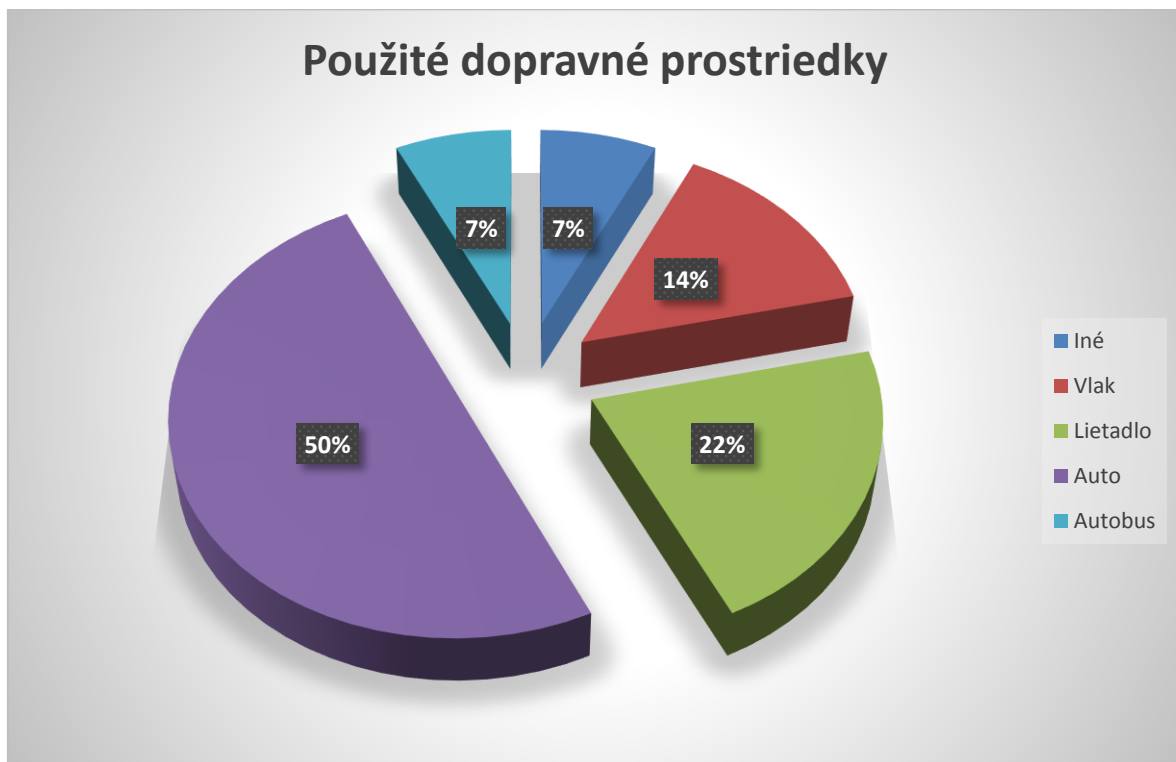
Spôsoby dopravy obetí do cieľových krajín

	Autobus	Lietadlo	Auto	Vlak	Iné
Česko	-	-	-	1	-
Írsko	-	2	-	-	-
Nemecko	-	-	2	-	-
Slovensko	2	-	1	-	1
Spojené kráľovstvo	2	1	2	1	-
Švajčiarsko	-	-	1	-	-
Rakúsko	-	-	1	-	-
SPOLU	4	3	7	2	1

Od r. 2017 obeť uvádzajú ako najčastejšiu formu dopravy do cieľovej krajiny vykorisťovania autobus a osobné motorové vozidlo.

V r. 2021 bola situácia obdobná. Oproti minulým rokom sa nevyskytla pešia forma dopravy. V dvoch prípadoch obeť uvádzali aj použitie vlakového spojenia. Počas transportu sa vyskytli kombinácie dopravných prostriedkov, a to v dvoch prípadoch. V prvom prípade bola obeť naborovaná v SR a prepravená do Spojeného kráľovstva s využitím lietadla, automobilu, vlaku a autobusu. Druhý prípad sa týkal vnútroštátneho obchodovania, kedy obeť bola naborovaná a aj vykorisťovaná v SR a v rámci prepravy bol využitý ako dopravný prostriedok autobus a osobný automobil.

Graf č. 14

V štyroch prípadoch nebolo známe, či obeť cestovali samé alebo v prítomnosti iných osôb. Obchodníci pri transporte prevažne využívajú hromadné presuny, teda obeť zväčša necestujú osamote, ale v spoločnosti iných obetí alebo páchatel'ov, čo sa v r. 2021 vyskytlo celkom v 7 prípadoch (v 3 prípadoch robili obetiam spoločnosť iné obeť, v 3 prípadoch obchodníci a v jednom prípade obeť uviedla, že cestovala v spoločnosti iných obetí a obchodníkov).

Tabuľka č. 17

Prítomnosť iných osôb pri preprave

Prítomnosť osôb pri preprave	Absolútne vyjadrenie
Obchodníci	3
Iné obeť + obchodníci	1
Iné obeť	3
Neznáme	4

2.1.9 Fáza vykorisťovania obetí zaradených do programu

V jednom prípade nastala zmena vo vzťahu k plánovanej cieľovej krajine a krajine vykorisťovania. Ako plánovaná cieľová krajina bolo uvedené Švajčiarsko, avšak pri vykorisťovaní nastal presun obeť a obeť bola vykorisťovaná okrem Švajčiarska aj v Nemecku a Rakúsku. V tomto prípade išlo o vykorisťovaného muža za účelom núteného žobrania.

V ostatných prípadoch bola plánovaná cieľová krajina a krajina vykorisťovania totožná. Pri plánovanej cieľovej krajine sa kombinácia krajín nevyskytuje, avšak pri krajine vykorisťovania sa vyskytuje aj kombinácia krajín, čo bolo popísané vyššie. Týkalo sa to však len jedného vyššie spomenutého prípadu.

Tabuľka č. 18

Krajina vykorisťovania

Krajina vykorisťovania	Absolútne vyjadrenie
Česko	1
Írsko	2
Nemecko	2
Slovensko	3
Spojené kráľovstvo	3
Švajčiarsko	1
Rakúsko	1

Tabuľka zachytáva len jednotlivé krajiny, v prípade kombinácií krajín bola každá krajina vykorisťovania započítaná osobitne, preto v tabuľke č. 18 uvádzame počet krajín vyšší ako počet obetí.

V r. 2019 platilo to, čo aj v predchádzajúcich rokoch, a síce, že Spojené kráľovstvo figurovalo ako najčastejšia cieľová krajina pre obeť zaradené do programu v SR. V r. 2020 tomu už tak nebolo a najčastejšou krajinou vykorisťovania pre obeť zaradené do programu bola uvádzaná SR. Ako druhou najčastejšie uvádzanou krajinou vykorisťovania obetí zaradených do programu v r. 2020 bolo Spojené kráľovstvo.

V r. 2021 situácia potvrdzuje predchádzajúce skúsenosti. Aj v tomto roku ako najčastejšia cieľová krajina figuruje SR a Spojené kráľovstvo, sekundujú im Írsko a Nemecko. Z údajov, ktoré obeť zaradené do programu v r. 2021 uviedli, je možné konštatovať aj prítomnosť tzv. vnútroštátneho OSĽ, kde v troch prípadoch obeť boli naborované na území SR a aj v SR vykorisťované a v jednom prípade bola obeť naborovaná v Spojenom kráľovstve, ktoré je v tomto prípade aj krajinou vykorisťovania ženy za účelom poskytovania sexuálnych služieb. Vnútroštátne OSĽ realizované v SR sa vyskytlo v 3 prípadoch, konkrétne išlo o dva prípady ženských obetí, ktoré v čase náboru nedosiahli plnoletosť, ďalej jedna obeť bola obchodovaná za účelom poskytovania sexuálnych služieb a druhá za kombinovaným účelom nútenej práce, núteného sobáša a núteného žobrania. Tretí prípad slovenského vnútroštátneho OSĽ sa týkal dospelého muža, ktorý bol obchodovaný za účelom nútenej práce a núteného páchania trestnej činnosti.

Graf č. 15

V r. 2021 sme zaznamenali prípady nielen kombinácie krajín vykorisťovania, ale aj kombinácie spôsobov (účelov) vykorisťovania obetí, a to konkrétne v troch prípadoch.

V prvom prípade sme zachytili vykorisťovanie ženy, ktorá v čase náboru nemala 18 rokov, avšak v čase zaradenia do programu už dosiahla plnoletosť, za účelom nútenej práce/nútenej služby, núteného sobáša a núteného žobrania v rámci SR. Druhý prípad sa týkal dospelého muža vykorisťovaného v rámci SR za účelom nútenej práce/nútenej služby a núteného páchania trestnej činnosti. V treťom prípade bol dospelý muž obchodovaný v Nemecku za účelom nútenej práce/nútenej služby a v štádiu pokusu aj za účelom odoberania orgánov, tkanív či bunky. Každý zo spôsobom vykorisťovania je zarátaný samostatne, preto presahuje počet obetí zaradených do programu v r. 2021.

Tabuľka č. 19

Formy vykorisťovania obetí

	Absolútne vyjadrenie	Percentuálne vyjadrenie	Rozdelenie podľa pohlavia
Sexuálne vykorisťovanie	2	13 %	ženy
Nútená práca/služba	7	46 %	2 ženy 5 mužov
Nútené žobranie	2	13 %	1 žena 1 muž
Nútený sobáš	1	7 %	žena
Odoberanie orgánov, tkanív, bunky	1	7 %	muž
Nútené páchanie trestnej činnosti	1	7 %	muž
Nevoľníctvo	1	7 %	muž

Tabuľka č. 20

Formy/účely vykorisťovania obetí podľa krajiny vykorisťovania

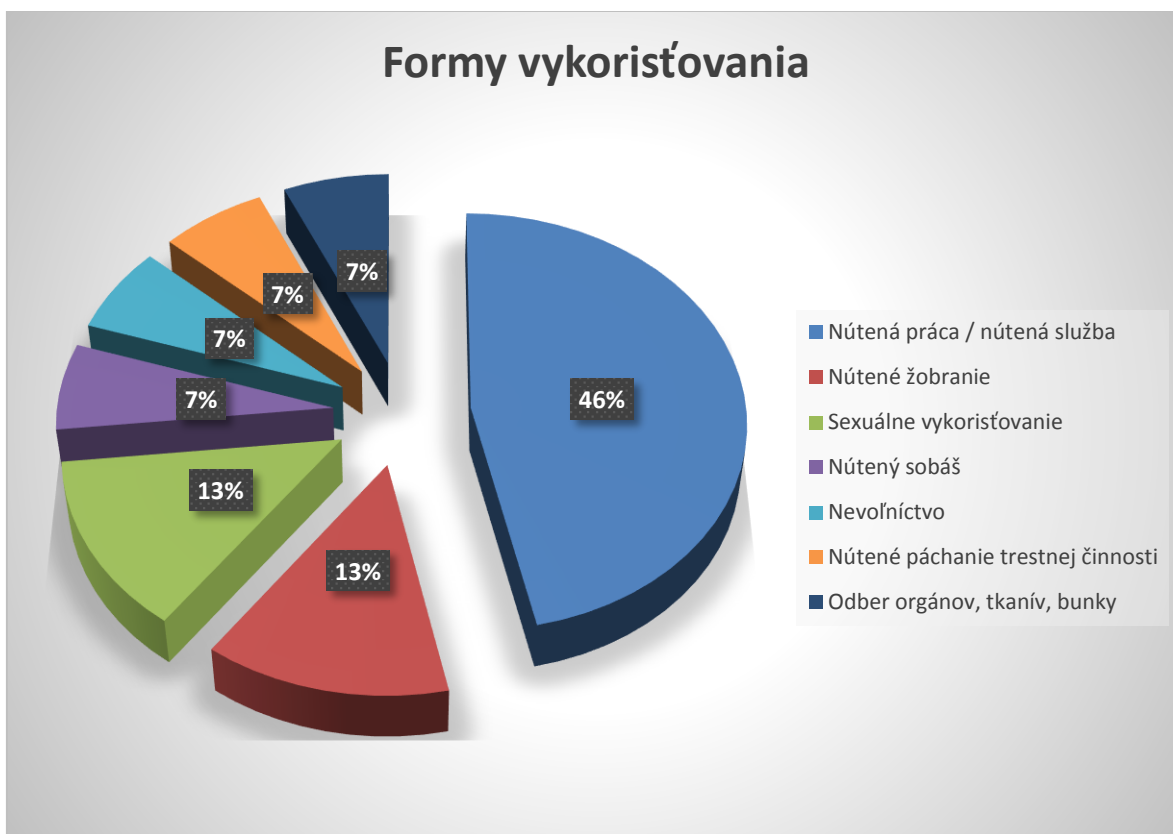
	Írsko	Česko	Nemecko	Slovensko	Spojené kráľovstvo	Švajčiarsko	Rakúsko
Sexuálne vykorisťovanie	-	-	-	1	1	-	-
Nútená práca/služba	2	1	1	2	1	-	-
Nútené žobranie	-	-	1	1	-	1	1
Nútený sobáš	-	-	-	1	-	-	-
Odoberanie orgánov, tkanív, bunky	-	-	1	-	-	-	-
Nútené páchanie trestnej činnosti	-	-	-	1	-	-	-
Nevoľníctvo	-	-	-	-	1	-	-

Vyššie uvedená tabuľka znázorňuje vykorisťovanie osôb v jednotlivých cieľových krajinách. Nakoľko sa pri krajinách vykorisťovania vyskytla kombinácia krajín a pri spôsoboch vykorisťovania taktiež, jednotlivé súčty prevyšujú počet obetí zaradených do programu v r.2021.

Z tabuľkových, ako aj grafických prevedení získaných údajov je zreteľne čitateľné, že najčastejší spôsob alebo účel vykorisťovania obetí zaradených do programu v r. 2021 bola nútená práca/nútená služba. Rovnaká situácia sa vyskytla aj v r. 2020.

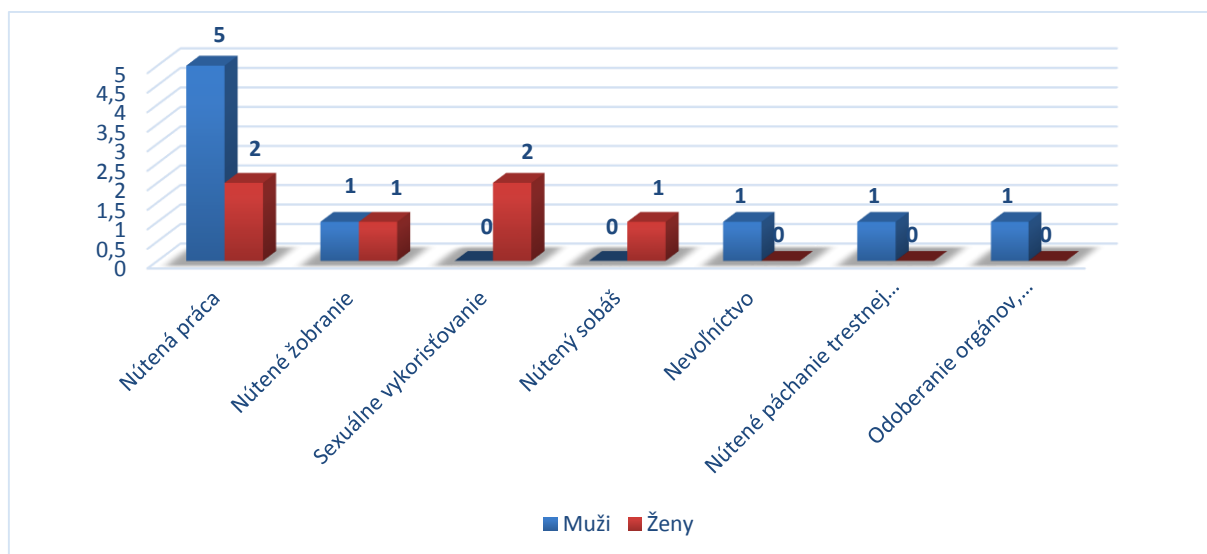
Graf č. 16

Mužské obete boli vykorisťované v r. 2020 len za účelom nútenej práce/nútenej služby. Situácia sa v r. 2021 zmenila a mužské obete boli vykorisťované v rámci širšej škály účelov vykorisťovania rovnako, ako aj ženské obete zaradené do programu v r. 2021.

Graf č. 17

Účel vykorisťovania obetí rozdelený podľa pohlavia

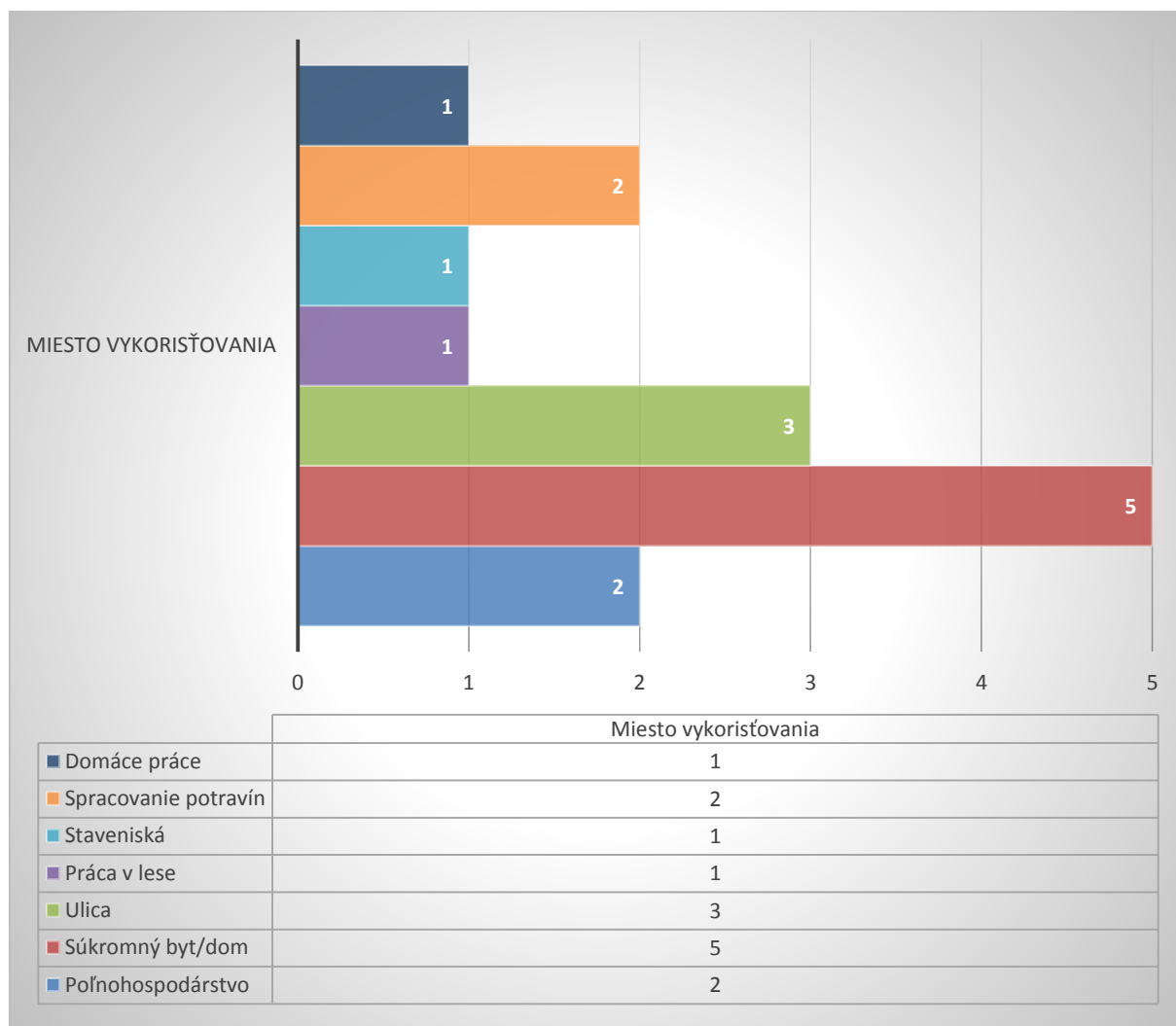

Z dostupných dát je možné konštatovať, že **nútené žobranie** je vykonávané na ulici. **Sexuálne vykorisťovanie** bolo realizované v rámci privátnej prostitúcie vykonávanej v súkromnom byte/dome. **Nútené práce a služby** boli realizované na staveniskách, v súkromných bytoch/domoch formou napr. nútených domácich prác či pri spracovaní potravín, v rámci prác v lese a poľnohospodárstve. **Nútený sobáš** bol realizovaný v súkromnom byte/dome, ako aj **odoberanie orgánov, tkanív či bunky**. Pri **nevoľníctve** sa vyskytlo ako miesto vykorisťovania súkromný byt/dom a ulica a **nútené páchanie trestnej činnosti** bolo realizované na staveniskách.

Najčastejšie sa opakujúce miesto, kde boli obeť zaradené do programu v r. 2021 vykorisťované, je súkromný byt/dom. Ako druhé najčastejšie sa opakujúce miesto vykorisťovania evidujeme ulicu a verejný priestor.

Pri miestach vykorisťovania sa vyskytovali kombinácie, ktoré boli narátavané samostatne, aj preto miesto vykorisťovania súčtom prevyšuje počet obetí zaradených v r. 2021 do programu, čo je vyobrazené v grafe č. 18.

Graf č. 18

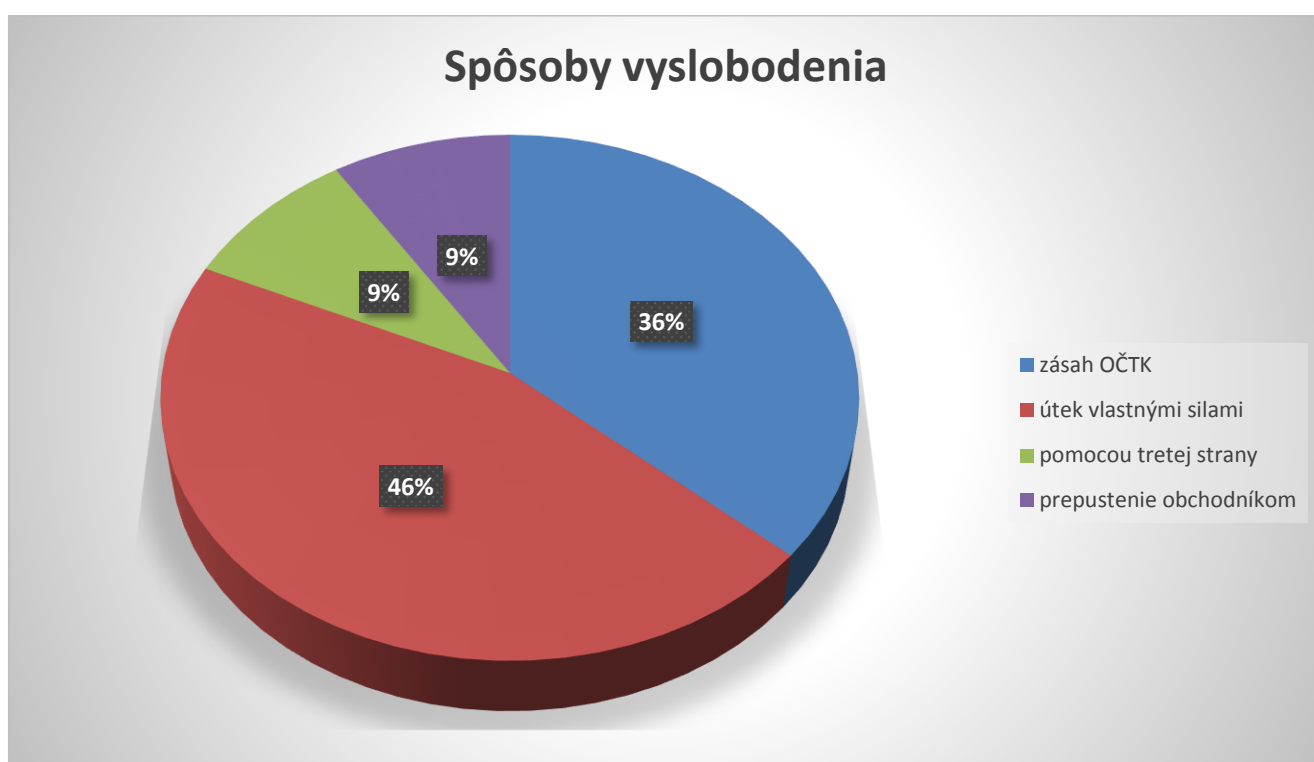
2.1.10 Fáza oslobodenia a poskytnutia pomoci obetiam zaradeným do programu

2.1.10.1 Formy vyslobodenia obetí

Útek vlastnými silami bol v r. 2021 najčastejším spôsobom vyslobodenia sa. Celkovo bol zaznamenaný v 5 prípadoch (t.j. 46 %). V štyroch prípadoch, čo predstavuje 36 %, sa vyskytol zásah OČTK ako spôsob vyslobodenia obetí. Po jednom zázname evidujeme prepustenie obchodníkom a útek pomoc tretej strany.

Pri spôsoboch vyslobodenia obetí sa v r. 2021 nevyskytli kombinácie spôsobov vyslobodenia.

Graf č. 19

2.1.10.2 Pomoc poskytnutá obetiam

Obetiam sa po ich zaradení do programu poskytuje pomoc a podpora na základe individuálneho plánu pomoci, ktorý vypracúva zazmluvnená MVO, so zohľadnením všetkých ich aktuálnych potrieb.

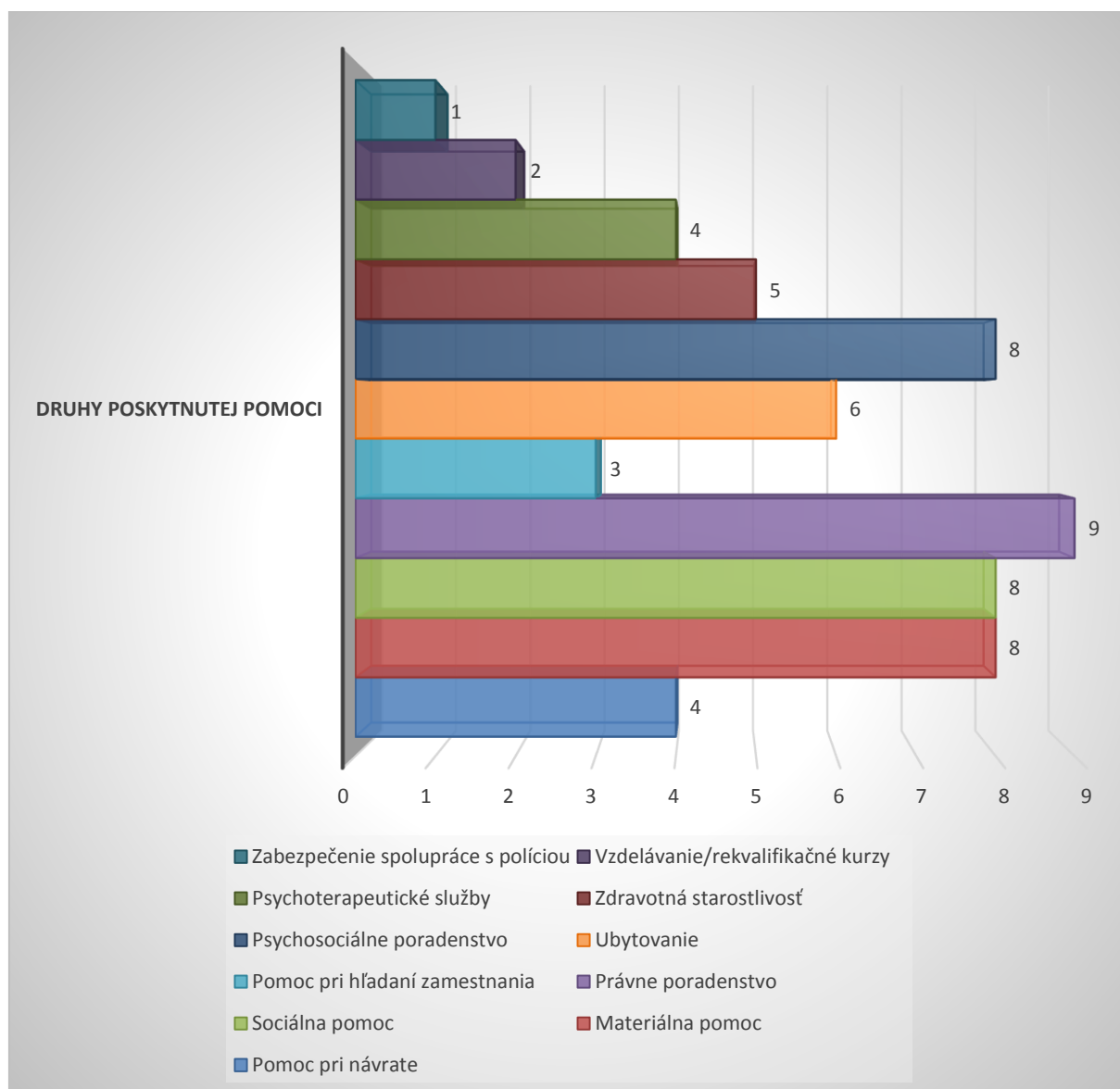
Medzi inštitúcie poskytujúce pomoc obetiam patria okrem štátnych orgánov aj MVO, medzinárodné organizácie a účelové zariadenia cirkvi.

Obetiam zaradeným v r. 2021 do programu bola na základe individuálneho plánu pomoci poskytnutá široká škála služieb. Medzi najčastejšie poskytované služby patrila sociálna

pomoc (vrátane materiálnej pomoci), psychosociálne poradenstvo a právne poradenstvo. Podrobnejšie informácie poskytuje graf č. 20 uvedený nižšie.

Ministerstvo vnútra SR spolupracovalo s Ministerstvom zdravotníctva SR pri príprave novely zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon o zdravotnom poistení“) v časti týkajúcej sa prenesenia pôsobnosti vo veci úhrady zdravotnej starostlivosti pre cudzinca s poskytnutou doplnkovou ochranou a doplnenie cudzinca s tolerovaným pobytom, ktorý bol zaradený do programu. Účinnosť novely zákona o zdravotnom poistení je od 1. januára 2021. Touto novelizáciou bol vyriešený **nárok na úhradu zdravotnej starostlivosti cudzích štátnych príslušníkov s udeleným tolerovaným pobytom ako obetí** zaradených do programu, a to až do okamihu ich vyradenia z programu.

Graf č. 20

Je potrebné poznamenať, že obetiam sa poskytuje kombinácia služieb na základe posúdenia ich individuálneho stavu, aktuálnej situácie a potrieb.

Včasnú zdravotnú intervenciu v r. 2021 zabezpečovali obetiam zaradeným v programe spravidla špecialisti z Nemocnice svätého Michala na základe spolupráce s IC.

Právne poradenstvo predstavuje veľmi dôležitú službu programu pre obeť, nakoľko je v rámci nej možné obetiam poskytnúť okrem právnych informácií aj zastupovanie v oblasti trestného, občianskeho, rodinného a pracovného práva, ako aj riešenie problémov v oblasti exekúcií aj s možnosťou oddĺženia formou osobného bankrotu alebo splátkového kalendára.

MVO zabezpečujúca právne poradenstvo spolupracuje s advokátskymi kancelármi a ďalšími odborníkmi v záujme poskytnutia komplexnej právnej pomoci. Zastupuje obeť v trestnom konaní a v civilnom procese, ak si obeť uplatnila nárok na náhradu škody v trestnom konaní a o jej nároku nebolo rozhodnuté alebo so zvyškom nároku bola odkázaná na civilné konanie.

V prípade prebiehajúceho trestného konania je záujmom poskytovateľa právneho poradenstva motivovať obeť k spolupráci s OČTK, ako aj včas a riadne uplatniť nárok na náhradu spôsobenej škody. Z návrhu musí byť zrejmé, z akých dôvodov a v akej výške sa nárok na náhradu škody uplatňuje. V závislosti od povahy spôsobenej škody to môžu byť listinné dôkazy, lekárske správy ošetrojúcich lekárov či znalecké posudky.

Obeť má ďalej právo na odškodnenie od štátu v rozsahu a za podmienok stanovených v zákone o obetiach trestných činov. V r. 2021 bol s účinnosťou od 1. júla 2021 prijatý zákon č. 217/2021 Z. z., ktorý sa mení a dopĺňa zákon o obetiach trestných činov. Novelizáciou zákona sa zásadným spôsobom zmenila filozofia odškodňovania obetí násilných trestných činov. Kľúčovú zmenu predstavuje zavedenie možnosti **obete násilného trestného činu požiadať Ministerstvo spravodlivosti SR o odškodnenie už po začatí trestného stíhania**. Doterajšia právna úprava umožňovala obeť požiadať o odškodnenie až po právoplatnom skončení trestného konania. Súčasne došlo k **zjednodušeniu prístupu obetí trestných činov k odbornej pomoci aj prostredníctvom zriadenia intervenčných centier**, ktoré by mali vykonávať svoju činnosť v rámci každého kraja. Prijatím predmetného sa súčasne zefektívnili a posilnili práva obetí trestných činov v zmysle odporúčaní Európskej komisie adresovaných v správe Špeciálnej poradkyne pre odškodňovanie obetí, najmä s poukazom na procesné prekážky, ktorým obeť trestných činov čelia v konaní o poskytnutí odškodnenia. Zmeny zákona reagovali aj na oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade Európskej únie, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov, odvolávajúc sa na dokument „*Stratégia Európskej únie v oblasti práv obetí (2020 – 2025)*“. Prijatím tohto zákona došlo nepochybne k výraznému zlepšeniu postavenia obetí aj trestných činov OSĽ čo do včasnosti získania odškodnenia a prístupu k adekvátnej odbornej pomoci prostredníctvom zriadenia intervenčných centier.

V r. 2021 bolo v súlade so zákonom č. 274/2017 Z. z. poskytnuté odškodnenie jednej obeti trestného činu OSĽ v sume 4.800,- eur.

V r. 2021 MVO v rámci právneho poradenstva zabezpečila zastupovanie obetí zaradených v programe v predsúdnom konaní, pomáhala im pri uplatnení nároku na náhradu škody v trestnom konaní, poskytovala súčinnosť v trestných veciach vedených OČTK v zahraničí, komunikovala so zainteresovanými stranami (zastupiteľský úrad SR v zahraničí, polícia, pomáhajúca organizácia) v rozsahu potrebnom na získanie doplňujúcich informácií, zabezpečila zastupovanie klientov v konaní pred súdom, realizovala podania v rámci civilného, rodinného a pracovného práva a pomáhala obetiam s oddĺžením a exekúciami.

Ďalšou zo služieb programu je aj poskytovanie prednávratovej asistencie a možnosť realizácie asistovaného dobrovoľného návratu obeti. Prednávratovú asistenciu v r. 2021 MVO poskytla 11 osobám (10 slovenských štátnych príslušníkov, 1 občan Bulharska), ktorí mali byť vykorisťovaní v Spojenom kráľovstve (3), Írsku (2), Nemecku (2), Českej republike (1), Taliansku (1), Rakúsku (1) a Slovensku (1). Z hľadiska pohlavia išlo o 4 ženy vykorisťované za účelom nútenej práce a poskytovania sexuálnych služieb a 7 mužov vykorisťovaných za účelom nútenej práce a nevoľníctva. Asistovaný dobrovoľný návrat bol realizovaný v prípade 2 osôb - slovenských štátnych občanov zo Spojeného kráľovstva vykorisťovaných za účelom nevoľníctva (muž) a sexuálneho vykorisťovania (žena). Súčinnosť pri asistovanom dobrovoľnom návrate MVO poskytla ďalším 4 osobám (3 muži a 1 žena) z Českej republiky, Nemecka a Írska, pričom náklady neboli uhradené z finančných prostriedkov určených na realizáciu programu.

2.1.10.3 Identifikácia obetí

Obete boli v r. 2021 najčastejšie identifikované políciou. Tento trend je stabilný, čo môže znamenať, že najmä špecializovaná policajná jednotka (NJBPNM), ktorá je vecne príslušná pre odhaľovanie a vyšetrovanie OSĽ, si plní svoje poslanie. Obete ďalej identifikujú aj MVO, sociálni pracovníci, učitelia a zastupiteľstvá SR v zahraničí. K samoidentifikácii alebo identifikácii obete inou osobou môže v národnom referenčnom mechanizme (ďalej len „NRM“) významne prispieť aj prevádzka národnej linky.

MVO (v súčasnosti SKCH a GKCH) vykonáva v zmysle zmluvného vzťahu s Ministerstvom vnútra SR aj identifikáciu obetí medzi cudzincami v záchytných, pobytových a detenčných táboroch prostredníctvom rozhovorov a konzultácií medzi potenciálnymi obeťami. V prípade identifikovania osoby ako obete ponúka pomoc prostredníctvom zaradenia do programu. Aktivity zamerané na prevenciu a identifikáciu obetí medzi cudzincami v záchytnom tábore v Humennom neboli v r. 2021 realizované z dôvodu pandémie Covid-19.

Na internetovej stránke Ministerstva vnútra SR² v dokumentoch na stiahnutie je voľne dostupný materiál, ktorý prináša základné piliere NRM z pohľadu hodnotového nastavenia zameraného na obeť, ľudské práva a inštitucionálne zabezpečenie. Je určený najmä pre praktikov a odborníkov, ktorí môžu prísť do kontaktu s potenciálnymi obeťami a ktorým v prípade potreby pomôže pri správnom postupe a prístupe k obeť.

Rozširovanie a posilňovanie NRM a identifikácia čo najväčšieho počtu obeť je jedným z cieľov politik v boji proti OSL. Vzhľadom na nízky počet identifikovaných cudzincov je vhodné v nadchádzajúcom období venovať pozornosť práve tejto skupine. K identifikácii obeť medzi cudzincami môžu prispieť aj projekty implementované Slovenskou humanitnou radou (ďalej len „SHR“). Ide o národné dobrovoľnícke centrum humanitných a charitatívnych organizácií, občianskych združení a nadácií pôsobiacich v sociálnej oblasti v širokom ponímaní, ktoré poskytujú pomoc, služby, starostlivosť, poradenskú činnosť a organizujú rôznorodé aktivity v prospech sociálne znevýhodnených a hendikepovaných ľudí. Za zmienku stoja tri projekty, ktoré SHR implementuje.

Cieľom projektu KOMPAS III s trvaním implementácie do 31.12.2021 bolo prispieť k zabezpečeniu adekvátnych a primeraných podmienok pre príslušníkov tretích krajín umiestnených v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov Ministerstva vnútra SR v Medveďove a Sečovciach. Potreby štátnych príslušníkov tretích krajín umiestnených v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov boli zabezpečované poskytovaním sociálneho poradenstva a asistencie, psychologického poradenstva, materiálnou pomocou, realizáciou voľnočasových aktivít a ďalších doplnkových a podporných. Projekt bol primárne zameraný na zabezpečenie dôstojných životných podmienok osobám umiestnených v špecializovaných zariadeniach úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej len „ÚHCP“). Aktivity projektu boli zamerané na všetky osoby umiestnené v týchto zariadeniach, avšak so špeciálnym zameraním sa na zraniteľné skupiny osôb, ktorým bola venovaná špeciálna pozornosť a zabezpečený osobitný prístup.

Cieľom projektu Efektívne služby žiadateľom o azyl v SR III s trvaním implementácie do 31.12.2021 bolo zabezpečenie komplexnej starostlivosti o žiadateľov o azyl v rámci celého územia SR prostredníctvom poskytovania doplnkových služieb nad rámec štandardne poskytovaných služieb zo strany SR. Aktivity projektu boli zamerané na všetky osoby umiestnené v zariadeniach Migračného úradu Ministerstva vnútra SR, ako aj pre žiadateľov o azyl umiestnených mimo týchto zariadení. Špecifická pozornosť bola venovaná potrebám zraniteľných skupín osôb, ako napr. osobám so zdravotným postihnutím, obeťam, tehotným ženám, slobodným rodičom s maloletými deťmi, traumatizovaným osobám, týraným osobám, obeťam násilia, psychicky chorým osobám, starým ľuďom a pod. Projekt bol

---

² <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

zameraný na zabezpečenie dôstojných životných podmienok osôb umiestnených vo všetkých zariadeniach Migračného úradu Ministerstva vnútra SR. Súčasťou projektu bolo aj poskytovanie právnych služieb.

Tretí implementovaný projekt s názvom RIFUGIO cez svoje odborné kapacity napomáhal pri integrácii osôb s udeleným azylom a poskytnutou doplnkovou ochranou. Projekt ponúkol odbornú pomoc vo viacerých oblastiach integrácie, ako je integrácia na trhu práce, sociálna, zdravotná a v neposlednom rade aj školská integrácia. Zároveň však dodržiaval princípy individuálneho prístupu ku klientovi a reflektoval rozdielne fázy integrácie, v ktorých sa cieľová skupina mohla nachádzať. Súčasť projektu tvorili asistencie a sprievodné aktivity, ktoré dopomáhali k udržateľnosti a zlepšeniu štatútu a pobytu cieľovej skupiny. Projekt sa realizoval na celom území SR primárne cez kancelárie SHR v Bratislave a v Košiciach s ukončením implementácie do 31.12.2021.

3. AKTIVITY V BOJI PROTI OSĽ

Trendy v oblasti boja proti OSĽ sú jedným z dôležitých momentov pri tvorbe politik v tejto oblasti. Potrebné zmeny a výzvy sa odzrkadľujú najmä v skladbe úloh, ktoré sú súčasťou národného programu. Národné programy sú v SR prijímané na niekoľko rokov, pre r. 2021 je aktuálny národný program na roky 2019 - 2023 schválený uznesením vlády SR č. 495/2018 zo dňa 6. novembra 2018. Ide v poradí už o piaty národný program týkajúci sa problematiky OSĽ. Obsahuje 4 základné oblasti pokrývajúce komplexne oblasť boja proti OSĽ – partnerstvo, prevencia, ochrana obetí a trestné stíhanie. V každej jednotlivéj oblasti možno zadefinovať kľúčové trendy smerujúce k uspokojivému komplexnému riešeniu. Aktivity vykonávané na plnenie uvedeného národného programu sú finančne kryté zo štátneho rozpočtu SR. Súčasťou materiálu je aj plán úloh v podobe akčného plánu, ktorý v 21 úlohách reflektuje na potreby praxe a medzinárodné štandardy. V r. 2021 boli z predmetného akčného plánu plnené úlohy priebežne a dve termínované úlohy. Jedna termínovaná úloha s názvom „*Sumarizácia a analýza rozsudkov súdov SR týkajúcich sa trestných činov OSĽ za roky 2015 – 2020*“ bola splnená k marcu 2021, túto vypracovalo IC a zverejnilo na stránke Ministerstva vnútra SR v časti OSĽ. Druhú termínovanú úlohu s názvom „*Zmapovanie aktuálnej situácie v oblasti OSĽ na trhu práce*“ v gescii Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny sa v termíne do konca decembra 2021 nepodarilo splniť, preto jej splnenie bude naplánované na r. 2022.

Slovenské orgány sa usilujú o napredovanie pri zavádzaní opatrení zameraných na zlepšovanie a zefektívňovanie boja proti OSĽ aj na základe monitorovacích a hodnotiacich mechanizmov. V r. 2021 IC na základe odporúčaní hodnotiaceho mechanizmu Rady Európy k implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti OSĽ vypracovalo v spolupráci s relevantnými subjektmi materiál s návrhmi a zodpovednosťou jednotlivých inštitúcií za ich plnenia, ku ktorému vláda SR schválila uznesenie č. 380/2021 zo dňa 30. júna 2021. Stoja pred nami ešte mnohé úlohy v oblasti redukcie dopytu po službách obetí, ako aj včasnej identifikácie cudzincov a detských obetí, pri ktorých je navyše potrebné multidisciplinárne zapojenie orgánov a zvedenie jednoznačných postupov.

3.1 Partnerstvo

Z hľadiska budovania partnerstva funguje v SR od r. 2006 expertná skupina pre oblasť boja proti OSĽ (ďalej len „expertná skupina“), ktorej predsedá národný koordinátor pre oblasť boja proti OSĽ (ďalej len „národný koordinátor“), ktorým je štátny tajomník Ministerstva vnútra SR. Táto medzirezortná skupina je poradným, iniciatívnym a koordinačným orgánom národného koordinátora a je zložená zo stálych a prizývaných členov. V r. 2021 sa expertná skupina rozšírila o viaceré subjekty, takže v skupine po tejto zmene majú zastúpenie vecne príslušné útvary Ministerstva vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo

financií SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Úrad vlády SR, Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity, Generálna prokuratúra SR, Národný inšpektorát práce, Štátny pedagogický ústav, Združenie samosprávnych krajoch SK 8, Združenie miest a obcí Slovenska, IOM, Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, Kancelária verejného ochrancu práv a zástupcovia mimovládneho sektora. V r. 2021 sa uskutočnili dve zasadnutia expertnej skupiny.

Ďalšia pravidelná pracovná skupina bola sformovaná už v r. 2015 za účelom riešenia aktuálnych problémov v poskytovaní starostlivosti obetiam, ktorej sa pravidelne každý štvrtok aj v r. 2021 zúčastňovali zástupcovia z Ministerstva vnútra SR a MVO zabezpečujúcich služby podpory a ochrany pre obeť a asistované dobrovoľné návraty obetiam v rámci programu. Práve táto pracovná skupina je výbornou platformou pre riešenie aktuálnych problémov v poskytovaní starostlivosti obetiam, výmenu informácií a plánovania ďalších postupov. V r. 2021 sa vďaka aktívnemu prístupu účastníkov pracovnej skupiny podarilo zintenzívniť spoluprácu medzi NJBPNM a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR vo veci detských obetí, lepšie implementovať interné postupy zabezpečujúce poskytovanie právneho poradenstva obetiam, ako aj nastaviť užšiu spoluprácu medzi NJBPNM a Migračným úradom Ministerstva vnútra SR.

V sledovanom období Ministerstvo vnútra SR uskutočnilo prostredníctvom Informačných kancelárií pre obeť trestných činov informatívne stretnutia subjektov v rámci *"Regionálnych platforiem pre pomoc obetiam"*. K téme OSĽ bolo realizované jedno zasadnutie s názvom *„Nútené detské sobáše ako forma OSĽ“* organizované Regionálnou platformou na úrovni Nitrianskeho kraja.

Okrem pravidelných skupín je možné zriaďovať ad hoc pracovné skupiny, ktorých sa zúčastňujú vyšpecifikovaní odborníci na riešenie čiastkovej problematiky.

Dôležitými článkami spolupráce v boji proti OSĽ sú aj policajti služby hraničnej a cudzineckej polície a pracovníci Migračného úradu Ministerstva vnútra SR. Ostatné rezorty v rámci plnenia úloh z aktuálneho národného programu spolupracovali s rôznymi inštitúciami a relevantnými subjektmi v SR, prípadne aj v zahraničí. Národný spravodajca obdržal aj informácie o aktivitách a spolupráci MVO.

3.2 Rezort práce, sociálnych vecí a rodiny

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR si aktívne plní záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv spadajúcich do vecnej pôsobnosti rezortu na vybraných medzinárodných fórach týkajúcich sa aj oblasti OSĽ, a to v súvislosti s vykonávaním sociálnoprávnej ochrany detí a potieraním nútenej práce. Ide o uplatňovanie medzinárodných dokumentov záväzných pre SR, a to Dohovoru Organizácie Spojených národov (ďalej len „OSN“) o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov a Dohovoru Rady

Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním v oblasti ochrany detí a pre oblasť nútenej práce revidovanej Európskej sociálnej charty Rady Európy, Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 29 o nútenej práci a Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 105 o odstránení nútenej práce. Plnenie záväzkov SR v týchto oblastiach podlieha pravidelnému monitorovaniu.

3.2.1 Sociálnoprávna ochrana detí

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri práci s obeťami OSĽ postupuje v súlade so zákonom č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ak orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zistí, že dieťa, rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, potrebujú pomoc z dôvodu, že nie sú schopní riešiť problémy v rodine, konflikty v rodine, prispôbiť sa novej situácii v rodine, alebo ak ide o rodinu so špecifickým problémom, napríklad z dôvodu, že je obeťou OSĽ, navrhne ako súčasť vykonávaných opatrení vykonanie alebo zabezpečenie vykonania odborných metód na pomoc deťom alebo plnoletým fyzickým osobám, ktoré boli obeťami OSĽ alebo poradensko-psychologickej pomoci rodinám so špecifickým problémom a pri krízových situáciách.

Ak treba pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo pomoci deťom, ktoré sú týrané, sexuálne zneužívané, zanedbávané alebo u ktorých je dôvodné podozrenie z týrania, sexuálneho zneužívania alebo zanedbávania, alebo ktoré boli obeťou OSĽ, spolupôsobenie iných subjektov, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately plní úlohu koordinátora. Ďalej spolupracuje s centrami pre deti a rodiny, poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, obcami, školami, OČTK, akreditovanými subjektmi a ďalšími subjektmi.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zhodnocuje situáciu každého dieťaťa a jeho rodiny a určuje mieru ohrozenia dieťaťa. Je povinný prijať a vyhodnotiť každý podnet týkajúci sa porušovania práv dieťaťa. Do určenia miery ohrozenia dieťaťa môže zapojiť aj centrum pre deti a rodiny, ak opatreniami vykonávanými vo vlastnej pôsobnosti nebolo možné jednoznačne určiť mieru ohrozenia dieťaťa. Ak je podnetom informácia o ohrození života, zdravia alebo priaznivého vývinu dieťaťa alebo informácia o použití hrubých či ponižujúcich foriem zaobchádzania s dieťaťom a foriem trestania dieťaťa, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykoná tzv. predbežné zhodnotenie, ak to aktuálna situácia dieťaťa dovoľuje, najneskôr do 5 dní odo dňa prijatia podnetu. Komplexné zhodnotenie situácie dieťaťa a jeho rodiny aj v situáciách, kedy je orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately prijatá akákoľvek informácia, žiadosť či oznámenie, môže prispieť k včasnej identifikácii obetí násillia (kam sa radí aj OSĽ) aj v prípadoch, kedy priamo z obsahu podnetu nevyplýva takéto podozrenie. Takýmito zákonnými postupmi je podporená včasná identifikácia detských obetí násillia a sexuálneho zneužívania. Osobitne sú upravené podmienky pre vykonávanie opatrení pobytovou formou na predchádzanie vzniku,

prehlbovania a opakovania niektorých krízových situácií detí, t. j. špecializovaný program pre deti, na ktorých bol spáchaný trestný čin OSĽ, deti týrané a sexuálne zneužívané alebo na vykonávanie opatrení na overenie miery ohrozenia detí týraním, sexuálnym zneužívaním alebo inými činmi ohrozujúcimi ich život, zdravie alebo priaznivý psychický, fyzický alebo sociálny vývin. Zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately so špecializovaným programom realizujú opatrenia pobytovou formou, ambulantnou formou, ako aj terénnou formou. Pobytová forma výkonu opatrení sa nemusí realizovať iba na základe rozhodnutia súdu, ale aj na základe dohody s rodičom dieťaťa, prípadne s osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa. Majúc na zreteli nevyhnutnosť individuálneho prístupu pre túto cieľovú skupinu detí a ich následnú integráciu do spoločnosti je zámerom postupné zriadenie zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately so špecializovaným programom v každom územnom obvode kraja. Posledná novela zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov priniesla centráam so špecializovaným programom možnosť vykonávať opatrenia ambulantnou formou alebo terénnou formou, čo rozšírilo možnosti pomoci v oblasti včasnej intervencie tejto cieľovej skupiny detí. Konkrétne postupy orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri poskytovaní ochrany a pomoci sú upravené v internej norme Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny k vykonávaniu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Základné koncepcné zámery zamerané na skvalitnenie a rozšírenie špecializovaného a individuálneho prístupu k cieľovej skupine detí, ktoré sú reálne alebo latentne ohrozené OSĽ, sú súčasťou aktualizovanej „*Koncepcie zabezpečovania vykonávania opatrení v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately na roky 2021-2025*“, v rámci ktorej sa plánuje zabezpečiť v jednotlivých centrách pre deti a rodiny dostupnosť špecializovaných programov pre všetky cieľové skupiny ohrozených detí. Tieto centrá budú kompetentné poskytnúť dieťaťu a jeho rodine (resp. osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa) cieleň odbornú starostlivosť.

Od januára 2021 je v Centre pre deti a rodiny Sečovce zriadená skupina so špecializovaným programom pre deti, ktoré boli týrané, fyzicky zneužívané, sexuálne zneužívané alebo boli obeťami trestného činu OSĽ. Kapacita skupiny je stanovená pre desať detí. Odborný personál zariadenia absolvoval špeciálne intenzívne školenie v problematike OSĽ so zameraním sa na detské obeť, ktoré realizovali lektori z IC. Centrum pre deti a rodiny Sečovce v priebehu r. 2021 zhromažďovalo informácie o obsahu takto poskytovanej starostlivosti, kontaktovalo inštitúcie, ktoré s uvedenou problematikou majú skúsenosti, zdefinovalo odborný tím a personál skupiny pre túto starostlivosť a vypracovalo si postup pre poskytovanie starostlivosti a zabezpečenie ochrany. V r. 2021 Centrum pre deti a rodiny v Sečovciach nezaznamenalo žiadneho klienta, ktorý by mal status obeť.

Na r. 2023 je naplánované vytvorenie podmienok pre vykonávanie špecializovaného programu pobytovou formou aj v Centre pre deti a rodiny Trnava. Účelom bude zamedzenie

vzniku, prehlbovania a opakovania krízových situácií dieťaťa, ktoré je obeťou trestného činu OSĽ, trestného činu týrania alebo sexuálneho zneužívania a ďalej vykonávanie opatrení na overenie miery ohrozenia dieťaťa týraného, sexuálne zneužívaného alebo ohrozeného činmi ohrozujúcimi jeho život, zdravie, priaznivý psychický, fyzický alebo sociálny vývin. Cieľom je zvýšenie dostupnosti odbornej pomoci (ambulantná, terénna a pobytová forma) deťom, ktoré sú ohrozené OSĽ, v západoslovenskom regióne.

Medzi najrizikovejšie skupiny potencionálnych obetí patria maloletí bez sprievodu (ďalej len „MBS“).³ V rámci zlepšenia identifikácie v tejto špecifickej skupine detí sa následne po umiestnení do zariadenia realizuje prípadová konferencia, ktorá je tlmočená do jazyka, ktorému MBS rozumie. Medzi ciele patrí aj identifikácia rizík a možných ohrození, pričom sa osobitná pozornosť venuje posúdeniu indikátorov možného OSĽ. Na základe získaných informácií a výsledkov pozorovaní sa vyhodnocuje, či je daná situácia pre takéto dieťa mimoriadna a ohrozujúca a vyžaduje si špecifický prístup. Ak je situácia mimoriadna, centrum pre deti a rodiny podáva trestné oznámenia OČTK. Obetiam sa začne poskytovať zvýšená psychologická podpora a terapeutická a zdravotná starostlivosť. Pozorovanie dieťaťa prebieha priebežne po umiestnení a všetky možné signály sa odborne vyhodnocujú. Základom úspešnosti identifikácie je vzájomná dôvera a vytvorenie pocitu bezpečného prostredia. MBS je však potrebné venovať pozornosť, pretože ich počet sa v SR zvyšuje. V r. 2021 bol evidovaný prírastok 182 MBS (z toho jedno dievča), čo je takmer 2,5-násobný nárast oproti r. 2020, kedy ich bolo 79, a takmer 10-násobne viac ako v r. 2018, kedy bolo na území SR evidovaných 19 MBS. Z uvedeného počtu 182 „nových“ MBS bolo 21 žiadateľov o azyl, 9 MBS sa vrátilo do krajiny pôvodu, 121 požiadalo o tolerovaný pobyt a jednému bola udelená doplnková ochrana. Funkciu poručníka MBS vykonával spravidla úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Stropkov, pracovisko Medzilaborce, ktorý bol za poručníka ustanovený súdom pre 107 MBS a za opatrovníka v prípade 145 MBS. Z dôvodu opatrení spojených so zamedzením šírenia koronavírusu bola od 1. decembra 2020 zriadená dočasná karanténna skupina pre MBS aj v Centre pre deti a rodiny Kolárovo, ktoré zabezpečuje starostlivosť o maloletých bez sprievodu do času, kým sa nepotvrdí negativita na ochorenie Covid-19. Následne sú MBS premiestnení do Centra pre deti s rodiny Medzilaborce, ktoré zabezpečuje starostlivosť o MBS do dovŕšenia plnoletosti, resp. až do 25. roku veku života a v prípade, ak sa sústavne pripravuje na povolanie, až do veku 27 rokov, ak o to MBS požiadajú. Centrum pre deti a rodiny Medzilaborce špecializované na MBS v r. 2021 zaznamenalo jeden prípad maloletého dieťaťa z Afganistanu, ktoré bolo vo februári 2020 zaradené do programu, vo veci bolo začaté trestné stíhanie, avšak

---

³ https://www.upsvr.gov.sk/socialne-veci-a-rodina/rodina/opatrenia-socialnopravnej-ochrany-deti-a-socialnej-kuratelky/socialno-pravna-ochrana-deti/opatrenia-na-zabezpecenie-ochrany-zivota-zdravia-a-vyvinu-dietata/malolety-bez-sprievodu.html?page_id=1204

dievča v júli 2020 dobrovoľne opustilo zariadenie. Následne bola vyradená z programu a v decembri 2021 bola vyradená z evidencie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z dôvodu plnoletosti.

3.2.2 Inšpekcia práce

Primárnym cieľom orgánov inšpekcie práce je ochrana práv zamestnancov spočívajúca najmä v kontrole pracovnoprávnych predpisov, zaistení bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, dodržiavaní ustanovení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní“) a plnení ďalších úloh v zmysle zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce v znení neskorších predpisov.

Oblasť boja proti OSĽ sa prelína s výkonom inšpekcie práce, a to najmä v oblasti pracovnoprávnych vzťahov a v oblasti kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Práve obeť nelegálneho zamestnávania sú vystavené zvýšenému riziku OSĽ. Z dôvodu absentujúcich prípadov OSĽ však Národný inšpektorát práce nevie identifikovať hlavné formy či trendy v oblasti OSĽ, resp. tieto vie identifikovať len nepriamo prostredníctvom identifikácie trendov v oblasti nelegálneho zamestnávania.

Národný inšpektorát práce vykonáva dozor nad dodržiavaním predpisov aj v oblasti rodovej rovnosti, vzťahujúcich sa na oblasť pracovnoprávnych vzťahov, ktoré sú upravené v zákone č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Zákonník práce zabezpečuje ženám a mužom právo na rovnaké zaobchádzanie, ak ide o prístup k zamestnaniu, odmeňovanie a pracovný postup, odborné vzdelávanie a o pracovné podmienky. Právo na rovnaké zaobchádzanie sa vzťahuje na zamestnancov, ako aj na uchádzačov o zamestnanie. Zásady rovnakého zaobchádzania sú legislatívne upravené v zákone č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tzv. antidiskriminačný zákon). V pracovnoprávnych vzťahoch sa zakazuje diskriminácia zamestnancov z dôvodu (okrem iného) pohlavia a rodu.

Nemožno opomenúť ani fakt, že inšpektoráty práce pôsobia aj v oblasti ochrany práv detí ako regulátor využívania detskej práce v prípade tzv. ľahkých prác tým, že na žiadosť zamestnávateľa, po dohode s príslušným orgánom štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva povoľujú ich výkon spočívajúci v účinkovaní alebo spoluúčinkovaní na kultúrnych predstaveniach a umeleckých predstaveniach, športových podujatiach alebo reklamných činnostiach.

V zmysle Zákonníka práce spôsobilosť fyzickej osoby mať v pracovnoprávnych vzťahoch práva a povinnosti ako zamestnanec a spôsobilosť vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať tieto práva a brať na seba tieto povinnosti vzniká dňom, keď fyzická osoba dovŕši 15 rokov

veku; zamestnávateľ však nesmie dohodnúť ako deň nástupu do práce deň, ktorý by predchádzal dňu, keď fyzická osoba skončí povinnú školskú dochádzku.

Práca fyzickej osoby vo veku do 15 rokov alebo práca fyzickej osoby staršej ako 15 rokov do skončenia povinnej školskej dochádzky je zakázaná. Tieto fyzické osoby môžu vykonávať ľahké práce, ktoré svojím charakterom a rozsahom neohrozujú ich zdravie, bezpečnosť, ich ďalší vývoj alebo školskú dochádzku len v rámci vyššie uvedených činností.

Kompetencia výkonu kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania je zverená kontrolným orgánom, ktorými sú inšpektoráty práce a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny. Základným cieľom kontrolnej činnosti pracovníkov inšpektorátov práce a orgánov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny je zisťovanie všetkých foriem porušovania zákazu nelegálneho zamestnávania v zmysle zákona o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní, či už ide o využívanie závislej práce fyzických osôb bez uzatvorenia pracovnoprávneho vzťahu, bez splnenia si oznamovacej povinnosti zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni v registri poistencov, využívanie závislej práce štátnych príslušníkov tretích krajín bez povolenia na prechodný pobyt na účely zamestnania, resp. bez povolenia na zamestnanie, alebo využívanie práce fyzickej osoby, ktorá nevykazuje znaky závislej práce, ale je vykonávaná bez uzatvorenia zmluvného vzťahu podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, resp. zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov. Následne aj ukladajú sankcie zamestnávateľom za nelegálnosť zamestnávania občanov Európskej Únie a štátnych príslušníkov tretích krajín s miestom výkonu práce na území SR. Pri kontrolách postupujú v zmysle zákonom určenej pôsobnosti a povinnosti orgánu kontroly/oprávnenej osoby (zákon o službách zamestnanosti, zákon č. 10/1996 Z.z. o kontrole v štátnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov) a vo výstupných dokumentoch môžu uvádzať len zistenia s oporou v dôkazoch.

V r. 2021 bolo orgánmi kontroly Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny vykonaných 315 kontrol a skontrolovaných bolo 829 osôb. Zo zistených 30 osôb, ktoré vykonávali nelegálnu prácu u 19 zistených zamestnávateľov, boli 3 štátni príslušníci tretích krajín. V porovnaní s r. 2020 prišlo k ďalšiemu zníženiu počtu vykonaných kontrol, kedy bolo vykonaných 520 kontrol nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania a skontrolovaných bolo 1 870 osôb, z ktorých bolo zistených 97 osôb, ktoré vykonávali nelegálnu prácu (z toho 12 cudzincov). Pandémia a uzatváranie ekonomiky ovplyvnili teda činnosť kontrolných orgánov, a to najmä v počte uskutočnených výkonov kontroly dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania, vrátane počtu zistení tohto protiprávneho konania. Navyše, prioritou kontrolnej činnosti úradov práce, sociálnych vecí a rodiny boli v r. 2021 finančné kontroly na mieste – v rámci projektu „Prvá pomoc“, kontroly oprávnenosti získania finančných prostriedkov určených na preklopenie nepriaznivej pandemickej situácie a efektívnosti ich využitia.

Rizikom OSĽ za účelom nútenej práce je podľa záverov orgánov kontroly prioritne 90-dňový pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR bez povinnosti udelenia prechodného pobytu na účel zamestnania. Problematická je aj tenká hranica medzi OSĽ za účelom nútenej práce a zlými pracovnými podmienkami na jednej strane a na druhej strane nedostatočná právomoc zamestnancov kontroly konštatovať v protokole alebo v správe zneužitie právomocí zamestnávateľa, ak napr. kontrolovaní cudzinci nemajú pri sebe pasy, lebo im ich odobral „koordinátor“ a identifikácia zraniteľného postavenia znevýhodnenej osoby nútenej k práci bez uzatvorenia legálneho pracovnoprávneho vzťahu. Taktiež je ťažko preukázateľné prijatie finančného bonusu za sprostredkovanie pracovného miesta – obavy z následkov vedú k neochote poskytovať súčinnosť, prípadne potvrdiť indície zneužívania.

V r. 2021 ani jeden úrad práce, sociálnych vecí a rodiny neidentifikoval žiaden konkrétny prvok charakterizujúci mechanizmus OSĽ, neprešetroval žiadnu sťažnosť na podvodné sprostredkovanie zamestnania, príp. nátlak na výkon práce bez legálneho pracovnoprávneho vzťahu, ani v predmetnej oblasti neriešil žiaden konkrétny podnet.

K spracovaniu aktuálnej situácie Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny využilo výsledky prieskumu realizovaného na referátoch kontroly 46 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v mesiaci marec 2021, na základe ktorého identifikovali tri rizikové oblasti na trhu práce, v ktorých v systéme služieb zamestnanosti je možné indikovať prvky OSĽ – aktivačné práce, štátni príslušníci tretích krajín - živnostníci a nezákonné praktiky v činnosti neštátnych poskytovateľov služieb zamestnanosti (sprostredkovanie zamestnania za úhradu a činnosť agentúr dočasného zamestnávania).

V podnetoch (prevažne anonymných), ktoré dostávajú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny v súvislosti s aktivačnými prácami, je možné určiť indície, ktoré by mohli poukazovať na zneužitie právomocí, zneužitie zraniteľného postavenia, poskytnutie platieb alebo prospechu na dosiahnutie súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou. Uvedené podozrenia sú však ťažko preukázateľné výkonom kontroly zo strany zamestnancov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Ide napr. o podozrenia z úžery alebo aj zneužitia právomocí starostov obcí pri výbere občanov na výkon aktivačných prác, najmä s prevažujúcim rómskym etnikom. V prípade, ak záujem občanov o výkon aktivačnej práce prevažuje jej ponuku, môže pri ich výbere dochádzať k výberu „poplatkov“ za zaradenie občana na výkon aktivačnej práce. Takéto konanie je však v praxi nepreukázateľné, resp. ťažko dokázateľné, nakoľko ide o anonymné podnety.

V štatistikách Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny za r. 2019 a 2020 výrazne narastal počet štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí vykonávajú prácu na základe udeleného prechodného pobytu za účelom podnikania, t.j. na základe živnostenského oprávnenia. V prípade niektorých odvetví (stavebníctvo, upratovacie služby) nie je možné naplnenie znakov závislej práce jednoznačne identifikovať. Pri podozrení z OSĽ - verbovanie, zneužívanie neznalosti slovenskej legislatívy, nie je možné dokázať, že štátni príslušníci

tretích krajín, ktorí majú živnostenské oprávnenie, sú nútení vykonávať závislú prácu za obzvlášť nevýhodných podmienok (napr. hodinová sadzba pod hranicou minimálnej mzdy, práca nadčas v rizikovom prostredí). Možným riešením je úprava podmienok pre udelenie prechodného pobytu na účel podnikania na základe živnostenského oprávnenia, v presnejšej definícii závislej práce a v stanovení prísnejších podmienok v obchodných vzťahoch.

Inšpektori práce počas celého r. 2021 vykonávali kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, pri ktorých sa zameriavali aj na identifikátory OSĽ. Kontrola zákazu nelegálneho zamestnávania bola súčasťou každého výkonu inšpekcie práce. Informácie o zistených prípadoch nelegálneho zamestnávania budú súčasťou osobitnej informatívnej správy Národného inšpektorátu práce za r. 2021.

Zo zistení orgánov inšpekcie práce aj za r. 2021 vyplýva postupný pokles zistených prípadov nelegálneho zamestnávania, vrátane klesajúcej sumy a počtu ukladaných sankcií. Z hľadiska štátnej príslušnosti nelegálne zamestnávaných osôb možno však aj v r. 2021 hovoriť o pomerne vysokom podiele zistení nelegálneho zamestnávania u štátnych príslušníkov tretích krajín, a to najmä štátnych občanov Srbska a Ukrajiny na celkovom počte nelegálne zamestnávaných osôb. R. 2021 bol druhým rokom bezprecedentnej celospoločenskej krízovej situácie spôsobenej pandemiou Covid-19, ktorá spôsobila obmedzenie podnikateľských aktivít v zasiahnutých sektoroch.

Orgány inšpekcie práce zároveň taktiež dôsledne rozlišujú a vyhodnocujú prípady nelegálneho zamestnávania z hľadiska pohlavia a veku nelegálne zamestnávaných osôb. Dlhodobým trendom v tejto súvislosti je prevažujúci podiel nelegálne zamestnaných osôb mužského pohlavia a minimálny podiel mladistvých. Z hľadiska rizikovosti jednotlivých odvetví ekonomických činností boli ako najrizikovejšie vyhodnotené najmä odvetvia stavebníctva, priemyselnej výroby a administratívnych a podporných služieb. Rovnako možno poukázať na čoraz častejšie prípady nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín subjektmi so sídlom v zahraničí, ako aj tvorbu sofistikovaných schém zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú na ceste ku koncovému odberateľovi služby alebo práce na Slovensku presúvaní reťazou viacerých subjektov. Uvedené činnosti a postupy zamestnávateľov značne sťažovali možnosti kontrolných orgánov pri preverovaní dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania na území SR a pri následnom vyvodzovaní zodpovednosti za jeho porušovanie.

Orgány inšpekcie práce opakovane poukazujú na problematiku nedeklarovanej práce, prípadne nesprávne alebo neúplne deklarovanej práce, ktorá sa prejavuje napr. vo forme vyplácania častí miezd na ruku mimo oficiálneho účtovníctva, vedení evidencie pracovného času nezodpovedajúcej skutočnému stavu, prípadne nútení zamestnancov k výkonu závislej práce na živnosť, vrátane výkonu práce štátnymi príslušníkmi tretích krajín disponujúcimi povolením na pobyt za účelom podnikania. Uvedené javy sú rovnako negatívne ako existujúce zákonom popísané modely nelegálneho zamestnávania a predstavujú výzvu v

prístupe štátnych orgánov do budúcnosti s cieľom udržať krok s aktuálnym vývojom v spoločnosti.

Štandardom ostáva aj plnenie zákonnej informačnej povinnosti pri zisteniach nelegálneho zamestnávania a nezákonného pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín, spolupráca a vyvodzovanie dôsledkov z porušenia zákona – finančné sankcie, vyhostenie, zákaz pobytu.

Nahlasovať nelegálne zamestnávanie môže aj široká verejnosť formou podnetu na miestne príslušný inšpektorát práce, a to buď v listinnej podobe alebo elektronicky prostredníctvom webovej stránky inšpekcie práce.⁴

V zmysle dohôd medzi Ministerstvom vnútra SR a Národným inšpektorom práce, ako aj Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny a príslušných úradov práce, sociálnych vecí a rodiny sa v r. 2021 vykonávali súčinnostné kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania s účasťou policajtov ÚHCP vrátane NJBPNM a jednotlivých krajských riaditeľstiev Policajného zboru, pracovníkov jednotlivých regionálnych inšpektorátov práce a pracovníkov odboru kontroly Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v závislosti od miesta vykonávania kontroly. Dlhodobu sú tieto súčinnostné kontroly využívané prioritne pri kontrolách s cudzím prvkom s pravdepodobnosťou výskytu príslušníkov tretích krajín.

Typológiu podnikateľských subjektov, v ktorých boli kontroly počas r. 2021 uskutočnené, zabezpečovali v závislosti od prijatých podnetov Národný inšpektorát práce, orgány Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a ÚHCP. Národný inšpektorát práce a orgány Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny vychádzali z podnetov zaznamenaných na bezplatnej telefónnej linke a podnetov fyzických a právnických osôb. ÚHCP navrhoval subjekty na vykonanie kontrol na základe získaných operatívnych informácií poukazujúcich na podozrenie z OSĽ a z nelegálneho zamestnávania cudzích štátnych príslušníkov.

Počas vykonávania kontrol podnikateľských subjektov sa policajti ÚHCP zameriavali predovšetkým na vyhľadávanie osôb – cudzincov s nelegálnym pobytom v SR, ďalšie porušovanie ustanovení v zmysle zákona o pobyte cudzincov a na vyhľadávanie a identifikáciu obetí trestného činu OSĽ v zmysle § 179 Trestného zákona.

V r. 2021 príslušníci ÚHCP v spolupráci s inšpektorátmi práce alebo s orgánmi Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny skontrolovali 64 podnikateľských subjektov. Bolo skontrolovaných celkovo 865 osôb, z toho 510 občanov SR a 355 cudzincov. Vykonanými kontrolami bolo zistených 12 podnikateľských subjektov, ktoré porušili ustanovenia zákona o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní tým, že nelegálne zamestnávali 31 občanov SR a 47 cudzincov.

---

⁴ <https://www.ip.gov.sk/podat-podnet-na-vykonanie-kontroly/>

Nelegálne boli zamestnávajúci cudzinci z nasledovných krajín pôvodu: Ukrajina (22), Srbsko (15), Bosna a Hercegovina (4), Vietnam (3), Gruzínsko (2) a Čierna Hora (1). Z uvedeného počtu 355 cudzincov sa 24 z nich nachádzalo na území SR bez povolenia na pobyt. Nelegálne zamestnaní cudzinci vykonávali prácu predovšetkým v oblasti priemyselnej výroby, veľkoobchodu a maloobchodu, ubytovacích a stravovacích služieb a stavebníctva.

V r. 2021 boli útvarmi ÚHCP oznámené príslušným inšpektorátom práce vyhostenia 24 príslušníkov tretích krajín za účelom ďalšieho konania vo veci rozhodovania o dodatočných platbách v zmysle zákona o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní. Vykonanými kontrolami však ani v r. 2021 nebola identifikovaná žiadna obeť.

V r. 2021 sa policajti krajských riaditeľstiev Policajného zboru zúčastnili na základe žiadosti v zmysle § 68 ods. 6 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) na kontrolách 35 podnikateľských subjektov, pri ktorých skontrolovali 148 osôb, z toho 97 občanov SR a 51 cudzincov. Vykonanými kontrolami boli zistené 4 podnikateľské subjekty, ktoré porušili ustanovenia zákona o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní tým, že nelegálne zamestnávali 9 občanov SR. Ani v priebehu týchto súčinnostných kontrol nebola identifikovaná obeť OSĽ.

Nelegálne zamestnávanie je závažným negatívnym spoločensko-ekonomickým problémom, ktorého súčasťou môže byť aj OSĽ za účelom pracovného vykorisťovania. Tento trend je realitou najmä v prípadoch slovenských občanov, ktorí boli na Slovensku naverbovaní na dobre platenú prácu v zahraničí, kde boli následne obchodníkmi s ľuďmi vykorisťovaní na nútenú prácu. Peniaze zarobené ich prácou končia v mnohých prípadoch u osôb, ktoré im zabezpečili vycestovanie zo Slovenska, ubytovanie v zahraničí a sprostredkovali im prácu. V r. 2021 bolo v SR začaté trestné stíhanie pre trestný čin OSĽ v 19 prípadoch, z toho v 4 prípadoch išlo o pracovné vykorisťovanie. Spolu bolo v r. 2021 v prípadoch vyšetrovaných NJBPNM zaznamenaných 14 dospelých obetí (11 mužov, 3 ženy) pracovného vykorisťovania. Presný počet občanov SR pracovne vykorisťovaných v zahraničí však nepoznáme, nakoľko mnohé prípady sú vyšetrované policajnými orgánmi v krajine vykorisťovania.

3.3 Rezort spravodlivosti

Z dielne Ministerstva spravodlivosti SR pochádzajú dva zákony, ktoré v r. 2021 novelizovali zákon o obetiach trestných činov a Trestný zákon. Tieto zákony prinášajú ďalšie posuny v ochrane, odškodnení obetí a možnosti bezproblémového zaisťovania majetku.

Novelizáciou zákona o obetiach trestných činov s účinnosťou od 1. júla 2021 sa zaviedla možnosť obeť násilného trestného činu požiadať Ministerstvo spravodlivosti SR o odškodnenie už po začatí trestného stíhania. Doterajšia právna úprava umožňovala obeť požiadať o odškodnenie až po právoplatnom skončení trestného konania. Súčasne došlo k zjednodušeniu prístupu obeť trestných činov k odbornej pomoci aj prostredníctvom zriadenia intervenčných centier, ktoré by mali vykonávať svoju činnosť v rámci každého kraja.

Taktiež bol prijatý zákon č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý mení a dopĺňa aj Trestný zákon s účinnosťou od 1. januára 2021. Uvedená novelizácia rozšírila zásadu beztrestnosti v súvislosti s obeťami. Pred touto legislatívnou zmenou samotnú zásadu vykonávali prokurátori na ad hoc báze, keď posudzovali situáciu obeť prípad od prípadu a mali možnosť zastaviť trestné stíhanie obeť OSĽ za prečiny, ktoré spáchali z donútenia v priamej súvislosti s tým, že bol na nich spáchaný trestný čin OSĽ. Od 1. januára 2021 bola táto možnosť rozšírená na všetky druhy trestných činov. Zákon tiež upravuje výkon rozhodnutí o zaistení majetku vydaných v trestnom konaní vrátane výkonu rozhodnutí o zaistení majetku v rámci medzinárodnej spolupráce justičných orgánov v trestných veciach. Zákon ďalej upravuje správu zaisteného majetku, čo v prípade trestných konaní znamená presun zodpovednosti za správu zaisteného majetku z OČTK na osobitný Úrad na správu zaisteného majetku. OČTK teda nemusia riešiť komplikované otázky, ako spravovať zaistený majetok rôzneho druhu, čo by ich malo povzbudiť, aby zaistovali vo väčšom rozsahu.

3.4 Rezort školstva

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR v súlade so Sprievodcom školským rokom 2020/2021 schváleným ministrom rezortu odporúča implementovať priority, ktoré vychádzajú najmä z „Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím“, kde je zadaná potreba zvyšovať informovanosť a osvetu na školách v oblasti najčastejších prejavov obchodovania s deťmi: sexuálneho vykorisťovania, pracovného vykorisťovania, núteného žobrania alebo nútených sobášov. V tejto súvislosti boli realizované besedy s vyškolenými odbornými zamestnancami z centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie o rizikách práce v zahraničí a o prevencii pred neľudským zaobchádzaním, OSĽ a otrockou

prácou, ako aj preventívne kampane. V rámci materiálu pod bodom „Bezpečnosť a prevencia“ je časť venovaná téme OSĽ.⁵

Metodicko-pedagogické centrum spravuje vlastnú webovú stránku,⁶ ktorá poskytuje priestor na výmenu informácií a skúseností z realizácie projektov v oblasti vzdelávania a realizácie školskej prevencie, zameraných na prevenciu a riešenie rizikového správania detí a mládeže (prevencia drogových závislostí, násillia, kriminality, šikanovania, záškoláctva, OSĽ, prevencia syndrómu CAN (neadekvátne zaobchádzanie s dieťaťom, ktoré vedie k nedostatočnému napĺňaniu jeho základných potrieb), prevencia extrémizmu a terorizmu, na podporu zdravia a zdravého životného štýlu a na zvýšenie bezpečnosti škôl a školských zariadení. V r. 2021 inštitúcia vytvorila učebné zdroje a publikácie na podporu uvedených tém.⁷

3.5 Rezort zdravotníctva

Ministerstvo zdravotníctva SR zbiera štatistické údaje od poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v súvislosti s podozrením na zanedbávanie, týranie, zneužívanie osôb a na ktorých bolo páchané násillie, ktoré boli ošetrené. Tieto údaje sa evidujú v Národnom registri osôb s podozrením na ich zanedbávanie, týranie, zneužívanie a osôb (ďalej len „register“), na ktorých bolo páchané násillie, čo vyplýva z uplatňovaním zákona č. 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme v znení neskorších predpisov.

Údaje z registra sú podkladom pre získavanie informácií o efektivite integrovaného medzirezortného systému zameraného na včasné odhaľovanie, vyšetrovanie a zabezpečenie následnej sociálno-zdravotnej starostlivosti o osoby s podozrením na rizikové správanie sa okolia k nim. Odhalenie okolností, ktoré viedli k nevhodnému správaniu sa okolia k registrovaným osobám, sú podkladom pre následné preventívne opatrenia a skvalitnenie cielených kontrolných mechanizmov na úrovni príslušných rezortov. Spracované údaje v agregovanom tvare sú podkladom pre medzinárodné porovnania a hlásenia pre orgány Európskej únie a OSN. Do tohto registra sa údaje poskytujú prostredníctvom hlásenia o osobách s podozrením na ich zanedbávanie, týranie, zneužívanie a o osobách, na ktorých bolo páchané násillie – deti/iné chránené osoby.

Register pozostáva z nasledovných súčastí:

a) Zoznam spracúvaných osobných údajov

---

⁵ <https://www.minedu.sk/data/att/21392.pdf>

⁶ <http://bezpre.mpc-edu.sk/>

⁷ Napríklad: https://archiv.mpc-edu.sk/sk/publikacie_vsetky, <https://mpc-edu.sk/sk/materialy-na-stiahnutie/#sady>

b) Účel spracúvania osobných údajov

c) Okruh dotknutých osôb

d) Tretie strany, ktorým sa osobné údaje poskytujú

Poskytovateľ, ktorý je držiteľom povolenia alebo držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, je povinný bezodkladne oznamovať OČTK a úrad práce, sociálnych vecí a rodiny ako orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa osobitného predpisu, v ktorého obvode sa maloletá osoba zdržiava, podozrenie na sexuálne zneužívanie alebo iné zneužívanie maloletej osoby, znásilnenie maloletej osoby, sexuálne násilie voči maloletej osobe, sexuálne vykorisťovanie maloletej osoby, súlož medzi príbuznými, ktorá sa týka maloletej osoby, týranie alebo zanedbávanie maloletej osoby. Rovnako nahlasuje OČTK podozrenia na znásilnenie, sexuálne násilie, sexuálne vykorisťovanie alebo iné zneužívanie, súlož medzi príbuznými alebo zanedbávanie osoby, ktorá nie je spôsobilá na právne úkony alebo ktorej spôsobilosť na právne úkony je obmedzená.

Národné centrum zdravotníckych informácií poskytlo z registra štatistické informácie o detských a nesvojprávnych osobách s podozrením na ich zanedbávanie, týranie, zneužívanie, na ktorých bolo páchané násilie za r. 2021, ktoré lekári ex offio hlásili ako podozrenia OČTK alebo orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Z celkového počtu 28 hlásených osôb bolo 27 detí (9 chlapcov a 18 dievčat) a jeden dospelý nesvojprávny muž.

3.6 Rezort zahraničných vecí

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR sa prostredníctvom zastupiteľských úradov SR vo svete aktívne podieľa na riešení problematiky OSĽ a spolupracuje s miestnymi organizáciami, ako aj s rezortom Ministerstva vnútra SR. Informovanie konzulárnych pracovníkov o problematike OSĽ pred vyslaním na zastupiteľské úrady SR do zahraničia je integrálnou súčasťou pravidelného vzdelávania. Aj v r. 2021 realizovali lektori z Ministerstva vnútra SR a MVO zabezpečujúcej služby programu prezentáciu zameranú na identifikáciu obetí, s ktorými môžu prísť konzulárni pracovníci do kontaktu, a postupy pri zabezpečovaní pomoci a súčinnosti pre obeť, ktoré prejavia záujem navrátiť sa do SR. O problematike OSĽ informujú zastupiteľské úrady SR v zahraničí verejnosť na svojich vývesných tabuliach alebo na svojich webových stránkach. Na niektorých vybraných zastupiteľských úradoch SR pôsobia aj policajní pridelení, s ktorými konzulárni pracovníci intenzívne spolupracujú.

3.7 Rezort obrany

Téma OSĽ je integrálnou súčasťou pravidelného cyklu prípravy príslušníkov ozbrojených síl vysielaných na misie do zahraničia a pôsobiacich na území SR formou profylaktických

prednášok s cieľom včasnej identifikácie obetí a cieleného šírenia informovanosti o vzniku kontaktných bodov, ktoré poskytujú svoje služby obetiam trestných činov. V rámci prípravy príslušníkov ozbrojených síl pôsobiacich v zahraničných misách boli v r. 2021 realizované prípravne školiace aktivity k téme OSĽ školiteľmi Ministerstva obrany SR. V oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti sa rezort obrany zamerával na zvyšovanie právneho vedomia a predchádzanie protiprávnemu konaniu rozšírením preventívnych aktivít u príslušníkov vojenskej polície. Účastníci boli formou dvoch edukačných prednášok informovaní o identifikácii obetí, dokazovania, asistencie, stíhania potenciálnych páchatel'ov a opakovanej viktimizácie. V rámci preventívnych aktivít boli v prospech Základne a mobilizačného doplnovania Martin vykonané spolu 4 prednášky zamerané na práva obetí a rodovo založené násilie.

3.8 Riešenie dopytovej stránky OSĽ

Nastavenie systémových politík štátu zameraných na znižovanie dopytu po tovaroch a službách, pri ktorých mohli byť zneužit' obete, v SR zatiaľ absentuje. Táto oblasť si bezpochyby zasluhuje pozornosť štátnych orgánov a nevyhnutná je aj spolupráca s odborními a sektorom výroby, obchodu a služieb. Ide o prierezovú oblasť, ktorá svojou komplexnosťou presahuje pôsobnosť jedného rezortu.

Problematike znižovania dopytu sa venujú aj medzinárodné organizácie, ktoré zverejnili odporúčané postupy pri prijímaní politík zameraných na znižovanie dopytu. Ide o veľmi rozsiahlu problematiku so zacielením na mnohé oblasti ekonomického života vrátane pravidiel pri verejnom obstarávaní. SR ako členská krajina Rady Európy má od r. 2021 jedinečnú možnosť spolupracovať na príprave návrhu odporúčaní Rady ministrov členských štátov Rady Európy k potieraniu pracovného vykorisťovania, ktorého súčasťou sú veľmi konkrétne odporúčania nelegislatívnej a legislatívnej povahy zasahujúce aj dopytovú stránku OSĽ. Posun na úrovni členských krajín Európskej únie si sľubujeme aj od zmien sekundárneho práva Európskej únie, ktoré sa dotknú nielen problematiky OSĽ, ale aj pravidiel verejného obstarávania.

V súlade s uznesením vlády SR č. 380/2021 k zodpovednosti jednotlivých štátnych orgánov plniť odporúčania 3. kola hodnotenia SR zo strany skupiny expertov pre oblasť boja proti OSĽ Rady Európy (GRETA) k implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti OSĽ sú Ministerstvo vnútra SR a Národný inšpektorát práce zaviazané riešiť dve úlohy súvisiace s riešením dopytovej stránky. Ide o úlohy proaktívne spolupracovať so súkromným sektorom s cieľom zvýšiť povedomie o významnej roli a zodpovednosti podnikov pri prevencii OSĽ v dodávateľských reťazcoch a posilniť legislatívne, administratívne, vzdelávacie, sociálne, kultúrne alebo iné opatrenia na odrádzanie od dopytu po službách obetí OSĽ pre všetky formy zneužívania, v partnerstve s občianskou spoločnosťou, odborovými zväzmi a médiami. V zmysle predmetného uznesenia vlády Ministerstvo spravodlivosti navrhlo v rámci

novelizácie Trestného zákona zvýšenie trestných sadzieb pri trestnom čine OSĽ a zavedenie novej skutkovej podstaty vedomého využívania služieb obetí OSĽ.

Snahy o znižovanie dopytu v oblasti OSĽ v r. 2021 boli realizované prostredníctvom vykonávania kontrol podmienok vykonávania sprostredkovania zamestnania za úhradu a podmienok vykonávania činnosti agentúr dočasného zamestnávania, ktoré upravuje zákon o službách zamestnanosti.

V SR môže právnická osoba alebo fyzická osoba vykonávať sprostredkovanie zamestnania za úhradu, len ak má na túto činnosť oprávnenie vydané živnostenským úradom v zmysle zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „živnostenský zákon“). Fyzické osoby a právnické osoby, ktorým bolo udelené živnostenské oprávnenie na sprostredkovanie zamestnania za úhradu, sú povinné dodržiavať príslušné ustanovenia zákona o službách zamestnanosti v oblasti sprostredkovania zamestnania za úhradu.

Činnosť agentúry dočasného zamestnávania môže vykonávať právnická osoba alebo fyzická osoba na základe povolenia, ktoré vydáva Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Podľa zákona o službách zamestnanosti agentúra dočasného zamestnávania poskytuje dočasnému agentúrnemu zamestnancovi ochranu podľa osobitných predpisov, pokiaľ ide o pracovné podmienky a podmienky zamestnávania.

Orgán kontroly Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny alebo úradu práce, sociálnych vecí a rodiny je oprávnený na výkon kontroly v zmysle zákona Národnej rady SR č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov, čiže je oprávnený kontrolovať plnenie povinností vyplývajúcich zo zákona o službách zamestnanosti pre účastníkov právnych vzťahov podľa tohto zákona. Nemožno opomenúť ani zodpovednosť živnostenských úradov, ktoré sú povinné kontrolovať povinnosti vyplývajúce pre sprostredkovateľa zamestnania za úhradu zo živnostenského zákona.

V prípade preukázaného porušenia zákona o službách zamestnanosti sprostredkovateľom zamestnania za úhradu je správny delikt podľa zákona o službách zamestnanosti rozhodnutím úradu práce, sociálnych vecí a rodiny alebo Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny sankcionovaný pokutou do výšky 33.193,91 eur. Právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá vykonáva činnosť agentúry dočasného zamestnávania bez povolenia, je sankcionovaná pokutou od 5.000,- do 100.000,- eur.

Zamestnanci Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny sa sústreďujú najmä na identifikáciu pracovného vykorisťovania pri kontrole činností sprostredkovateľov zamestnania za úhradu a agentúr dočasného zamestnávania. Zo správ o činnosti sprostredkovateľov zamestnania za úhradu a agentúr dočasného zamestnávania

poskytnutých Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny je možné identifikovať počty slovenských občanov, ktorým bolo sprostredkované zamestnanie do zahraničia, prípadne boli vyslaní na výkon práce, ako aj oblasti so zvýšeným rizikom zneužívania a vykorisťovania (napr. opatrovatelky, pomocnice v domácnosti, zdravotnícky personál).

Na webovom sídle Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny je verejnosti dostupná informácia o aktívnych agentúrach dočasného zamestnávania,⁸ agentúrach podporovaného zamestnávania⁹ a sprostredkovateľoch zamestnaní za úhradu,¹⁰ pričom tieto majú zákonnú povinnosť poskytovať Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny ročnú správu o činnosti za predchádzajúci kalendárny rok v termíne do 31. marca. Neposkytnutie ročnej správy o činnosti je správnym deliktom s následnou sankciou zrušenia povolenia alebo uloženia pokuty do výšky 33.193,91 eur. Konkrétne podnety občanov na podvodné sprostredkovanie zamestnania do zahraničia rieši Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny výkonom kontroly a uložením pokuty do výšky 33.193,91 eur pri zistení porušenia povinností sprostredkovateľov zamestnania za úhradu pri sprostredkovaní zamestnania za úhradu. V r. 2021 bolo vykonaných 55 kontrol sprostredkovateľov zamestnania za úhradu a 2 kontroly agentúr dočasného zamestnávania. Boli uložené pokuty spolu vo výške 10.000,- eur sprostredkovateľom zamestnania za úhradu, v jednom prípade bola uložená pokuta vo výške 5.000,- eur za výkon činnosti agentúry dočasného zamestnávania bez povolenia.

Vysokorizikovým faktorom je nárast žiadateľov o vydanie povolenia na činnosť agentúry dočasného zamestnávania v posledných troch rokoch (aktuálne je ich v registri agentúr dočasného zamestnávania, ktoré vedie Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, viac ako 1.000). V predmete činnosti sa sústreďujú na prísun štátnych príslušníkov tretích krajín na slovenský trh práce v rámci tzv. „inštitútu vyslania“. Kontrolu ich činnosti sťažuje aj tzv. „reťazenie“ a zložitá identifikácia vysielajúceho zamestnávateľa.

Súčasný počet osôb zaoberajúcich sa odhaľovaním rizík a dokazovaním prvkov OSĽ (napr. nútenie k práci bez uzatvorenia pracovnoprávneho vzťahu, zdokladovaná mzda vo výške minimálnej mzdy a zvyšok vo forme tzv. „obáľkovej mzdy“, poskytnutie provízie za prednostné prijatie do zamestnania, skryté alebo otvorené vyhrážanie sa dôsledkami pri zverejnení nátlaku) je nepomerný k počtu existujúcich skrytých aj otvorených rizík OSĽ.

---

⁸ https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/niestatne-sluzby-zamestnanosti/agentury-docasneho-zamestnavania.html?page_id=13034

⁹ https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/niestatne-sluzby-zamestnanosti/agentury-podporovaneho-zamestnavania.html?page_id=13042

¹⁰ https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/niestatne-sluzby-zamestnanosti/sprostredkovanie-zamestnania-za-uhradu.html?page_id=13025

Nezákonne ťažko odhaliteľné a hlavne dokázateľné praktiky prinášajú vysoký finančný zisk. Ide napr. o vyberanie poplatkov za poradenstvo pri sprostredkovaní práce do zahraničia, ročné poplatky opatrovateliek agentúram, ktoré nepriznajú ani opatrovatelky, ani agentúry a konkurenčné podnikateľské výhody, napr. vo forme využívania práce cudzincov s obchádzaním legislatívy.

Z konkrétnych skúseností z výkonu kontroly uvádzame, že prípadné vykorisťovanie je veľmi ťažko preukázateľné. Najmä pri opatrovatelkách vysielaných do zahraničia je výrazná neochota poskytnúť orgánom kontroly pri indíciách zneužívania dôkazy. Dôvodom môže byť obava zo straty istého príjmu a právnych dôsledkov porušenia dohodnutých zmluvných podmienok. Práca opatrovateliek, najmä v Rakúsku a Nemecku, je organizovaná cez pracovné agentúry s nemožnou identifikáciou osôb, ktoré ju organizujú a nemožnosťou overenia podmienok sprostredkovania poplatku/úhrady za sprostredkovanie. Pre občanov SR (prioritne pre ženy vekovej skupiny 35 – 55 rokov, s rôznou úrovňou vzdelania, výnimkou nie sú ani vysokoškolsky vzdelané ženy) je natoľko lukratívny zárobok vo výške približne 1.000,- eur za jeden 2-týždňový turnus pobytu v rodine, že odmietajú zverejňovať informácie o podmienkach svojej práce a viazanosti na agentúru a podpisujú aj tzv. klauzulu mlčanlivosti.

V r. 2021 sme zaznamenali aktivity MVO a mimovládnej organizácie reagujúce na riešenie dopytovej stránky OSĽ prostredníctvom konceptu zodpovedného nakupovania.

V septembri 2021 sa v Bratislave a v Piešťanoch uskutočnili tri tréningy organizované IOM pre odborníkov, ktorí pracujú v oblasti prevencie OSĽ. Na tréningoch sa zúčastnilo spolu 56 účastníkov z celého Slovenska: príslušníci Policajného zboru – preventisti, zamestnanci Ministerstva vnútra SR, centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, MVO, pracovníci EURES (Európske služby zamestnanosti), sociálni pedagógovia či terénni pracovníci. Účastníci získali informácie o aktuálnych trendoch v OSĽ a praktickom využití mobilnej aplikácie SAFE Travel & Work Abroad¹¹ v prevencii. Zažili si rôzne aktivity a spolu s tréningovým manuálom Prevencia OSĽ dostali ďalšie užitočné zdroje, ktoré môžu jednoducho použiť v svojej prevenčnej praxi. Prvýkrát sa na tréningoch objavila tiež téma, čo je zodpovedné nakupovanie a ako s ním môžeme predchádzať vykorisťovaniu pracovníkov v zahraničí.

Aktualizovaný bol manuál IOM „Prevencia OSĽ“,¹² ktorý je užitočnou pomôckou pre odborníkov, ktorí pracujú s mladými ľuďmi a chcú ich informovať či vzdelávať, ako sa nestať

---

¹¹ <https://iom.sk/sk/aktivity/boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi/mobilna-aplikacia-safe.html>

¹² <https://www.iom.sk/sk/aktivity/boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi/vzdelavacie-materialy-o-obchodovani-s-ludmi.html>

obeťami. Tréningový manuál využíva IOM na svojich tréningoch a je tiež dostupný pre širokú verejnosť. Manuál obsahuje aktuálne informácie o OSĽ na Slovensku a vo svete, dôležité informácie a praktické rady, ako sa pri hľadaní práce či vycestovaní do zahraničia nestať obeťou OSĽ, ako aj informácie o zodpovednom nakupovaní a o tom, ako znižovanie dopytu po tovaroch a službách môže zlepšiť pracovnú situáciu a zabrániť vykorisťovaniu pracovníkov. Manuál obsahuje aj praktickú časť so širokou ponukou konkrétnych skupinových aktivít na zvýšenie povedomia o hrozbe OSĽ a ako sa nestať obeťou.

SKCH v r. 2021 zorganizovala kampaň na vysoko aktuálnu tému dopytu v OSĽ s názvom „*Fashion Event – Móda a/ako obchod*“ v charitnej záhrade v sídle SKCH v Bratislave, ktorej sa zúčastnilo 150 účastníkov. Akcia bola zameraná na zvyšovanie povedomia o praktikách textilného priemyslu v rámci tzv. fast fashion a zároveň na scitlivovanie ľudí na dianie okolo seba a vo svete. Forma módnjej prehliadky poslúžila na upútanie pozornosti a následná diskusia s hosťami priblížila, ako fungujú dodávateľské reťazce s produktami, ktoré si denne kupujeme a čo môžeme urobiť pre to, aby sme vykorisťujúce praktiky v danom odvetví nepodporovali.

3.9 Zvyšovanie povedomia o OSĽ

Zvyšovanie povedomia o OSĽ zahŕňa najmä prednáškovú a školiacu činnosť pre odbornú aj širokú verejnosť, ktorú realizovali v r. 2021 štátne a neštátne subjekty pre rôzne cieľové skupiny, a propagáciu témy prostredníctvom rôznych druhov médií. Pre zavedené obmedzujúce opatrenia súvisiace s bojom proti šíreniu ochorenia Covid-19 bola realizácia klasického formátu školení v r. 2021 minimalizovaná a presúvala sa do online priestoru.

Každoročne je za účelom plnenia úloh v aktuálnom národnom programe vypracovaný harmonogram realizácie školení zameraných na zvýšenie odbornosti štátnych i neštátnych subjektov v oblasti OSĽ so zameraním sa na identifikáciu obetí a rozširovanie NRM s cieľom včasnej identifikácie obetí. Napriek sťaženej situácii vplyvom pandémie Covid-19 realizovali v r. 2021 školenia profesionálnych skupín viaceré rezorty a inštitúcie. Navyše si odborníci zvyšovali kvalifikáciu a získavali nové skúsenosti účasťou a zdieľaním svojich poznatkov na rôznych medzinárodných konferenciách a workshopoch.

V rámci rozširovania spektra subjektov, ktoré sú spôsobilé identifikovať potenciálnu obeť, Ministerstvo vnútra SR v r. 2021 zrealizovalo 62 školiacich aktivít pre viac ako 3.750 osôb z rôznych profesných skupín. Išlo o súbor prezenčných seminárov pre zamestnancov Migračného úradu Ministerstva vnútra SR zameraných na zlepšenie identifikácie obetí medzi cudzincami, NRM a poskytovanie pomoci obetiam so zameraním sa na cudzincov. Predmetného školenia sa zúčastnilo 50 osôb - všetci rozhodovači, pracovníci prvého kontaktu na Migračnom úrade Ministerstva vnútra SR vrátane azylových zariadení, ktorí prichádzajú do kontaktu so žiadateľmi o azyl. Zároveň od septembra do decembra 2021 boli realizované masívne online semináre pre odborný personál zo všetkých centier pre deti

a rodiny v SR, ktorých sa zúčastnilo 2 773 odborných zamestnancov. Táto spolupráca bude pokračovať aj v r. 2022 formou preventívno-vzdelávacích besied pre deti od 16 rokov a mladých dospelých z uvedených centier. Okrem vyššie uvedených Ministerstvo vnútra SR vyškolo aj pracovníkov SKCH, GKCH, operátorov tiesňovej linky 112, pracovníkov centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, pracovníkov SHR, príslušníkov Policajného zboru služobne zaradených na NJBPNM, pracovníkov organizácie pre ľudí bez domova DePaul, advokátov združených v Slovenskej advokátskej komore a v spolupráci s NJBPNM aj terénnych sociálnych pracovníkov a terénnych pracovníkov z okresu Michalovce a blízkeho okolia. Oddelenie vzdelávania riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície Sobrance preškolo k problematike OSĽ prostredníctvom E-learningového nástroja MOODLE v septembri 2021 spolu 592 policajtov zaradených na oddeleniach hraničnej kontroly Policajného zboru v Čiernej nad Tisou, Veľkých Slemenciach, Maťovských Vojkovciach, Vyšnom Nemeckom, Petrovciach, Podhorodi, Ubli, Uliči a Zboji, policajtov mobilnej zásahovej jednotky a operačného strediska riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície Sobrance. V spolupráci Ministerstva vnútra SR s Metodicko-pedagogickým centrom boli zrealizované online odborné podujatia tematicky zamerané na problematiku OSĽ (najmä OSĽ za účelom núteného sobáša páchanom na dieťať, OSĽ v online prostredí), ktoré boli určené pre vedúcich pedagogických zamestnancov, výchovných poradcov a triednych učiteľov škôl v 7 krajoch, ktorých sa zúčastnilo 200 účastníkov. Ich cieľom bolo posilniť informovanosť o problematike, informovať o možnostiach účinnej prevencie a spolupráce pri riešení a prevencii týchto javov v rámci svojej pôsobnosti v školách či školských zariadeniach. Ďalej boli preškolení aj 8 pracovníci s mládežou detskej organizácie FÉNIX, o.z.

Občianske združenie Náruč - Pomoc deťom v kríze umožnilo a sprístupnilo online vzdelávanie na tému Grooming pre zamestnancov centier pre deti a rodiny v rámci celej SR. Táto aktivita bola realizovaná od konca r. 2020 a ukončená v prvej polovici r. 2021. Cieľom aktivity bola primárna ochrana detí a identifikácia rizikových faktorov v digitálnom priestore. Do vzdelávania sa zapojili všetky centrá na území SR a spolu vzdelávanie absolvovalo 3.237 odborných zamestnancov, ktorí sú v priamom kontakte s deťmi.

Občianske združenie IPčko poskytlo odborným zamestnancom centier pre deti a rodiny sprostredkované nástroje na prípravu a realizáciu preventívnych aktivít so zameraním sa na bezpečie v online priestore pre deti v centrách, ktoré v rámci svojej kampane „*stalosato.sk*“ vytvorilo príručku s názvom „*Kybergrooming a sexuálne zneužívanie dospelých v online priestore – Príručka pre pedagogických a odborných zamestnancov*“.

V spolupráci Ministerstva vnútra SR a Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR boli organizované pravidelné školenia na tému identifikácie obetí a postupov pri referovaní a pomoci obetiam pre konzulárnych pracovníkov z rezortu diplomacie v rámci

predvýjazdovej prípravy na zastupiteľstvá SR v zahraničí a diplomatov v rámci programu atestačného vzdelávania.

V uvedenom období takisto prebiehali pravidelné školenia poverených príslušníkov a vyšetrovateľov Policajného zboru k identifikácii OSĽ v rámci projektu „Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obeť a obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov“ spolufinancovaného z Európskej únie. Na problematiku OSĽ je vyčlenený jeden samostatný blok.

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie informoval odborných zamestnancov o téme OSĽ v Manuáli pre začínajúcich psychológov (2021)¹³. K zviditeľneniu a riešeniu problémov vyplývajúcich z rizík digitálneho priestoru prispievajú aj viaceré metodické texty určené pre pedagógov a dostupné na webovej stránke Štátneho pedagogického ústavu, v ktorých je napr. prevencia riešená v kontexte so socializačným procesom v škole, aj v súvislosti s rizikom hrania hier na internete spojeným s nebezpečenstvom groomingu a sexuálneho zneužitia.¹⁴ Rovnako dôležité je aj uvedomenie si a porozumenie významu kritického rozlišovania medzi faktami a názormi a odporúčania, ako pristupovať k prevencii nenávisťného správania a konania v edukačnom procese.¹⁵

V Bratislavskom samosprávnom kraji prebieha medzi členmi pracovnej skupiny predovšetkým zdieľanie a výmena skúseností a informácií o možnostiach pomoci obetiam, ženám a ich deťom. Kraj zrealizoval online vzdelávanie v spolupráci s Koordinačno-metodickým centrom pre prevenciu násilia na tému „Situácia detí, svedkov domáceho násilia“.

Košický samosprávny kraj je členom pracovnej skupiny, ktorá spolupracuje pri prevencii a eliminácii násilia páchaného na ženách v meste Košice, ktorú vedie občianske združenie Fenestra, a pracovnej skupiny pri informačných kanceláriách pre obeť trestných činov, zameranej na obeť z radov seniorov, obeť násilných trestných činov, nenávisťných trestných činov, extrémizmu, OSĽ a obeť z radov mládeže. Pre pandemickú situáciu stretnutia pracovných skupín v r. 2021 prebiehali online, ich obsahom boli aj prednášky a workshopy odborníkov na tému OSĽ.

Dôležitou súčasťou prevencie je propagácia témy OSĽ smerom na širokú verejnosť a najmä mladých ľudí. V tejto oblasti inštitúcie a organizácie napriek pandemickej situácii nepoľavili a zrealizovali množstvo aktivít.

---

¹³ <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2020/08/Manuál-zač%C3%ADnajúceho-školského-psychológa.pdf>

¹⁴ <https://www.statpedu.sk/files/sk/publikacna-cinnost/metodiky/skolska-socializacia-nove-vyzvy-prevencii.pdf>

¹⁵ https://www.statpedu.sk/files/articles/nove_dokumenty/metodiky/web_vystupy_nove-vyzvy-potreby-globalizovaneho-sveta-vo-vzdelavani.pdf.

V r. 2021 Ministerstvo vnútra SR zrealizovalo v prezenčnom a online formáte spolu 125 preventívnych aktivít - prednášok, besied so zameraním na tému prevencie OSĽ pre žiakov 23 škôl s celkovým počtom 3.000 účastníkov, najmä žiakov vyšších ročníkov základných škôl a študentov stredných škôl, uchádzačov o zamestnanie na úradoch práce sociálnych vecí a rodiny a deti z centier pre deti a rodiny. Preventívne aktivity boli zamerané na predchádzanie kriminalite súvisiacej s OSĽ, najmä, ako si hľadať prácu v zahraničí, aké sú riziká pri vycestovaní a práci v zahraničí, ale tiež i na možnosti pomoci v zahraničí. Na prednáškových aktivitách boli účastníkom poskytnuté propagačno-informačné materiály vytvorené na Ministerstve vnútra SR. Letáky boli umiestňované na verejne prístupných miestach, napr. v budovách škôl. Aktivity boli medializované aj prostredníctvom sociálnej siete Facebook Policajného zboru a tradičných médií (spolu 13 príspevkov).

V gescii Ministerstva vnútra SR bola r. 2021 aktualizovaná informačná brožúra k problematike OSĽ „*Mne sa to stať nemôže*“¹⁶ a doplnená o informácie týkajúce sa obchodovania s deťmi na území SR či v online priestore. Vytvorená bola aj informačná brožúra (tzv. infokarta) k téme „*Podvod a niektoré nové spôsoby podvodného konania*“.¹⁷ V rámci brožúry je pozornosť zameraná aj na tému podvodných pracovných ponúk s premostením na tému OSĽ. Verejnosť je informovaná napr. o tom, aké spôsoby náboru využívajú obchodníci s ľuďmi, v akých pracovných odvetviach bolo identifikovaných najviac podvodných pracovných ponúk či na základe akých varovných signálov je možné rozpoznať podvodnú pracovnú ponuku. V rámci preventívnych odporúčaní bola pozornosť zameraná aj na informovanie o národnej linke. Ministerstvo vnútra SR v spolupráci s rezortom školstva zrealizovalo v období jún až august 2021 dobrovoľný dotazníkový prieskum zameraný na prítomnosť sociálno-patologických javov vrátane problematiky OSĽ na slovenských školách.¹⁸ Z celkového počtu 1.112 zúčastnených základných a stredných škôl sa takmer 23 % škôl stretlo s pojmom OSĽ aj v praxi. Celkovo 18 škôl uviedlo, že má vedomosť o tom, že sa niekto zo žiakov/študentov stal obeťou trestného činu OSĽ. Obeťami mali byť najmä žiaci/žiačky základných škôl, pričom najrozšírenejšou formou OSĽ bol nútený sobáš v duchu zvyklostí a tradícií, nasledovalo sexuálne vykorisťovanie vo forme nútenej prostitúcie či za účelom pornografie a núteného žobrania. Príslušníci NJBPNM v sledovanom období vykonávali zvyšovanie povedomia pravidelnými stretnutiami so starostami obcí, kde existuje vysoký predpoklad, že by mohlo dochádzať k OSĽ (napr. rómske osady). Starostovia boli informovaní o možných nástrahách zlákania obetí zo sociálne slabších rodín, formách páchania tejto trestnej činnosti, spôsobe jej predchádzania a jej odhaľovania. Frekvencia osobných stretnutí však bola poznačená pandémiou.

---

¹⁶ <https://prevenciakriminality.sk/p/brozury-a-letaky>

¹⁷ <https://www.minv.sk/?brozury-a-letaky>

¹⁸ <https://www.minv.sk/?brozury-a-letaky>

Počas r. 2021 zástupcovia Ministerstva vnútra SR poskytovali rozhovory v médiách na základe dopytu a vytvorili facebookovú stránku venovanú problematike OSĽ,¹⁹ ktorá slúži ako jeden z nástrojov komunikácie s verejnosťou. Pravidelne boli publikované a zverejňované tlačové správy prostredníctvom tlačového odboru Ministerstva vnútra SR a aktualizácia noviniek na webovom sídle Ministerstva vnútra SR.²⁰

Ministerstvo vnútra SR poskytovalo a distribuovalo aj v r. 2021 samoidentifikačné letáky v 8 jazykových mutáciách a informačné plagáty s číslom na národnú linku do všetkých azylových zariadení.

Okrem kontrolnej činnosti inšpektoráty práce v danom období realizovali aj prevenciu vo forme poskytovania bezplatného poradenstva v rozsahu základných odborných informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnšie dodržiavať platné právne predpisy upravujúce oblasti dozoru inšpekcie práce. Okrem poskytovania všeobecného poradenstva sa Národný inšpektorát práce spolupodieľal na celoeurópskej kampani Európskeho orgánu práce zameranej na legálne zamestnávanie a pracovné podmienky sezónnych zamestnancov, ktorá prebiehala počas celého r. 2021. V rámci týchto aktivít bol Národný inšpektorát práce spoluorganizátorom webináru pod záštitou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorý bol zameraný na poskytnutie komplexných informácií pre zamestnávateľov, ako legálne zamestnávať štátnych príslušníkov tretích krajín. Tohto podujatia sa zúčastnili aj predstavitelia Európskeho orgánu práce (ELA), Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, zástupcovia zdravotných poisťovní, Sociálnej poisťovne, ako aj zástupca ÚHCP.

Do preventívnych aktivít v boji proti OSĽ sa zapojila aj samospráva. Prešovský samosprávny kraj podporuje GKCH, ktorá realizuje informačné a vzdelávacie aktivity v školách, letných táboroch a azylových zariadeniach zamerané na zvyšovanie povedomia o problematike boja proti OSĽ. GKCH je tiež jedným z poskytovateľov služieb obetiam v rámci programu. Prešovský samosprávny kraj prostredníctvom svojej „Nadácie na podporu rodiny“ pomáha rodinám a jednotlivcom, ktorí sa v dôsledku zhoršenia životnej situácie ocitnú v núdzi, prekenuť zložitú existenciálnu obdobiu prostredníctvom materiálnej pomoci. Reagujú na individuálne potreby jednotlivcov zároveň sprostredkúva kontakty na odborníkov, sieťuje tých najlepších špecialistov, pričom vytvára priestor pre vzájomnú diskusiu a výmenu informácií.

Komunitné centrá Banskobystrického samosprávneho kraja uviedli, že realizujú preventívne prednášky aj na tému OSĽ, prípadne besedy s policajtmi, a upozorňujú na túto problematiku v rámci poskytovaných poradenských aktivít a poskytujú informačné materiály.

---

¹⁹ <https://www.facebook.com/obchodovaniesludmi>

²⁰ www.minv.sk/obchodsludmi

Nitriansky samosprávny kraj na regionálnej úrovni zabezpečoval multidisciplinárnu spoluprácu subjektov participujúcich na úlohách súvisiacich s ochranou detí v rámci Národného projektu „Podpora ochrany detí pred násilím“. Ide aj o problematiku obchodovania s deťmi najmä na účel nútených sobášov, nelegálne zamestnávajúce detí a mladistvých, depistáž detí ohrozených násilím, fyzické a emočné násilie na deťoch, šikana, kyberšikana a pod. Cieľom koordinácie ochrany detí je zvýšenie efektivity daných subjektov pri riešení problematiky násilia páchaného na deťoch v oblasti prevencie, identifikácie a intervencie. Na koordinačných stretnutiach participoval aj zástupca odboru sociálnych vecí vzhľadom na závažnosť problematiky. V zmysle schválenej „Konceptie rozvoja sociálnych služieb v regióne na r. 2018-2023“ sú stanovené priority v oblasti sociálnych služieb krízovej intervencie pre osoby v nepriaznivej sociálnej situácii, sociálnych služieb na podporu rodín s deťmi a sociálnych služieb na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo dovŕšenia dôchodkového veku. Sú zriadené pracovné skupiny za všetky uvedené oblasti s cieľom koordinovania aktivít subjektov a partnerov v oblasti krízovej intervencie na území kraja, ďalej spolupráce s mestami a obcami, s poskytovateľmi sociálnych služieb, so subjektmi vykonávajúcimi opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a inštitúciami z oblasti sociálnych služieb pre rodiny s deťmi na území kraja, a tiež podpory rozvoja komunitných sociálnych služieb. Zámerom pracovných skupín je sieťovanie, koordinácia a výmena informácií subjektov participujúcich v oblasti sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Bratislavský samosprávny kraj v r. 2010 podporil vznik pracovnej skupiny, ktorej cieľom bola a je realizácia „Regionálneho akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách“. Pracovnú skupinu tvoria zástupcovia subjektov štátnej správy, verejnej správy, samosprávy a mimovládneho sektora. Ďalšie aktivity kraja boli zamerané na zabezpečenie informovanosti a vzdelávania laickej a odbornej verejnosti v oblasti násilia páchaného na ženách, rozvoj siete subjektov a inštitúcií poskytujúcich odborné poradenstvo ženám, na ktorých je páchané násilie, krízovú intervenciu a vytvorenie podmienok pre reintegráciu žien, na ktorých bolo páchané násilie. Aktivity plánu sú rozčlenené do 4 okruhov, ktoré sa zameriavajú na poskytovanie pomoci a podpory obetiam násilia cez oblasť primárnej, sekundárnej a terciárnej prevencie a zabezpečenie informovanosti, vzdelávania verejnosti a odborných zamestnancov a aktivít terciárnej prevencie. Pracovnú skupinu tvoria zástupcovia rôznych organizácií a inštitúcií – okresný úrad, mestské úrady, miestna polícia, Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, občianske združenia, odbory školstva a zdravotníctva, poradenské centrá a linky pomoci. Bratislavský samosprávny kraj v rámci sociálneho programu „Pomoc ženám, na ktorých je páchané násilie“ poskytuje finančný príspevok z rozpočtu kraja organizáciám zameraným na poskytovanie pomoci, podpory, sociálneho, psychologického a právneho poradenstva ženám, na ktorých je páchané násilie.

V zmysle zmluvy o poskytovaní podpory a pomoci obetiam medzi Ministerstvom vnútra SR a poskytovateľmi služieb programu vykonávajú preventívne aktivity aj samotní poskytovatelia, t.j. MVO. SKCH sa v r. 2021 venovala osvete a prevencii na školách, v sociálnych centrách, reedukačných domovoch, komunitných centrách, zariadeniach núdzového bývania, rómskych komunitách, centrách pre deti a rodiny, domovoch na pol ceste, vo farnostiach, u ľudí vo výkone trestu, v nocľahárňach pre ľudí bez domova (DePaul), prednáškových aktivitách pre žiadateľov o azyl v spolupráci so SHR a v médiách (rozhlas, televízia, internet). Organizácia každoročne realizuje pri príležitosti Dňa modlitby a povedomia o OSĽ (Deň sv. Bakhity, 8. február) v rámci celého územia SR modlitbové stretnutie za obeť, s cieľom osvety, vzbudenia záujmu, zvýšenia citlivosti verejnosti a jej aktívneho postoja k riešeniu problematiky OSĽ. V r. 2021 už opakovane organizovala celoslovenskú kampaň „Červené stužky“. Takisto dlhodobo realizuje projekt STOP OSĽ. Tému OSĽ prezentovala SKCH aj vo verejnoprávnej televízii v rámci reportáže a v celonárodných médiách prostredníctvom článkov, ako aj mediálnymi vystúpeniami v katolíckych médiách. Okrem toho prezentovala svoje aktivity na svojej webstránke, Facebooku a Instagrame.

Dôležitou súčasťou boja proti OSĽ je systematické šírenie osvety a informovanosti širokej verejnosti o OSĽ, jeho podobách a pomoci obetiam. Prvoradým cieľom je znížiť riziko, že sa osoba stane obeťou, predovšetkým u najzraniteľnejších skupín obyvateľstva, a to zvýšením informovanosti o existencii problému OSĽ. Zároveň sa javí ako potrebné zvýšiť odbornosť a citlivosť zástupcov štátnych i neštátnych subjektov, samosprávy a MVO identifikovať obeť jednotlivých foriem a referovať ich do systému pomoci. Súčasťou administratívnych kontrolných nástrojov musia byť rozsiahle vynútiteľné opatrenia implementované v spolupráci s príslušnými orgánmi štátnej správy s cieľom odradiť pred potenciálnym OSĽ a zmapovať aktuálnu situáciu v oblasti OSĽ na trhu práce v súvislosti s obchádzaním, resp. nerešpektovaním administratívnych opatrení. V neposlednom rade je veľkou výzvou súčasná globálna pandémia ochorenia Covid-19, ktorá má negatívny vplyv na obeť. Zároveň predpokladáme, že pandémia bude mať podstatný vplyv na modus operandi páchatel'ov, ktorí podľa viacerých indícií presúvajú svoje ilegálne aktivity do online priestoru. Preto je potrebné prispôbiť sa týmto novým trendom a sústrediť sa na prevenciu i v kyberpriestore.

3.9.1 Kampane

Ministerstvo vnútra SR zrealizovalo v r. 2021 dve osvetové kampane s vizuálom „Nezatváraj pred tým oči!“²¹ zamerané aj na propagáciu národnej linky. Jedna bola realizovaná prostredníctvom online bannerov v počte minimálne 4 miliónov zobrazení na internetových stránkach s celoštátnou pôsobnosťou, a to tak na spravodajských portáloch, ako aj na osobných portáloch (obsahujúce chat a inzerciu práce) za účelom zvýšenia povedomia širokej verejnosti o problematike OSĽ. Cieľom realizácie zverejnenia bannerov v požadovanom množstve bolo čo najlepšie zasiahnutie cieľovej skupiny, ktorá predstavuje osoby vo veku 18 – 54 rokov (do cieľovej skupiny sa zaraďujú osoby prevažne zo zlých sociálnych pomerov, so základným a stredoškolským vzdelaním hľadajúci prácu). Realizácia kampane bola pred nástupom letných mesiacov, ktoré vnímame ako rizikové obdobie, kedy je zvýšený záujem o brigádnicke činnosti. Druhá kampaň bola realizovaná počas jesene aj s prepojením na Európsky deň boja proti OSĽ, ktorým je 18. október. Kampaň prebiehala na sociálnej sieti Facebook s presne špecifikovanou cieľovou skupinou.

Za povšimnutie stoja aj ďalšie aktivity SKCH, ako online kampaň „*NIE SI NA PREDAJ!*“²², ide o pokračovanie preventívnej kampane u marginalizovaných skupín nadväzujúcej na kampaň „*NENECHAJ SA ZOTROČIŤ*“²³ (kampaň zameraná na zraniteľné skupiny a potenciálne obeť - ženy a dievčatá). Kampaň prebiehala v máji 2021 a súčasťou bolo zdieľanie 3 krátkych videí natočených známymi osobnosťami kultúrneho života a bývalou klientkou z programe. Kampaň zasiahla veľké množstvo ľudí v online priestore a bola vysielaná aj v niekoľkých regionálnych televíziách.

3.9.2 Projekty k OSĽ

V r. 2021 bola v dôsledku pandémie Covid-19 predĺžovaná implementácia už existujúcich projektov.

NJBPNM aj v r. 2021 pokračovala v realizácii projektu s názvom „*Boj proti OSĽ a aplikácia nástrojov na jej predchádzanie*“, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou z Fondu pre vnútornú bezpečnosť. Jeho cieľom je zefektívniť boj proti organizovanej, najmä cezhraničnej trestnej činnosti, akou OSĽ je, a zároveň presadzovať a podporovať spoluprácu medzi štátmi v záujme boja proti OSĽ. Z predmetného projektu bude financované vybudovanie dvoch

---

²¹ https://m.facebook.com/ministerstvovnutraSR/photos/obchodovanie-s-%C4%BEu%C4%8Fmi-nezatv%C3%A1raj-pred-t%C3%BDm-o%C4%8Dieur%C3%B3psky-de%C5%88-boja-proti-obchodovaniu/3271452916243260/?_rdr

²² <https://www.charita.sk/kampan-o-sexualnom-vykoristovani-nie-si-na-predaj/>

²³ <https://www.charita.sk/nenechaj-sa-zotrocit/>

výsluchových miestností pre obeť v Bratislave a Humennom. V rámci tohto projektu bude posilnená taktiež medzinárodná spolupráca s rizikovými krajinami, v ktorých dochádza k páchaniu trestnej činnosti OSĽ. Pôvodná predpokladaná dĺžka realizácie projektu bola 28 mesiacov, t. j. do konca r. 2021, avšak z dôvodu pandémie Covid-19 a pozastavenia niektorých aktivít sa konečný termín predĺžil o 12 mesiacov.

V r. 2021 Ministerstvo vnútra SR pokračovalo s implementáciou projektu *„Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obeť a ďalšie obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov“*, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou z Fondu pre vnútornú bezpečnosť a ktorého prínosom bude vybudovanie špeciálnych výsluchových miestností na výsluchy obetí OSĽ, ktoré sú obzvlášť zraniteľnými obeťami. Téma OSĽ je zaradená v kurikulu školení pre vyšetrovateľov a poverených príslušníkov Policajného zboru. Aj v prípade tohto projektu sa predpokladalo ukončenie na konci r. 2021, avšak z dôvodu pandémie Covid-19 a pozastavenia niektorých aktivít sa implementácia projektu posunula o 12 mesiacov. K 31. decembru 2021 sa podarilo vybudovať 15 špeciálnych výsluchových miestností, ktoré sa v priebehu r. 2022 budú zariaďovať a odovzdávať do užívania vyškolenému personálu. V úmysle rozšíriť sieť týchto miestností bola v mesiaci august 2021 podpísaná ministrom vnútra SR Partnerská dohoda č. 12/2021. Ide o nový projekt pod názvom *„Zlepšenie ochrany práv obetí - posilnenie kapacít a postupov boja proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu“*, z programu *„Domáce a rodovo podmienené násilie“*, ktorý je financovaný z Nórskeho finančného mechanizmu a zo štátneho rozpočtu SR. V tomto projekte je Ministerstvo vnútra SR v pozícii partnera a zaviazalo sa k aprílu 2024 vybudovať a odovzdať do užívania ďalších 8 špeciálnych výsluchových miestností.

Ministerstvo vnútra SR aj v r. 2021 pokračovalo v implementácii národného projektu *„Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť“* podporeného Európskym sociálnym fondom, v rámci ktorého bola vytvorená sieť informačných kancelárií pre obeť trestných činov. Služby Informačných kancelárií pre obeť trestných činov nachádzajúcich sa na kontaktných bodoch v každom krajskom meste sú zamerané na päť cieľových skupín – obeť z radov seniorov, obeť násilných trestných činov, obeť nenávisťných trestných činov a extrémizmu, obeť trestného činu OSĽ a obeť z radov mládeže. Ich hlavnou úlohou je poskytnutie základných informácií obeťam trestných činov a prípadné sprostredkovanie poskytovania služieb v troch vybraných oblastiach – sociálne a psychologické poradenstvo, právne usmernenie a podpora.

Ministerstvo spravodlivosti SR začalo v r. 2020 implementovať projekt *„Zvyšovanie účinnosti súdnictva prostredníctvom ochrany - posilnenia a postavenia obetí a zraniteľných strán“* financovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a Nórskeho finančného mechanizmu, ktorý bol realizovaný aj v r. 2021 s predpokladom ukončenia

realizácie aktivít počas r. 2022. Aktuálne sa zvažujú možnosti informačnej kampane a k dispozícii budú letáky a brožúry pre obeť do angličtiny a maďarčiny.²⁴

Jedným z nástrojov zefektívnenia systému ochrany detí pred násilím vrátane OSĽ je národný projekt „Podpora ochrany detí pred násilím“, ktorý bol spustený v r. 2017 a jeho realizácia je naplánovaná do konca r. 2022. Na regionálnej úrovni pôsobia koordinátori ochrany detí pred násilím, ktorí participujú na úlohách súvisiacich s ochranou detí (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, Policajný zbor SR, prokuratúra, školy a školské zariadenia, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, akreditované subjekty podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, obce, súdy, MVO, náboženské organizácie, športové kluby a ďalšie subjekty vstupujúce do oblasti ochrany detí pred násilím). Cieľom koordinácie ochrany detí pred násilím, tak na národnej, ako aj regionálnej úrovni, je zvýšenie efektivity daných subjektov pri riešení problematiky násilia na deťoch v oblasti prevencie, identifikácie a intervencie. Vzhľadom k tomu, že koordinátori ochrany detí pred násilím pôsobia v jednotlivých regiónoch, riešenie problematiky a venovanie sa konkrétnym oblastiam, napr. aj OSĽ je prispôbené regionálnym osobitnostiam.

IOM v spolupráci s organizáciami La Strada v Česku a Poľsku v r. 2020 - 2021 budovala kapacity odborníkov a zvyšovala povedomie verejnosti o rizikách OSĽ prostredníctvom projektu „SAFE Work and Travel – Prevencia OSĽ na Slovensku, v Česku a Poľsku“, ktorý finančne podporil Medzinárodný vyšehradský fond. V januári 2021 zrealizovala IOM Okrúhly stôl expertov, na ktorý boli pozvaní experti zo Slovenska, Belgicka a Spojeného kráľovstva. Viac ako 30 účastníkom zo Slovenska, Česka a Poľska, ktorí pracujú v oblasti prevencie a boja proti OSĽ, prednášajúci predstavili aktuálne trendy, štatistiky a legislatívu v oblasti OSĽ a koncept zodpovedného nakupovania. V rámci projektu tiež prebehla aktualizácia mobilnej aplikácie SAFE Travel & Work Abroad rozšírením o štyri nové jazykové verzie – ruský, ukrajinský, srbský a rómsky jazyk. Aplikácia je v súčasnosti voľne dostupná v 11 jazykových mutáciách v aplikáciách²⁵ a na webovej stránke IOM.²⁶ Aktualizovaný bol aj návod,²⁷ ktorý predstavuje mobilnú aplikáciu SAFE Travel & Work Abroad a ponúka tipy na dve aktivity, ako využiť aplikáciu vo vzdelávaní mladých ľudí o OSĽ a ako ich informovať o bezpečnom cestovaní. Tipy môžu využiť učitelia na základných a stredných školách, preventisti a ďalší odborníci pri práci s mladými ľuďmi ako nástroj prevencie OSĽ.

---

²⁴ www.pomocpreobete.gov.sk<http://www.pomocpreobete.gov.sk>

²⁵ Napríklad <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.beesafe.ios.safe> alebo <https://apps.apple.com/us/app/safe-travel-work-abroad/id1163826719>

²⁶ www.safe.iom.sk

²⁷ <https://iom.sk/sk/publikacie/boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi.html?download=284:ct/iom-manual-safe-app-2021-sk.pdf>

3.9.1 Publikačná činnosť medzinárodných zoskupení

Nesmierne cenným zdrojom poznatkov o nových trendoch, odporúčaných postupoch a inovatívnych riešeniach pre celú oblasť OSĽ sú rôzne analýzy, hodnotiace, projektové a výskumné správy medzinárodných zoskupení, ktoré sa venujú aj problematike OSĽ. Problematika OSĽ ako jedna z foriem nadnárodného organizovaného zločinu tvorí prioritizovanú tému v medzinárodnom kontexte. IC ako národný spravodajca intenzívne spolupracuje najmä s Európskou komisiou, Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ďalej len „OBSE“), Radou Európy či OSN. Vzhľadom na to, že sme v kontakte s odborníkmi z týchto zoskupení, pozorne sledujeme zverejňovanie nových publikácií na webových sídlach jednotlivých inštitúcií, ktoré sú prístupné aj širokej verejnosti. Pre komplexnosť uvádzame prehľad publikácií zverejnených medzinárodnými zoskupeniami v r. 2021.

Európska komisia

Kancelária Európskeho koordinátora na boj proti OSĽ publikovala v r. 2021 „*Stratégiu Európskej únie boja proti OSĽ na roky 2021 – 2025*“.²⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stratégii Európskej únie v oblasti boja proti OSĽ na roky 2021- 2025 je dostupné aj v slovenskom jazyku.²⁹

OBSE

V r. 2021 OBSE uverejnila publikáciu s názvom „*Úloha komunit v boji proti OSĽ*“,³⁰ ktorej cieľom je pomôcť novovytvoreným komunitám lepšie pochopiť ich úlohu v systéme medzirezortného úsilia v boji proti OSĽ. Publikácia informuje o spôsoboch poskytovania pomoci pozostalým po tomto zločine. Manuál bol vypracovaný projektovým koordinátorom OBSE na Ukrajine v rámci projektu „*Znásobenie národných referenčných mechanizmov proti OSĽ na Ukrajine*“ realizovaného s finančnou podporou vlád Spojených štátov amerických a Kanady a je dostupný v ukrajinskom jazyku.

OBSE sa v r.2021 venovala aj problematike dodávateľských reťazcov a obstarávaniu v prepojení na OSĽ a vydala manuál s názvom „*Boj proti OSĽ a pracovnému vykorisťovaniu v dodávateľských reťazcoch*“.³¹

---

²⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2021-04/14042021_eu_strategy_on_combatting_trafficking_in_human_beings_2021-2025_com-2021-171-1_en.pdf

²⁹ Dostupné online na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0171&from=EN>

³⁰ Dostupné online na <https://www.osce.org/files/f/documents/3/9/502473.pdf>

³¹ Dostupné online na https://www.osce.org/files/f/documents/9/f/502383_1.pdf

Prepojení OSĽ a terorizmu sa OBSE zaoberala v publikácii s názvom „*OSĽ a terorizmus: Kde a ako sa pretínajú*“³², ktorá skúma prieniky medzi OSĽ a terorizmom prostredníctvom analýzy aktivít teroristických skupín cez optiku OSĽ. Prostredníctvom kritickej analýzy právnych a politických režimov dokument poskytuje komparatívnu štúdiu dvoch trestných činov – OSĽ a terorizmu – na základe série názorných príkladov zozbieraných z celého regiónu OBSE. Výsledkom je súbor cielených odporúčaní na spochybnenie obchodných praktík teroristických skupín využitím existujúcich preventívnych a ochranných mechanizmov v oblasti boja proti OSĽ. Zámerom týchto odporúčaní je podporiť účastnícke štáty pri predchádzaní trestným činom OSĽ teroristickými skupinami, brať páchatel'ov na plnú zodpovednosť a chrániť obeť.

V publikácii s názvom „*Odrádzanie od dopytu, ktorý podporuje OSĽ na účely sexuálneho vykorisťovania*“³³ sa zdôrazňuje dôležitosť riešenia dopytu, ktorý podporuje OSĽ na účely sexuálneho vykorisťovania, najmä vykorisťovania iných na prostitúciu. Pritom kladie dôraz na úlohu dopytu pri podpore vykorisťovania a spôsobovaní ujmy obetiam, načrtáva rozsah záväzkov štátov odrádzať od dopytu, analyzuje spôsoby, akými štáty reagovali na tieto povinnosti a záväzky vo svojich postupoch trestného súdництва a prevencie, a zároveň ponúka odporúčania, ako lepšie začleniť dopyt do národného úsilia. Primárnym cieľom publikácie je podporiť a zlepšiť implementáciu štátom riadených reakcií na dopyt.

Správa s názvom „*Uplatňovanie rodovo citlivých prístupov v boji proti OSĽ*“³⁴ sumarizuje zistenia z výskumného projektu využívajúceho viaceré metódy vrátane prieskumov, rozhovorov s odborníkmi a stretnutí expertných skupín s účastníkmi z viac ako polovice účastníckych štátov OBSE. Dokument ponúka komplexný prehľad rodových aspektov OSĽ a poskytuje základ pre diskusiu o možných spôsoboch uplatňovania rodovo citlivých prístupov.

OSN

Úrad OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) začiatkom r. 2021 zverejnil „*Globálnu správu o OSĽ za rok 2020*“.³⁵ Správa monitoruje situáciu v 148 krajinách a ponúka globálny, regionálny a národný prehľad trendov a tokov v oblasti OSĽ. Okrem prehľadu celkovej situácie sa správa venuje socioekonomickému pozadiu obetí v kontexte nábora, otázkam detských obetí, nútenej práci, hospodárskym odvetviam, ktoré sú voči OSĽ zraniteľnejšie a nakoniec fenoménu internetových technológií, ktoré obchodníci v čoraz väčšej miere využívajú na nábor i vykorisťovanie.

---

³² Dostupné online na <https://www.osce.org/files/f/documents/2/7/491983.pdf>

³³ Dostupné online na https://www.osce.org/files/f/documents/7/f/489388_2.pdf

³⁴ Dostupné online na https://www.osce.org/files/f/documents/7/4/486700_1.pdf

³⁵ Dostupné online na https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tip/2021/GLOTiP_2020_15jan_web.pdf

Korupcii ako podpornému mechanizmu pre prevádzачstvo a OSĽ sa venuje publikácia s názvom „Korupcia ako sprostredkovateľ prevádzачstva a OSĽ v regióne „Bali Process“ so zameraním sa na juhovýchodnú Áziu“.³⁶

Ministerstvo zahraničných vecí Spojených štátov amerických

Ministerstvo zahraničných vecí Spojených štátov amerických každoročne vyhodnocuje boj proti OSĽ vo všetkých štátov sveta, SR nevynímajú, v „Správe o OSĽ“ (tzv. TIP správa). Posledná vydaná TIP správa³⁷ z júna 2021 je už 21. v poradí.

Európska migračná sieť (ďalej len „EMN“)

V rámci aktivít EMN bol v r. 2021 za SR vypracovaný príspevok k štúdiu EMN „Obete OSĽ z krajín mimo Európskej únie: zisťovanie, identifikácia a ochrana“. Štúdiu za SR v dotazníkovej forme vypracoval nominovaný expert IC v spolupráci s IOM ako koordinátorom aktivít EMN na Slovensku. Európska komisia z príspevkov členských krajín Európskej únie vypracuje v r. 2022 súhrnnú správu, ktorá bude spolu s národným príspevkom publikovaná na stránke www.emn.sk.

3.10 Medzinárodná spolupráca

Subjekty zapojené do NRM v rámci svojej činnosti budujú spoluprácu aj v medzinárodnom kontexte výmenou informácií, skúseností a zapájaním sa do rôznych podujatí.

V r. 2021 pokračovala spolupráca NJBPNM pri odhaľovaní a vyšetrovaní prípadov OSĽ prostredníctvom medzinárodných inštitúcií Europol a Interpol, policajných pridencov vyslaných na výkon štátnej služby v zahraničí, pričom prínosná je hlavne spolupráca s policajným pridelencom v Nemecku a Spojenom kráľovstve, ale aj priamym kontaktom s policajnými zložkami najmä susedných štátov (Maďarsko, Rakúsko, Ukrajina).

Najrozsiahlejšiu multilaterálnu medzinárodnú policajnú spoluprácu členských štátov Európskej únie a ďalších štátov zabezpečuje agentúra Europol. NJBPNM je členom analytického pracovného súboru Europolu zameraného na riešenie problematiky OSĽ (tzv. Focal Point Phoenix), prostredníctvom ktorého v rámci chránenej siete prebieha spolupráca policajných orgánov členských štátov v rozpracovaných prípadoch. Pod záštitou Europolu sú v zmysle komplexného strategického plánovania policajných orgánov členských štátov zriadené programy/projekty (COSPOL – Comprehensive Operational Strategic Planning for

---

³⁶ Dostupné online na https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/2021/Corruption_of_SoM_and_TiP_with_focus_on_Southeast_Asia_Mar2021.pdf

³⁷ Dostupné online na <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/09/TIPR-GPA-upload-07222021.pdf>

the Police, neskôr EMPACT – European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) zamerané na riešenie prioritných oblastí závažného organizovaného zločinu v Európe. Na uvedených projektoch sa pre oblasť OSĽ aktívne zúčastňuje aj NJBPNM, a to formou spoluúčasti na príprave operatívnych akčných plánov, účasti na spoločných akčných dňoch, ako aj účasťou na spoločných projektoch Európskej komisie.

Pri vyšetrowaní prípadov je intenzívne využívaný aj inštitút žiadosti o právnu pomoc zainteresovaných krajín, prípadne odovzdanie trestnej veci do zahraničia. V r. 2021 bol inštitút odovzdania trestnej veci do zahraničia aplikovaný v jednom prípade, kedy bol vyšetrovateľom NJBPNM vydaný návrh na vydanie podnetu na odovzdanie trestnej veci OSĽ podľa § 179 Trestného zákona do Maďarska, nakoľko trestné stíhanie v dožiadanom štáte sa javilo hospodárnym a účelným najmä v záujme objektívneho zistenia skutkového stavu alebo výkonu trestu vzhľadom na štátnu príslušnosť páchatela, a skutok, ktorý je predmetom trestného stíhania, sa okrem samotného naboru stal na území Maďarskej republiky. Išlo o prípad sexuálneho vykorisťovania 18-ročnej slovenskej ženy, ktorá bola na výkon sexuálnych služieb ponúkaná prostredníctvom internetových stránok.

V rámci aktívnej medzinárodnej policajnej spolupráce vo vyšetrowaných prípadoch OSĽ pokračovala NJBPNM aj v r. 2021 v spolupráci v rámci jedného SVT, ktorého dohoda o spolupráci bola uzatvorená so Spojeným kráľovstvom v júni 2019 (operácia TENYCAPE). Ide o prípad OSĽ, v ktorom boli pracovne vykorisťovaní slovenskí občania v r. 2016 – 2019 v Spojenom kráľovstve. Spolupráca v rámci uvedeného SVT bola oficiálne ukončená uplynutím dvoch rokov od dátumu podpísania dohody, teda ku júnu 2021, aktívna spolupráca s britskou políciou však naďalej pokračuje, nakoľko v rámci vytýčeného súdneho pojednávania v Spojenom kráľovstve bude nevyhnutne potrebná súčinnosť slovenskej polície spočívajúca najmä v zabezpečovaní prítomnosti svedkov a poškodených na pojednávani formou telemostu. V tejto súvislosti bolo v novembri 2021 uskutočnené v sídle Eurojustu v Haagu koordinačné stretnutie bývalých členov SVT v rámci operácie TENYCAPE, na ktorom bola vyhodnotená spolupráca v rámci zriadeného tímu a boli dohodnuté možnosti a postupy ďalšej spolupráce.

NJBPNM aj v r. 2021 úspešne spolupracovala v rámci operačnej pracovnej skupiny na základe dohody z r. 2020 medzi s Federálnym policajným inšpektorátom pre boj proti kriminalite v Halle, Nemecko a Európskym strediskom pre pašovanie migrantov pri Europole. Účelom zriadenia pracovnej skupiny bolo spoločné vyšetrowanie organizovanej cezhraničnej skupiny páchatel'ov v súvislosti s vietnamskými občanmi, ktorým členovia organizovanej skupiny zabezpečovali slovenské pracovné víza buď na oficiálne pozvania na konkrétne osoby alebo na konkrétnu firmu. Tieto osoby následne prepravovali do Nemecka, kde si ich prevzal ďalší člen skupiny, ktorý ich využíval na nútenú prácu alebo sexuálne vykorisťovanie, s cieľom odpracovania si dlhu vzniknutého za vybavenie víz do Európskej únie, ako aj nákladov spojených s uvedenou cestou. Takýto dlh sa pohyboval v sume od 18.000,- do 23.000,- eur. Výsledkom úspešnej spolupráce bolo vznesenie obvinenia 3 páchatel'om (2 ženy vietnamskej

štátnej príslušnosti a 1 muž slovenskej štátnej príslušnosti) za trestný čin OSĽ, vykonanie domových prehliadok na území Nemecka a SR, pričom doposiaľ boli stotožnené 2 obeť vietnamskej štátnej príslušnosti. V novembri 2021 sa v centrále Europolu v Haagu uskutočnilo spoločné pracovné stretnutie členov pracovnej skupiny, ktorej sa zúčastnili zástupcovia NJBPNM, zástupcovia nemeckej polície a Europolu. Na stretnutí bola zhrnutá doterajšia výsledná činnosť pracovnej skupiny a boli dohodnuté ďalšie postupy vo vyšetrovaní.

V r. 2021 sa SR zapojila do celoeurópskych akčných dní, ktoré boli zamerané na organizované zločinecké skupiny obchodujúce so zraniteľnými osobami. Spoločné akčné dni sú pravidelne vykonávané OČTK pod záštitou Europolu a Frontexu a sú zamerané na odhaľovanie trestného činu a obetí OSĽ. V júni 2021 boli akčné dni zamerané na pracovné vykorisťovanie. Počas kontrol realizovaných na celom území SR príslušníci ÚHCP spolu s inšpektormi práce skontrolovali 31 podnikateľských subjektov, a to na miestach, kde je predpoklad, že by sa mohli nachádzať potenciálne obeť pracovného vykorisťovania. Počas kontrol bolo spolu skontrolovaných 452 osôb, z toho 187 cudzincov pochádzajúcich z rôznych krajín (najmä z Ukrajiny, Srbska a Vietnamu). Spolu bolo zistených 26 nelegálne zamestnávaných osôb. V rámci akčných dní príslušníci NJBPNM pomohli rozložiť medzinárodnú organizovanú skupinu, ktorá pašovala nelegálnych migrantov (vietnamských štátnych príslušníkov) do Európy, kde boli následne mnohí z nich pracovne vykorisťovaní. Išlo o koordinovaný zásah policajných zložiek na Slovensku aj v zahraničí, pričom v SR boli realizované tri domové prehliadky a v Bratislave zadržali 50-ročnú ženu, ktorá je považovaná za hlavnú organizátorku v SR. V novembri 2021 sa SR zapojila do celoeurópskych akčných dní zameraných na OSĽ na účely sexuálneho vykorisťovania, núteného žobrania a nútenej kriminality. V SR bolo skontrolovaných 24 podnikateľských subjektov, kde existoval predpoklad výskytu obetí. Počas kontrol bolo skontrolovaných spolu 153 osôb, z toho 87 cudzincov pochádzajúcich z rôznych krajín (najmä z Ukrajiny, Thajska a Vietnamu).

Rezort Ministerstva vnútra SR prostredníctvom NJBPNM spolupracuje v oblasti boja proti OSĽ so zahraničím aj využitím komunikácie s policajnými pridelenkami a styčnými dôstojníkmi vyslanými na výkon štátnej služby do zahraničia.

Jednou z dôležitých úloh IC ako národného spravodajcu je sledovať trendy v oblasti OSĽ nielen na národnej úrovni, ale aj v medzinárodnom kontexte, nakoľko OSĽ je nadnárodný fenomén, ktorý nemožno vnímať izolovane. V r. 2021 sa IC zúčastnilo aktivít viacerých významných medzinárodných združení.

V pravidelných polročných cykloch sa IC zúčastňuje zasadnutí Platformy národných spravodajcov, ktoré organizuje Európska komisia pod záštitou európskej koordinátorky pre oblasť boja proti OSĽ. Najdôležitejšími témami zasadnutí v r. 2021 bola príprava 4. správy o pokroku Európskej komisie v oblasti boja proti OSĽ a práca na novelizácii smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii OSĽ a boji proti

nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV. IC sa pravidelne zúčastňuje aj zasadnutí Výboru zmluvných strán Dohovoru Rady Európy o boji proti OSĽ, a to najmä z dôvodu, že IC je kontaktným bodom na komunikáciu a spoluprácu s Výborom zmluvných strán a monitorovacím mechanizmom skupiny expertov na boj proti OSĽ (tzv. GRETA). V r. 2021 prebehli dve takéto zasadnutia, na ktorých boli prijímané hodnotiace správy členských štátov.

Z hľadiska spolupráce s OSN sa IC zúčastnilo 11. zasadnutia pracovnej skupiny konferencie zmluvných strán k Dohovoru OSN o nadnárodnom organizovanom zločine. Ide o veľmi hodnotnú platformu s konkrétnymi plneniami vykonávania Protokolu o predchádzaní OSĽ, najmä so ženami a s deťmi, jeho potláčaní a trestaní. Navyše, IC nominovalo národného experta za účelom hodnotenia vykonávania Dohovoru OSN o boji proti nadnárodnému organizovanému zločinu a jeho dodatkových protokolov, konkrétne so zameraním sa na Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní OSĽ, osobitne so ženami a deťmi.

IC sa zúčastnilo aj pracovného zasadnutia novovytvorenej skupiny Rady Európy k riešeniu pracovného vykorisťovania, ktorej cieľom je vytvorenie odporúčaní pre zasadnutie Rady ministrov počas júna 2022 k pracovnému vykorisťovaniu a zavedeniu štandardov pre štáty s cieľom minimalizovania prípadov OSĽ za účelom pracovného vykorisťovania.

V máji 2021 sa konala konferencia „Ukončenie obchodovania s deťmi a mladými ľuďmi“ organizovaná Radou Európy spolu s nemeckým predsedníctvom v Rade Európy, na ktorú bolo pozvané aj IC. Cieľom tejto konferencie bolo zdieľať skúsenosti a podporiť diskusiu o rôznych aspektoch prevencie a boja proti obchodovaniu s deťmi a mladými ľuďmi v rámci prístupu zameraného na obeť a ľudské práva, zneužívania na OSĽ cez internet, vykorisťovanie rodinnými štruktúrami a posilňovanie svedectiev vykonaných deťmi a mladými ľuďmi. Tieto témy konferencie boli nastavené v súlade s cieľmi projektu LIBERI, ktorý je financovaný z európskych zdrojov z Fondu pre vnútornú bezpečnosť a implementovaný Nemeckom a Rakúskom. Z predmetnej konferencie vyplynuli závery s odporúčaniami na prípravu európskej legislatívy, ktorá bude ochraňovať používateľov v online priestore a na druhej strane bude reflektovať na potreby OČTK. Členské štáty by mali venovať aj do budúcnosti pozornosť cestovaniu detí s nepríbuznými osobami, využívanie falšovaných dokladov, azylovým procedúram a deťom závislým na drogách, ktoré sú zneužívané na produkciu omamných látok. Problémom pri stíhaní skutkov je nedostatok informácií OČTK a ťažkosti so získavaním dôkazov v online priestore. Je potrebné budovať centrá právnych služieb, ktoré by boli špecializované na zastupovanie detských obetí, a to aj regionálne. Každý štát by mal vytvárať možnosti bezpečného špecializovaného ubytovania pre detské obeť. Toto nie je možné zvládnuť bez multidisciplinárnej spolupráce orgánov polície, sociálnoprávnej ochrany detí a MVO. Pri detských obetiach hrá dôležitú úlohu psychologický aspekt, nakoľko vykorisťovateľom detských obetí je často rodina.

Zástupcovia odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR sa v r. 2021 zúčastnili konferencie Úradu OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) organizovanej pri príležitosti Európskeho dňa boja proti OSĽ na tému finančných aspektov boja proti OSĽ a kongresu o prevencii kriminality a trestného súdnictva realizovaného zo strany OSN.

Problematika OSĽ bola explicitne obsiahnutá v rámci online workshopu, ktorý organizoval Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov na tému „Práca s maloletými deťmi bez sprievodu v Európe“, ktorého sa zástupcovia zúčastnili Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny v máji 2021. Obsahom workshopu bola výmena skúseností sociálnych pracovníkov pracujúcich v tejto oblasti, napr. aj konkrétne zameranie na využitie zariadení Barnahus pri vypočúvaní maloletých detí na Islande a spôsob zisťovania veku maloletých detí v Spojenom kráľovstve. V témach boli obsiahnuté aj špecifické problémy, ktoré je potrebné pri práci s maloletými bez sprievodu reflektovať – priebeh cesty dieťaťa, ohrozenia, z toho vyplývajúce traumy, indikácia a zabezpečenie pomoci a potreba multidisciplinárneho prístupu pri určovaní veku dieťaťa.

V medzinárodnej spolupráci aktívne vystupuje aj mimovládny sektor. SKCH sa v zúčastňovala v r. 2021 viacerých medzinárodných podujatí - pravidelnej „Platformy občianskej spoločnosti na boj proti OSĽ“ Európskej komisie v Bruseli, „Online expertného okrúhleho stolu k prevencii OSĽ“ organizovaného IOM v rámci projektu „SAFE Work and Travel“, online tréningu „Prevencia OSĽ na Slovensku, Česku a Poľsku“ (RENATE), online tréningu „Ochrana detí pred sexuálnym vykorisťovaním – úvod ku globálnej problematike sexuálneho vykorisťovania detí v priamom prenose“, online Konferencie Aliancie proti OSĽ organizovanej OBSE – „Otázka dopytu: Príčiny OSĽ“, ako aj konferencie OBSE „Nútené sobáš: Potieranie OSĽ a všetkých foriem sexuálneho vykorisťovania: nové trendy a dlhodobé stratégie“.

3.11 Linky pomoci, na ktoré sa môžu obeť obrátiť

3.11.1 Národná linka pomoci obetiam OSĽ 0800 800 818

Dôležitým nástrojom prevencie a fungovania NRM je aj prevádzkovanie národnej linky, ktorá existuje od r. 2008. Pre potenciálne obeť práve národná linka môže byť najvhodnejší anonymný spôsob, ako sa o svojom probléme porozprávať s odborníkmi, rozmyslieť si svoju situáciu a v prípade záujmu možnosti pomoci. Prevádzku národnej linky zabezpečuje MVO na základe zmluvy o poskytovaní služieb pre obeť s Ministerstvom vnútra SR, teda odborníci priamo na problematiku OSĽ. Tieto služby sú finančne kryté z rozpočtu Ministerstva vnútra SR. Prevádzku národnej linky technicky podporuje spoločnosť Slovak Telekom, a.s.

Národná linka je v rámci SR bezplatná telefonická linka prevádzkovaná v pracovných dňoch počas dvanástich hodín, a to od 8:00 hod. do 20:00 hod. Mimo pracovných hodín je k dispozícii nepretržitý monitoring prichádzajúcich hovorov prostredníctvom záznamníka. Na každý zaznamenaný hovor na národnej linke pomoci zamestnanci poskytovateľa spätne

reagujú. Národná linka je dostupná aj zo zahraničia, ak to miestny operátor umožní, a to v tvare +421 800 800 818. Volanie je však spoplatnené tarifou príslušného telekomunikačného operátora. Volajúci môže mimo prevádzky národnej linky zanechať svoje telefónne číslo alebo svoju otázku a operátori telefonickej linky ho následne spätne kontaktujú. Hlavnou úlohou národnej linky je poskytovanie pomoci a informácií v prvom rade osobám, ktoré sa mohli dostať do rizikovej situácie v súvislosti s OSĽ. Pri identifikácii a pomoci v takýchto prípadoch národná linka sprostredkúva kontakt na organizácie poskytujúce pomoc obetiam. Služby národnej linky sú ďalej zamerané na prevenciu a elimináciu rizík spojených s prácou v zahraničí, pričom volajúcich upozorňujú na nebezpečenstvo OSĽ. Národná linka teda slúži aj ako nástroj prevencie rizík spojených s pracovnou migráciou a nechránenou prácou zraniteľných skupín obyvateľstva. Propagácia národnej linky je realizovaná na všetkých preventívnych a školiacich aktivitách Ministerstva vnútra SR, ako aj aktivitách spolupracujúcich subjektov, a to vrátane printového materiálu a preventívnych predmetov.

Tabuľka č. 21

Čas volaní	Absolútne vyjadrenie	Percentuálne vyjadrenie
Volania v čase prevádzkových hodín (8.00 hod. – 20.00 hod. v pracovné dni)	399	76 %
Volania v čase mimo prevádzkových hodín + víkendy a sviatky	129	24 %

V sledovanom období od 1.1.2021 do 31.12.2021 bolo uskutočnených na národnej linke celkom 528 hovorov, čo predstavuje takmer o 200 hovorov viac ako v r. 2020. Rozvrhnutie časov volaní je uvedené v tabuľke vyššie. Prostredníctvom národnej linky boli identifikované 4 potenciálne obete.

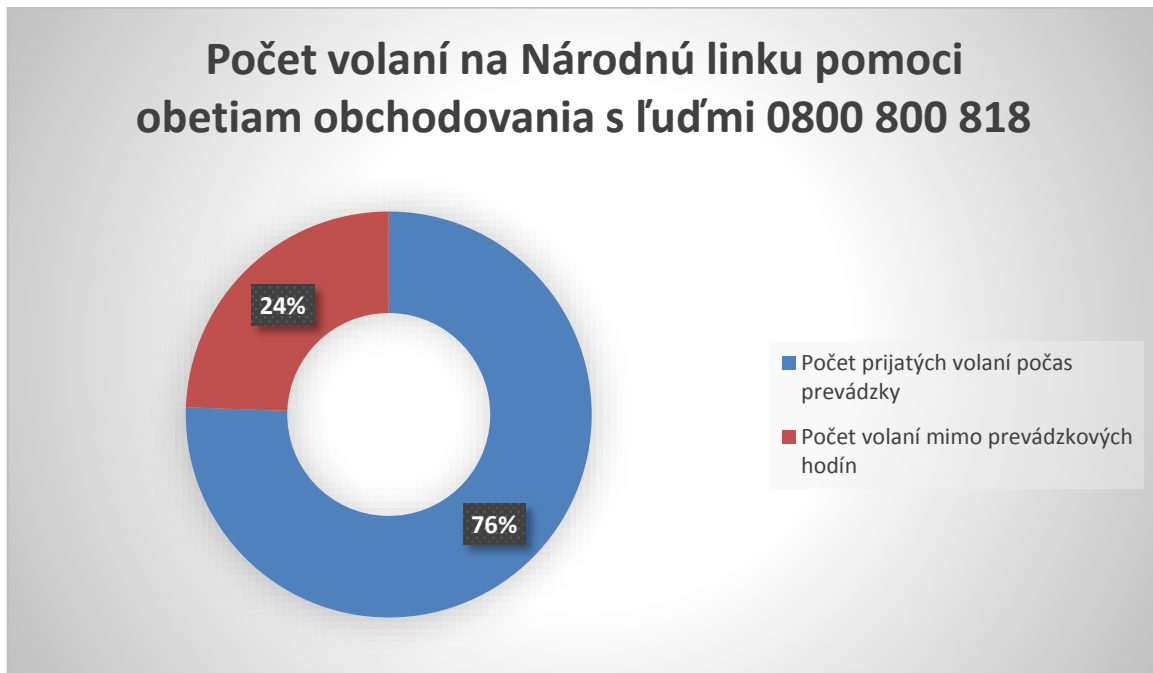
Hoci volania na národnú linku prebiehajú prevažne počas prevádzkových hodín od 8:00 do 20:00 hod. počas pracovných dní, nie je zanedbateľný ani počet volaní uskutočnených mimo týchto prevádzkových hodín, kedy je k dispozícii záznamník. Aj tu sme zaznamenali vyšší percentuálny počet volaní v porovnaní s r. 2020.

Hlbšou analýzou dát prevádzkovateľa národnej linky bolo zistené, že volajúci mali okrem problematiky OSĽ záujem aj o informácie, ktoré s OSĽ nesúvisia a boli odkázaní na relevantné

organizácie alebo subjekty, prípadne sa ich volania týkali témy pracovných agentúr a ich prípadného preverovania.

Pomer volajúcich žien a mužov bol v r. 2021 približne rovnaký, čo je zmena napr. v porovnaní s r. 2019, kedy volajúci boli takmer len muži.

Graf č. 21

Pre komplexnejší záber uvádzame aj ďalšie linky pomoci, na ktoré sa môže obrátiť ktokoľvek, kto rieši aktuálne problém potenciálne súvisiaci aj s OSĽ.

3.11.2 Informačná linka o OSĽ a bezpečnom cestovaní 0907 787 374

IOM naďalej aj v r. 2021 prevádzkovala svoju informačnú linku o OSĽ a bezpečnom cestovaní. Jej pracovníci odpovedali na telefonické a e-mailové dopyty o OSĽ, na žiadosti o preverenie pracovnej agentúry a na žiadosti o informácie o školeniach v prevencii OSĽ.

3.11.3 Národná linka pre ženy zažívajúce násilie 0800 212 212

Národná linka pre ženy zažívajúce násilie 0800 212 212 je nonstop bezplatná linka, na ktorú sa môžu obrátiť ženy zažívajúce alebo ohrozené násilím, ako aj ktokoľvek, kto sa potrebuje poradiť o pomoci obetiam domáceho násillia. Služby na linke boli rozšírené o možnosť komunikovať s poradkyňami prostredníctvom e-mailu. Zavedením tejto linky sa významne zvýšila dostupnosť informácií z oblasti násillia na ženách, krízovej intervencie a efektívnosť redistribúcie ohrozených žien poskytovateľom sociálnych služieb a inej pomoci. Odborné poradkyne na linke adekvátne a aktuálne informujú volajúce ženy zažívajúce alebo ohrozené násilím o systéme pomoci, ako aj o možnosti profesionálnej služby krízovej intervencie.

3.11.4 Bezplatná linka Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny 0800 191 222

Podозrenie z porušovania práv dieťaťa a ohrozenia jeho všestranného vývinu (vrátane podозrenia na OSĽ) a prípadov zanedbávania starostlivosti o deti je možné nahlásiť aj na bezplatnú linku Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny 0800 191 222, a to anonymne alebo s uvedením kontaktných údajov, kedy môže byť oznamovateľ informovaný o spôsobe vybavenia jeho podnetu, ak o to požiada. Linka slúži aj na oznamovanie podозrení zo zneužívania sociálneho systému, ako napr. nelegálna práca (tzv. čierna práca).

3.11.5 Linka detskej istoty 116 111

Každé dieťa, ktoré potrebuje pomoc alebo chce niekomu pomôcť, môže zavolať na Linku detskej istoty, ktorá funguje v nepretržitej prevádzke vrátane víkendov a sviatkov. Je bezplatná, anonymná a odborne garantovaná. Jej hlavným cieľom je možnosť okamžitého telefonického kontaktu dieťaťa či mladého človeka pri potrebe komunikácie alebo konkrétnej pomoci v krízovej alebo stresujúcej situácii. Na Linku detskej istoty sa môžu obrátiť aj dospelí - rodičia, príbuzní, pedagógovia, zdravotníci a všetci, ktorým osud detí nie je ľahostajný.

3.11.6 Linka Viac ako NI(c)k

Linka je zriadená ako samostatný útvar Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. Poskytuje krízovú intervenciu, poradenstvo a prevenciu online dištančnou formou pre deti ohrozené násilím. Pomoc poskytuje linka bezplatne formou chatu a emailom 24 hodín 7 dní v týždni prostredníctvom webovej stránky www.viacakonick.sk a mobilnej aplikácie. Svojím obsahom a vizuálom je prispôsobená cieľovej skupine.

3.11.7 Linka detskej dôvery 0907 401 749

Linku prevádzkuje občianske združenie Spoločnosť priateľov detí – Li(e)nka, ktorej základným poslaním je pomôcť deťom ohrozeným násilím alebo inou formou sociálnej patológie. Na linku sa môžu deti aj dospelí obrátiť telefonicky v pracovné dni od 8:00 do 20:00 hod., emailom, cez chat alebo napísať svoj problém na rovesnícku poradňu. Bližšie informácie na webe www.linkadeti.sk.

3.11.8 Linka dôvery Nezábudka 0800 800 566

Bezplatnú anonymnú nonstop linku prevádzkuje Liga za duševné zdravie SR, o.z. a obrátiť sa na ňu môže ktokoľvek, kto sa ocitol v psychicky náročnej životnej situácii, prežíva krízu alebo pociťuje dlhodobý tlak. Okrem telefonickej linky je k dispozícii aj emailová poradňa. Kvalifikované poradenstvo poskytujú vyškolení odborníci z oblasti psychológie, psychiatrie a sociálnej práce. Viac informácií na webe www.linkanezabudka.sk.

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

- Akčný plán** - Akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023
- EMN** – Európska migračná sieť
- Europol** - agentúra Európskej únie na presadzovanie práva
- Expertná skupina** – Expertná skupina pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi
- GKCH** – Gréckokatolícka charita
- IC** – Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
- Interpol** - Medzinárodná organizácia kriminálnej polície
- IOM** – Medzinárodná organizácia pre migráciu Slovensko
- MBS** – maloletý bez sprievodu
- MVO** – mimovládna organizácia/mimovládne organizácie
- Národný koordinátor** – národný koordinátor pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi
- Národná linka** – Národná linka pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi
- Národný program** – Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 - 2023
- NRM** – národný referenčný mechanizmus
- Národný spravodajca** - národný spravodajca alebo obdobné mechanizmy
- Program** – Program podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi
- NJBPNM** – národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
- Obeť** – obeť obchodovania s ľuďmi
- OBSE** - Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
- OČTK** – orgán činný v trestnom konaní
- OSĽ** – obchodovanie s ľuďmi
- OSN** - Organizácia Spojených národov
- Register** - Národný register osôb s podozrením na ich zanedbávanie, týranie, zneužívanie a osôb
- SKCH**- Slovenská katolícka charita
- Spojené kráľovstvo** - Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska
- SR** – Slovenská republika
- SVT** – spoločný vyšetrovací tím
- Trestný zákon** – zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov
- ÚHCP** – úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
- Zákon o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní** - zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon o obetiach trestných činov** - zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon o pobyte cudzincov** – zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o službách zamestnanosti - zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Živnostenský zákon - zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov